

HISTORISKA BERÄTTELSER

*Nedslag
i
Finlands Historia*

*Från Sveriges östra riksdal till
Storfurstendöme och Republik*

Lars-Eric Thylin

2023

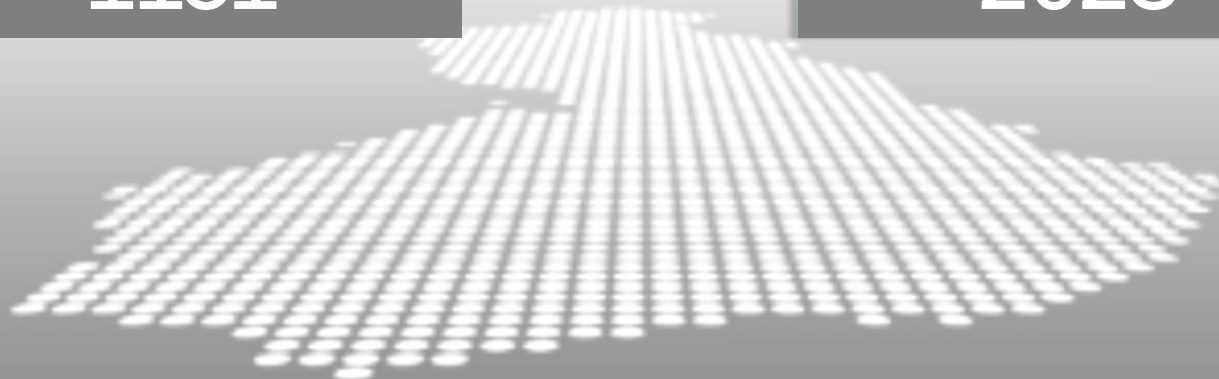

FINLAND

1151

consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod
tempor incididunt ut labore et dolore magna
aliqua ex ea commodo consequat

2023

FINLANDS HISTORIA

1151-2025

*Sveriges östra riksdal
Storfurstendömet Finland
"Konungariket" Finland
Republiken Finland*

Detta Landet Älskar Vi

J.L.Runeberg

Lars-Eric Thylin / 2023

Sida	INNEHÅLL	Ämnen
4	Ett Stort Land	Istiden
5	Finland under isen	Korstågen
6	700 år tillsammans	Åtta stammar
7-8	Mellan Sverige och Novgorod	Hansaförbundet styr handeln
9-10	Korstågen till Finland	Finlands gränser formas
11-14	Befolkningen - Åtta stammar	Hakkapeliterna
15-17	Hansa-tiden	Kyrkans och prästens roll, läsförhör
18-22	En krigisk historia < nya gränser	Hungersnöd - Missväxt - Pesten
23	Kalmarunionen	Stora Ofreden – Lilla Ofreden
24-25	Finland som Storfurstendöme	Krig – Slag - Drabbningar
26-35	1600-talet	Emigration - Hjärnflykt
36-48	1700-talet	Telefonens och ångans inträde
49-80	1800-talet	Förryskning - Förfinskning
81-162	1900-talet	Brännvin, förbudstider och krig
163-189	2000-talet	Dopingskandal
190-202	Sociala medier/Fake News/Satirer	Terrorism - Flyktingvåg

Ett Stort Land

Från Hamburg till Monaco

Finland i ett
Europeiskt
perspektiv

Vårt land är kanske
inte så litet i alla fall..

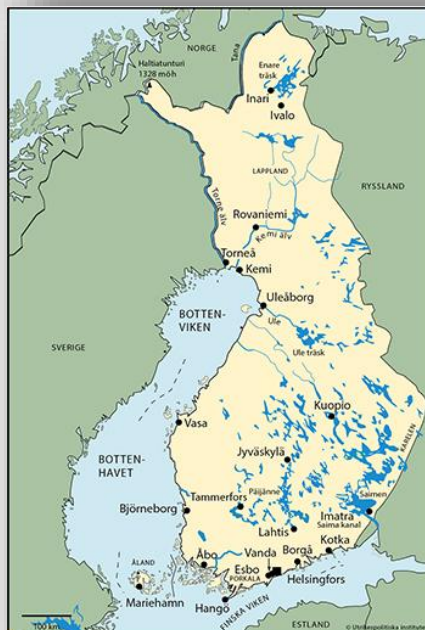
De Tusen Sjöarnas Land

Världens sjörikaste land
Världens näst örikaste land

187 000 insjöar
188 000 öar (Sverige 221 000)

Finland

Öarnas och sjöarnas land

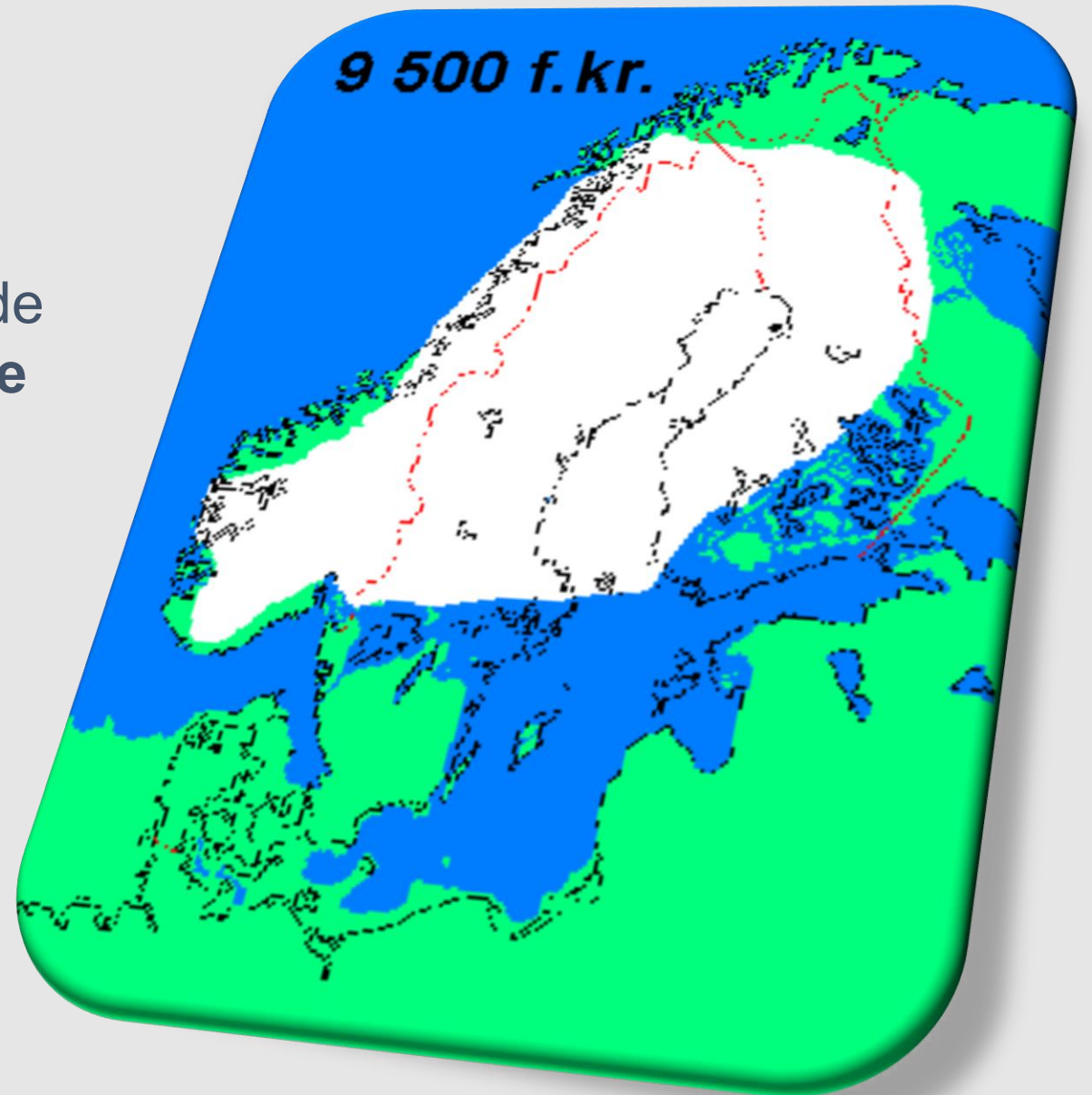
Finland under isen för 11 500 år sedan

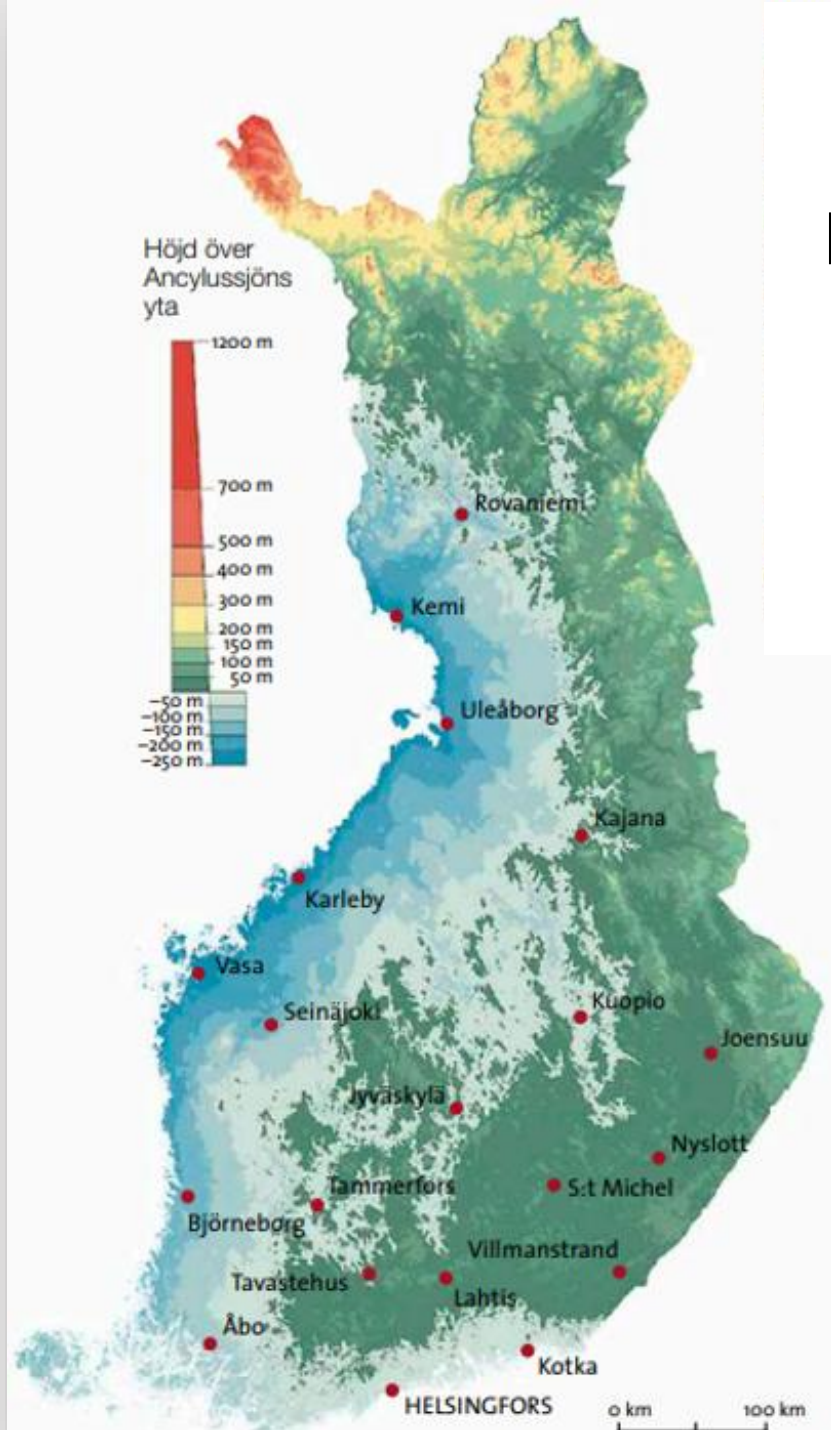
Den senaste **istiden** kallas i Nordeuropa Weichsel och började för 110 000 år sedan och **slutade för 10 000 år sedan**

Finlands historia inleddes då det landområde som nu utgör Finland blev isfritt och befolkades, ca 8500 f.Kr.

Isens tillväxt, avsmältning och tyngden av en **3 kilometer tjock inlandsis** har format landet

Landhöjningen är ca 30-85 cm per 100 år

Landhöjningen i Bottenviken är över 200 meter sedan istiden

Finlands skärgård för cirka 9 000 år sedan. Östersjön bildade Ancylussjön, en sötvattenssjö med utlopp västerut mot nuvarande Vänern. Strandlinjen i södra Finland låg omkring 60 meter högre upp än idag, i Bottenviken till och med över 200 meter högre upp.

Källa: Matti Tikkanen, Helsingfors universitet

© National Land Survey of Finland 192/Mar/98

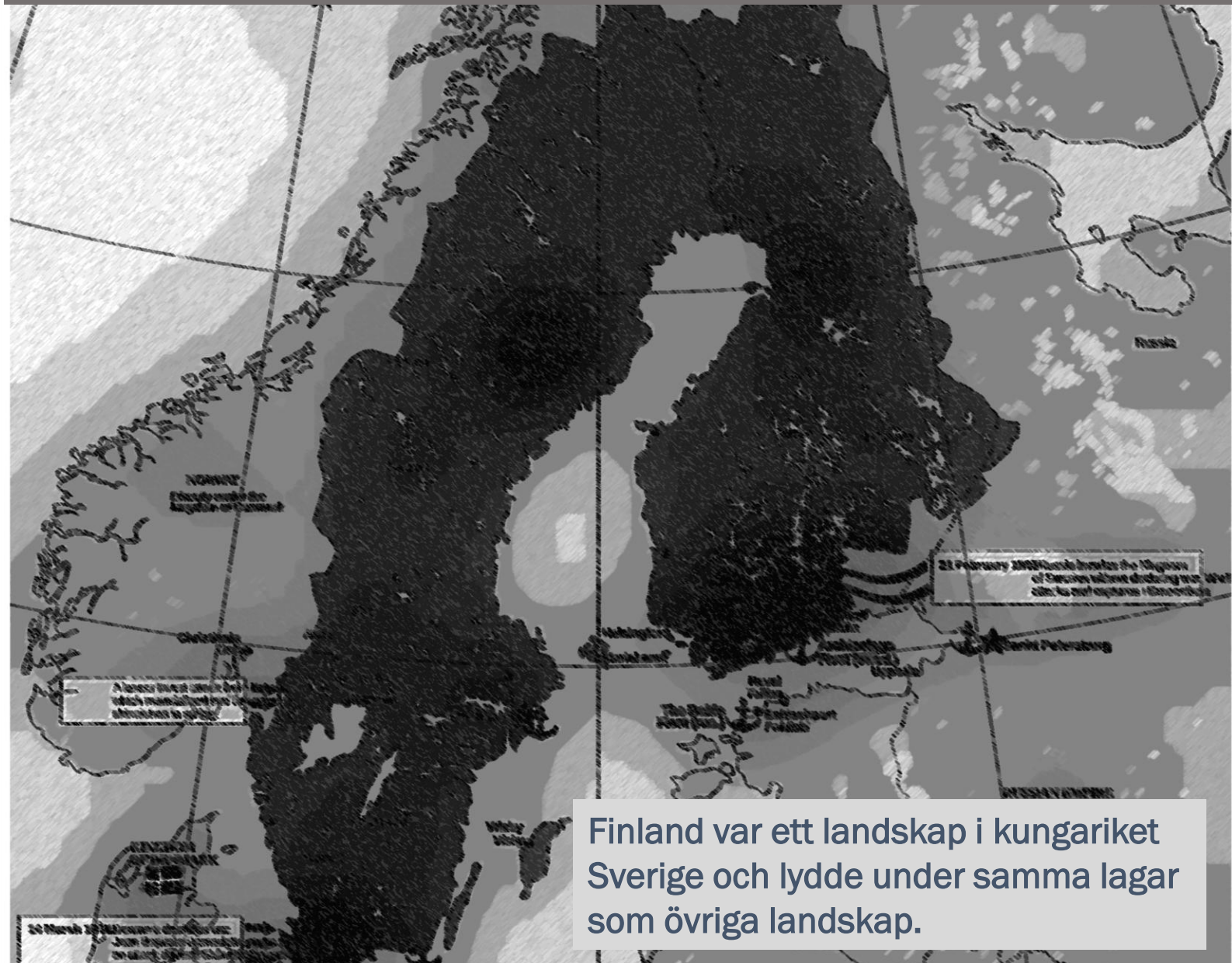
700 år tillsammans

Finland var
en del av det
svenska riket
mellan åren
1151-1809

Sverige-Finland

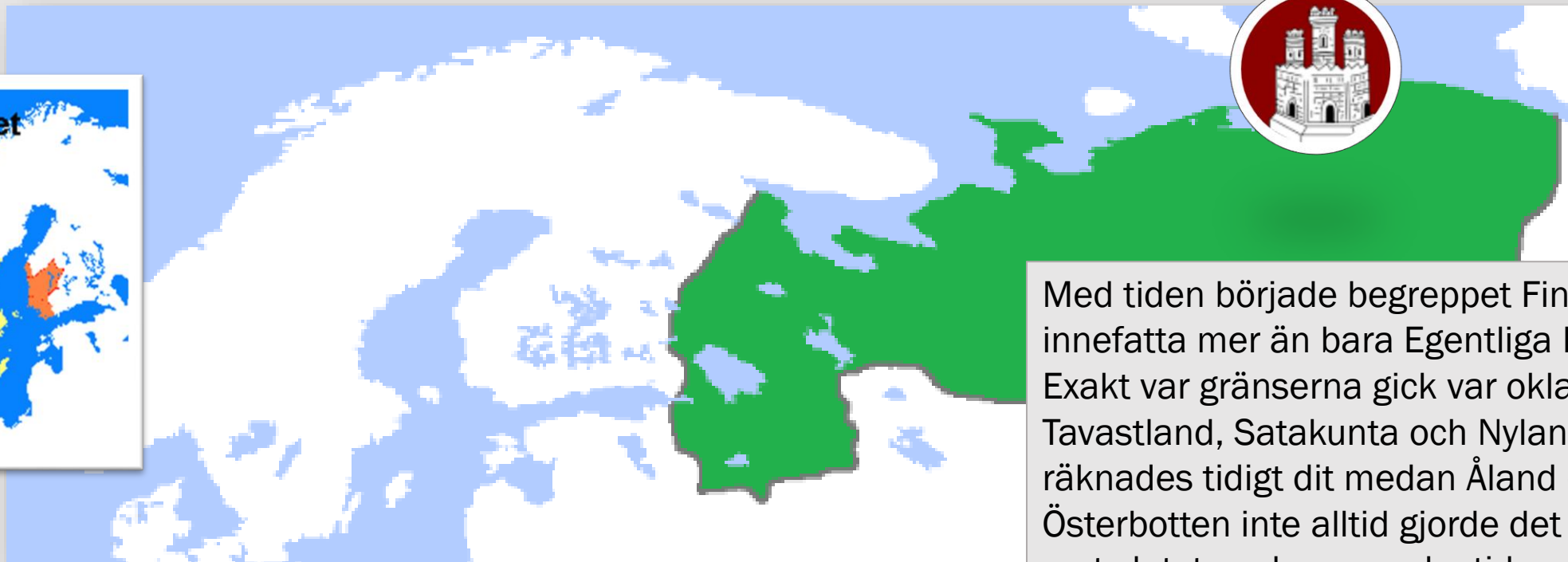
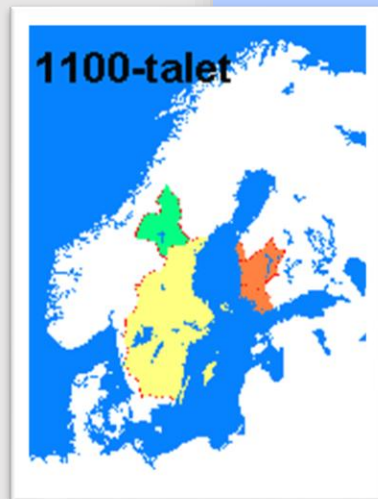

FINLAND – DEN ÖSTRA RIKSHALVAN

Finland var ett landskap i kungariket Sverige och lydde under samma lagar som övriga landskap.

Finland låg mittemellan handelsmakerna Sverige och Novgorod

Med tiden började begreppet Finland innefatta mer än bara Egentliga Finland. Exakt var gränserna gick var oklart, men Tavastland, Satakunta och Nyland räknades tidigt dit medan Åland och Österbotten inte alltid gjorde det ens mot slutet av den svenska tiden.

Området som utgör dagens Finland låg mellan två av den tidiga medeltidens handelsmakter, Sverige och Republiken Novgorod. Finsktalande stammar handlade med pälsverk. På grund av den glesa bebyggelsen fanns ingen politisk organisation i området.

Egentliga Finland mellan Sverige och Novgorod

Med tiden började begreppet Finland innefatta mera än bara Egentliga Finland.

Nöteborgsfreden 12.8.1323
Fred mellan Sverige och Novgorod

Att de vi i dag kallar finlandssvenskar bitit sig fast vid kuststräckningen i väst och syd visar i sig ingenting annat än att de en gång kommit farande över vattnet från Sverige. När de kom har varit en kär tvistefråga:

Bägge språkgrupperna har velat framhäva sig själva som först på plan.

Svenskarnas korståg till Finland på 1100-talet

Källa: Populär Historia 2017

I mitten av 1100-talet, seglade den svenske kungen **Erik den helige** iväg med sin flotta till Finland.

Svenskarna gjorde tre korståg till Finland

- Erik den helige 1150-talet
- Biskop Henrik 1156
- Birger Jarl 1249

Erik den heliges och biskop Henriks färd till Finland

Biskop Henrik och hans baneman, bonden Lalli år 1156

Kung Erik ville döpa finnarna och för detta hade han med sig den engelske biskopen Henrik, som vid denna tid var verksam i Uppsala.

Henrik är i dag Finlands **nationalhelgon**, men när det begav sig slogs han resolut ihjäl. Hans baneman ska ha varit en bonde vid namn **Lalli**.

Efter mordet på biskopen satte Lalli triumferande och stolt på sig biskopens fina mitra, och straffet följde obönhörligt. För när han kom hem och lyfte på den nya mössan av huvudet följde både hår och hud med så att huvudsvålen lyste naken.

Finlands blivande nationalhelgon, biskop Henrik, mördas. Illustration från 1854.

Österbotten

Tavastland

Karelen

Egentliga
Finland

1662

Finland – Åtta stammar

Källa: Finlands geografi, R.Hult / 1896

Befolkningen.

Finland är det *finska folkets* fosterland. Det finska folket består af åtta stammar. Fyra af dem tala finska: *karelarne, tavasterne, egentliga finnarne (vestfinnarne)* och *qvänerne* (*karjalaiset, hämäläiset, varsinaiset suomalaiset, kainulaiset*). Deras förfäder hafva flyttat in i landet från öster. Tre af stammarna tala svenska: *älänningarne, nylänningarne och österbottningarne*. Deras förfäder hafva öfver hafvet flyttat in från Sverige. En stam talar lappska: *lapparne*. Deras förfäder voro Finlands första invånare. Dessutom bor i Finland ett litet antal *ryssar, zigenare, judar och tyskar*.

Åland

Nyland

Kajaland

Lappland

Finlands befolkning Från Sverige inflyttade stammarne

Äfven de från Sverige inflyttade stammarne äro ganska olika hvarandra. Till utseendet ega de dock stor likhet. De äro högväxta och smärta. Deras ansikten äro aflånga och rundade, med lång, rak näsa, mörkblå eller bruna ögon, brunt, lockigt hår och stark skäggväxt. Deras hy är ljus med rosiga kinder. Till lynnet likna de karelarne, men äro ihärdigare, sparsammare och mera förtänksamma. De sätta värde på renlighet och prydlighet. De vilja gärna taga efter främmande seder. De älska nöjen och sjunga gärna; deras sånger äro korta och glada visor.

Finnen är härdad och stark.
Mot främmande är han
fåordig och tvär.
Han älskar sitt land och folk

Svensken är renlig
och prydlig
Älskar nöjen och
sjunger gärna

Finlands befolkning

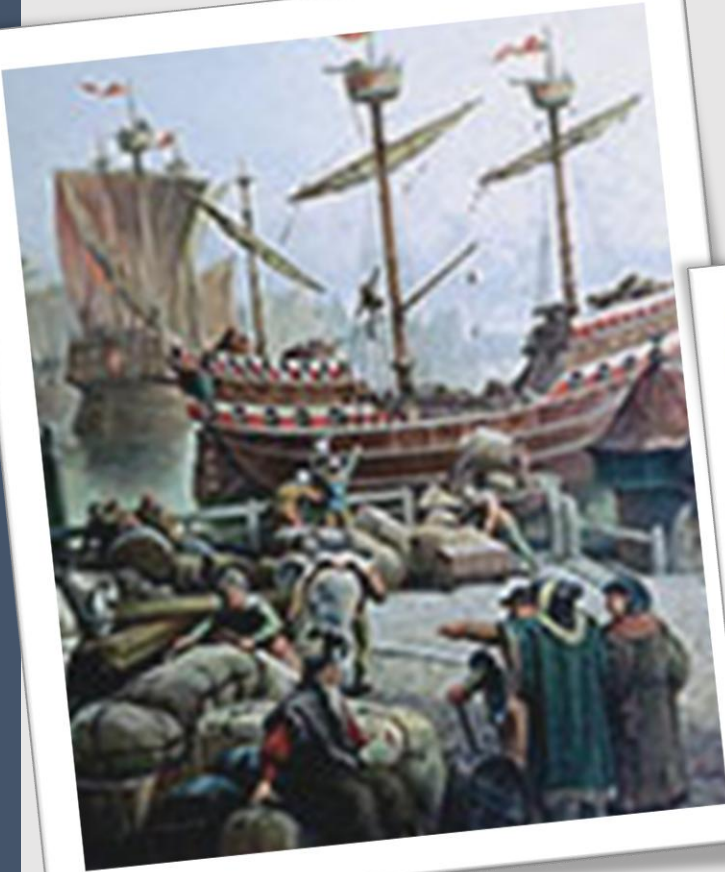

"Finne"

Finnen är härdad och stark. Han utstår med tålamod stora försakelser. Han förtröstar på framtiden och sträfvar ihärdigt att uppnå det, som han föresätter sig. Han är trofast och rättskaffens. Han vördar lagen och älskar ordningen. På nya seder och inrättningar är han icke begifven, men inser han deras nytta, antager han dem. Grannlåt och ståt försmår han, men sång och musik idkar han med förtjusning. Han vill bo varmt, äta och dricka godt och utöfvar gärna gästfrihet. Mot främmande är han fåordig och tvär och döljer sina känslor för dem. Hans känslor äro djupa och varaktiga, men ej uppbrusande och bullersamma. Han retas ej lätt, men han bevarar länge agget och hatet. Han älskar sitt land och sitt folk, men lika mycket sin närmaste fosterbygd och dess stam.

Källa: Finlands geografi, R.Hult / 1896

Handeln styrs av mäktiga Handelsmän Hansa – tiden (1150-1650)

500 år av
Handelsmonopol
Handeln styrdes till
utvalda stapel- och
omlastningsplatser.

Hanseförbundet skyddade handeln mot konkurrens
vid Nord- och Östersjön.

Livet i hamnen i Lübeck på 1600-talet

Akvarell okänd målare. Westfälisches Schulmuseum i Dortmund.

1535

Kampen om Östersjön

Svenska fartyg i strid med Hansan utanför Bornholm 1535. Sverige har under århundradena utkämpat otaliga sjöstrider i en ständig kamp om herraväldet över Östersjön

Målning av
Jacob Hägg

Sjöstrider mot Hansan

Klubbekriget

”Nuijasota”

1596-1597

Klubbekriget i Finland åren 1596-97 är ett av de största bondeupproret i nordisk historia. I ett land med bara 25 000 gårdar dödades minst 2500 bönder, enligt historikern Heikki Ylikangas. Dessutom svält många bönder ihjäl efter att deras gårdar grundligt plundrats som straff för upproret.

I slutet på 1500-talet var den östra rikshalvan av Sverige präglad av kriget mot Ryssland som pågått i 25 år. Här gick den starkes rätt före lagen. Ofta var de egna truppernas övergrepp mot befolkningen mer omfattande än fiendernas härjningståg.

Klubbekrigets utlösande faktor var att bönderna i Österbotten tvingades att underhålla trupper i strid mot tidigare förordningar, men bör ses i ett sammanhang där högt skatteuttag tillsammans med olagliga uttag och regelrätt plundring gjorde livet outhärdligt för bönderna.

Målning: ”Den brända byn”; Albert Edelfelts skildring av klubbekriget.

En krigisk historia – Sveriges gränser

25 svenska krig mellan åren 1090-1521

30 svenska krig mellan åren 1521-1814

Fred sedan 1814

9 krig under 1600-talet

Gamla Carleby stads grundare

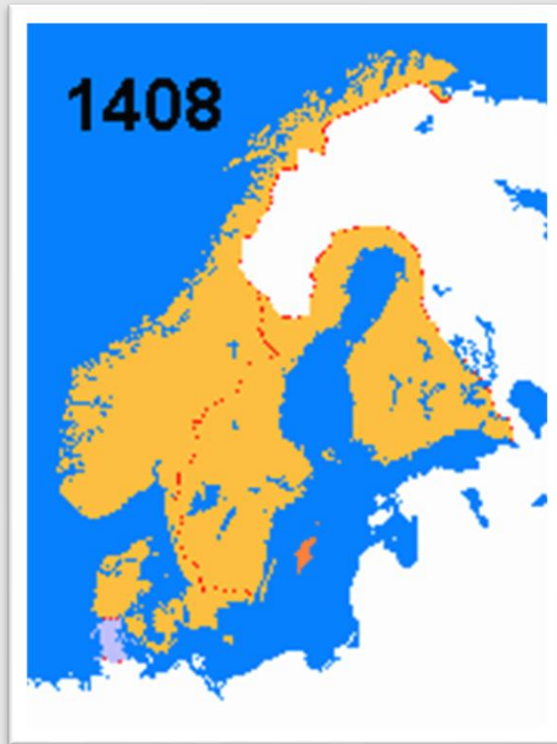

Gustaf II Adolf (1594-1632)
"Nordens Lejon"

Sverige/Finland 1400-1600

1400-talet

1500-talet

1600-talet

Sverige/Finland 1700-1900-tal

1700-talet

1808 - 1917

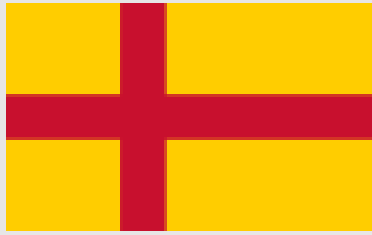
1920

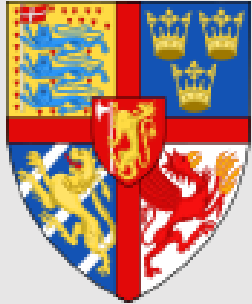
1946-

Det
självständiga
Finland

Finland – en del av Kalmarunionen 1397-1523

Genom att förena de nordiska länderna hoppades man kunna avvärja Hansans makt och hot mot handeln.

Kalmarunionen var en skandinavisk union mellan kungarikena Danmark, Norge och Sverige som bildades 1397 och varade till 6 juni 1523. Unionen innefattade därmed områden som Finland, Island, Grönland, Färöarna, Orkneyöarna och Shetlandsöarna, och omfattade det största politiska samlade området i Nordens historia.

Gustaf Vasa valdes till kung 6.6.1523 och Sverige blev igen en självständig stat. Dagen firas som Sveriges nationaldag.

Storfurstendöme under svenska tiden 1581 - 1809

Storfurstendömet Finland var en benämning från 1500-talet till självständigheten 1917.

Titeln ***Storfurste av Finland*** antogs av Johan III 1581 och ingick sedan i den svenska kungatiteln

Johan III
1537-1592

Finland under den svenska tiden 1151-1809

Kung 1792-1809
Gustaf IV Adolf
Den sista svenska kungen före förlusten av östra riksdelen.
Sonen, **prins Karl Gustaf** var den sista storfursten av Finland 1802-1805

Storfurstendömet Finland 1581-1917

Finland som svenskt storfurstendöme 1581-1809 Storfurste och Hertig av Finland

Sigismund
1587-1632

Gustaf II Adolf
1607-1611

Hertig Johan
1590-1606

Arvfurste
Hertig Johan
Hertig av Finland
1590-1606

Johan III
1556-1563

Kung 1569-1592
Johan III
Hertig av Finland
1556-1563

Invånare i Finland år 1600 = 300 000 / 18% sv.spr.

Gamlakarleby

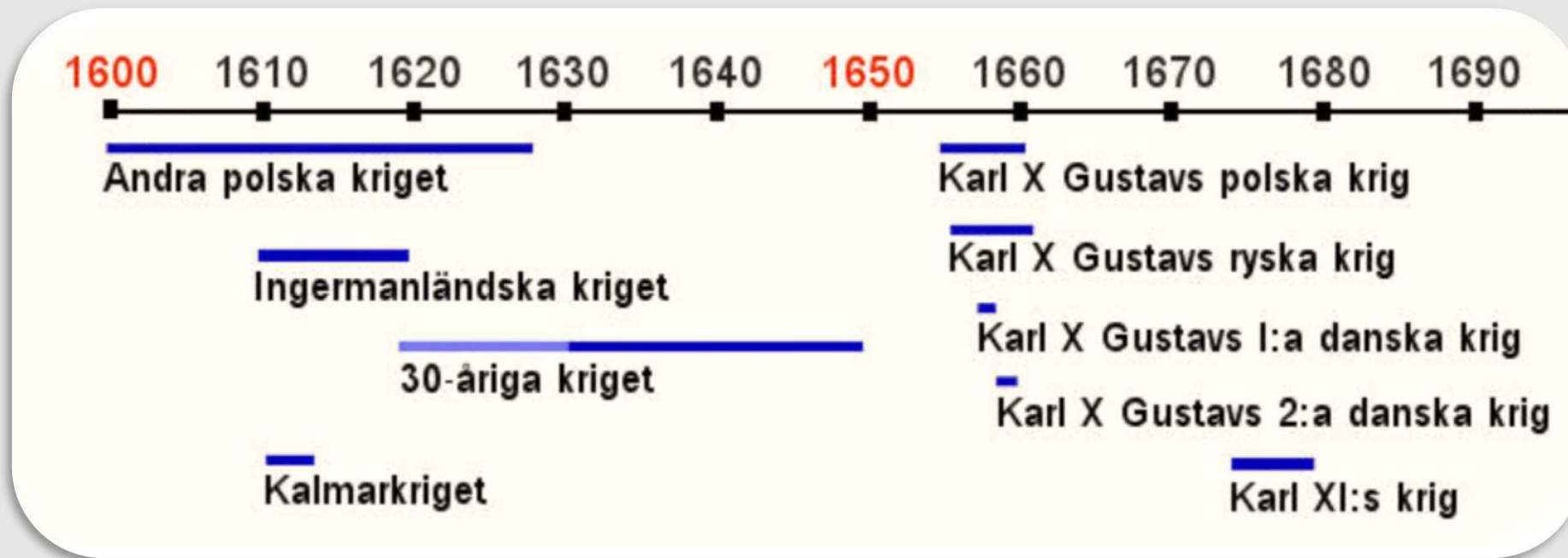
Årtal	Invånare
1636	164

1600 - TALET

Ett Händelserikt
Århundrade

- 9 krig
- 4 kungar
- 9 kuststäder

Sveriges krig under 1600 – talet

9 krig under
1600-talet

- Andra Polska kriget 1600-1629
- Ingermanländska kriget 1610-1617
- Trettioåriga kriget (1618)-1648
  - Torstenssons krig 1643-1645 (Sverige-Danmark)
- Karl X Gustavs 1:a danska krig 1657-1658

Hakkapeliterna under det trettioåriga kriget 1618 - 1648

Hakkapeliter var en benämning på den del av **Gustaf II Adolfs** rytteri, som var rekryterad i Finland.

Torsten Stålhandske anförde det för sina vilda stormningar kända finska rytteriet, hakkapeliterna, i trettioåriga kriget.

Detta minnesmärke har utformats av V. Kyander, och rest invid Tammela kyrka 1932

Den moderna krigföringens fader

Gustaf II Adolf (1594-1632) Dog i slaget vid Lutzen.

Gustaf II Adolf
1594-1632

Guldkungen
Nordens Lejon

”Gustav II Adolf trodde på fullt allvar att han var utvald av Gud för att bekämpa onskans makter”

Konungaförsäkran

”Wij Gustaf Adolf med Guds nåhde Sveriges, Göthes och Wändes Konungh, Storfurste af Finlandh, Hertigh uthi Estlandh och Carelen Herre uthöver Ingermanslandh..”

Grundare av
Gamla Karleby Stadh
1620

Många nya städer under 1600-talet

För att få kontroll på bondeseglationen grundades ett antal städer utefter kusterna. Genom detta kunde man öka inkomsterna via nya skatter och tullar.

På den finska kusten grundades Torneå (1621), Uleåborg (1605), Brahestad (1649), Gamlakarleby (1620), Jakobstad (1652), Nykarleby (1620), Vasa (1606), Kristinestad (1649) samt Fredrikshamn (1652).

Gustaf II Adolf
1594-1632

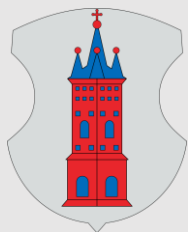
Kristina af Sverige
1632-1654

Karl X Gustaf
1654-1660

Karl XI
1660-1697

Läsförhör

Under husförhören kontrollerade prästen kristendomskunskap, läs- och skrivkunnighet och hälsotillstånd.

Hungersnöd och Missväxt

Norra Sverige och Finland drabbades hårdast, och folk från landsbygden drog in till städerna för att få tag i mat

- **Stora Hungersnöden
1689-1692**
- Bleka, utmärglade människor släpade sig fram på vägarna, tills de stupade, och många blevo liggande på kyrkogårdarna.

(Z.Topelius 1864)

På 1600-talet drabbades Åbos befolkning flera gånger av pesten. Då trodde man att det var guds straff för att man rubbat harmonin i samhället.

För att undvika smittspridning fick fartygen sitta i **karantän i 40 dagar ute i skärgården.**

**Pesten kom till Åbo
1636.**

En fjärdedel av befolkningen dog

Bölder med stinkande var, blodig hosta och smärtsam död. Det genomled en tredjedel av Europas folk under pestens framfart.

Pesten var "Guds vrede"

"Den svarta döden"

Invånare i Finland år 1700 = 500 000 / 16% sv.spr.

Gamlakarleby

Årtal	Invånare
1702	470
1782	1256

1700 - TALET

Ofredens
Århundrade

Ett århundrade fullt med påbud och begränsningar som skapade protester

- 1712 De Österbottniska städerna förbjuds att segla söderom Stockholm.
- 1727 Bönderna förbjuds att garva hudar och tillverka nya fönster
- 1748 Landsbefolkningen förbjuds väva tyger och spinna garn för annat än eget bruk

Vi gaar til kungs !

”Vi gaar til kungs. Tjäro såm komber hii, ska ut. Stjinna å. Får vi int handel såm förr, vaal liive veerdilöös, å vi svelter ihäl.”

Kungörelser och påbud upplästes från predikstolen

Stora Ofreden

Ryska ockupationen 1713-1721

- Det Stora Nordiska Kriget varade mellan 1700-1721
- Ryssland ockuperar Finland 1714
- Karl XII sköts ihjäl i Norge 1718

Ur ett Karleby-perspektiv

- 56% av Gamlakarlebys befolkning flydde
- Kosackernas härjningar i Finland under stora ofreden levde länge i det kollektiva minnet.
- De ryska kosackerna högg ihjäl alla man kom åt. Man brände och plundrade.

Freden i Nystad 1721 satte punkt för Sverige som stormakt. Den nya gränsen följde i stort dagens gräns.

De ryska kosackerna slog ihjäl, våldtog och misshandlade alla som kom i vägen

Tanken var att ju färre som bodde i Finland, desto bättre. Därför högg man ihjäl alla man kom åt. Även om det fanns en idé bakom alla grymheter behövde kosackerna knappast någon uppmuntran för att bränna, röva, våldta och tortera.

Särskilt många blev intagna på Korholmens hospital i Kronoby efter Stora Ofreden i början av 1700-talet, då många enligt hospitalets rullor blivit så svårt plågade av ryssarna att de mist förståndet

Håkan Vikström

Blodiga sanddyner

På Hailuoto utanför Uleåborg hade den 21 september 1714 närmare tusen flyktingar samlats. De hade flytt undan kosackerna i båt från olika delar av Österbotten.

Kosackerna hittade flyktinglägret och gick till angrepp med svärd och yxa. Sanddynerna färgades röda av blod då den värsta massakern i Finlands historia utspelades under några få morgontimmar. Alla vuxna höggs ihjäl, kvinnorna efter att ha våldtagits. Friska barn i lämplig ålder togs till fånga. Bara en handfull kvinnor skonades för att begrava de döda.. (Staffan Bruun)

Det Stora Hatet (Isoviha)

Ryssarnas dödande under Stora ofreden kan jämföras med deras våldsamerheter i Ukraina

Ryska kosacker slog ihjäl, våldtog och misshandlade alla som kom i vägen

Tanken var att ju färre som bodde i Finland, desto bättre. Därför högg man ihjäl alla man kom åt. Även om det fanns en idé bakom alla grymheter behövde kosackerna knappast någon uppmuntran för att bränna, röva, våldta och tortera.

Blodiga sanddyner på Hailuoto

Den 21.9. 1714 gick ryska kosacker till angrepp på de närmare tusen flyktingar som samlats på Hailuoto utanför Uleåborg . De hade flytt undan kosackerna i båt från olika delar av Österbotten.

Sanddynerna färgades röda av blod vid den värsta massakern i Finlands historia. Alla vuxna höggs ihjäl, kvinnorna efter att ha våldtagits. Friska barn i lämplig ålder togs till fånga. Bara en handfull kvinnor skonades för att begrava de döda..

EN BERÄTTELSE FRÅN 1770 – Margaretas svåra livsöden under Stora Ofreden

Kyrkoherden Stenbäck i Saloinen i Brahestad välsignade den 95-åriga Margareta Henricsdotter Puusti till gravens ro år 1770.

Den avlidnes livsskeden och grymma öde var så speciella, att kyrkoherden beslöt nedteckna sitt tal. Dokumentet har bevarats i kyrkoböckerna till våra dagar.

Såhär beskriver Stenbäck den avlidna i sitt tal:

"Margareta var född 1676, änka och omgift år 1713. Äktenskapet var bara ett år gammalt då de ryska kosackerna slog till och högg maken med ett femton taggat svärd, så svårt att han avled efter tre dagar. Margareta bands och piskades blodig. Hennes son Jacob bortfördes som fånge till Ryssland där han tvångsdöptes till deras tro. Efter freden lyckades han rymma och återkomma hem."

Då ryssarna återkom följande vinter år 1716, fortsätter Stenbäck, piskade de Margareta med en blytaggad knutpiska, och tvingade henne stå naken ute i kölden, brände hennes rygg med en brinnande bastukvast och gjorde henne blind genom att hälla brännhet ljustalg i hennes ögon.

Efter att ryssarna gett sig av, försökte den skröpliga änkan förtvivlat skaffa mat åt barnen. Men i det fördärvade landet fanns bara halm, torkade skinnbitar och ben. Ett av barnen svält ihjäl och hon flydde med de övriga barnen till Sverige där de i fem år irrade runt som tiggare. Då freden inträtt år 1721 återvände de hem med övriga flyktingar.

Margaretas son Jacob tog hand om sin mor som levde till 94 års ålder. Spåren av tortyren syntes då fortfarande på hennes kropp.

*Margaretas berättelse omfattar alla de element, all den grymhet, som betecknas av "Hatet" (ofreden), säger professor **Kustaa H.J. Vilkuna**.*

Hans BALOB, af Siarthe, borge-
 rådsstyfver i Wondö i Dan. Margareta Hen-
rics dotters Puusti, född i Kautis d. 3de 1676, gift för
 Åtgång 1699: andregångan 1713. Inb. saduwan
 man. Brahetad intef 4ta Kosqwa med 15 Ång
 af Svab piquer förad d. 12de 1714, dog 3 dagar senare.
 Hon af ryßvarn med sig och 100 stugan om vinteren 1715.
 Gammal Jon Jacob fälgan af ryßvarn Carlstedt till
 Ryßland, och sigt till Svab religion, min saduwan med
 sorden lillbada som man och äter: var församling i en
 gan. År 1716 om vinteren, förmå Gama Ryßvarn igen,
 afdelad, och med Puntig samt med bly kungar besatt
 År 1717 med Gama: Suga förde till af År 1718 i
 sig och minst liden: saduwan Gama med widjör
 för indurua borden byggur, och med en ihänd borden
 Gama Gama bygg: liden äter in i gortet, där en
 Goga och År St. Gama Gufwid nuutan sin liden,
 och dögta gat brannanden liden till Goga Goma,
 Gama Goma waist 54 år liden in till sin död, och var en
 brinnanden af Ångler af År Gama Goma Goga efter de
 en Goga med fast. Wdland År Goga liden liden och med
 År Goma År Goma Goga Goga, År Goma Goga Goga,
 Goga, År, År Goma Goga Goga, År Goma Goga Goga
 Goga År Goga Goga Goga: År Goga Goga

Kyrkoherde Stenbäcks
 nedteckning av berättelsen om
 Margareta Hendricsdotter
 Puustis lidanden under Stora
 Ofreden.
 Finns i kyrkoböckerna i
 Saloinen utanför Brahestad.

Lilla Ofreden 1741-1743

Finland ockuperades av ryska trupper och landavträdelserna i freden var förödande: gränsen försköts fram till Kymmene älv och den nya hamnstaden Fredrikshamn gick förlorad.

Det var dessa erfarenheter som föranledde Sverige att just i Finland sätta in sin dittills största försvarsinsats. Byggandet av sjöfästningen **Sveaborg** utanför Hfrs från 1747 framåt blev rikets största byggnadsverk på 1700-t. En ny gränsstad med sjöfästning anlades i Degerby i ö. Nyland och fick kort därefter namnet **Lovisa** efter drottningen (**Lovisa Ulrika**).

Det var i denna historiska process begreppet Finland tog form.

Finland

Ännu på 1500- och 1600-t. avsågs med Finland den s.v. delen av landet, ungefär från Satakunta över s. Tavastland till Kymmene älv. De bittra erfarenheterna av de ryska ockupationerna 1713-21 och 1741-43 skapade en ödesgemenskap som utvidgade begreppet Finland att omfatta också Österbotten jämte Savolax och Karelen. Till detta bidrog givetvis användningen av finska språket som folkets och förvaltningens språk i största delen av detta område.

På grund av händelserna 1743
beslöts att förstärka försvaret
genom att bygga sjöfästningen
Sveaborg

Sveaborg 1747

Rikets största byggnadsverk på 1700-talet

Foto: Lehtikuva Oy, M. Björkman

Lilla Ofreden 1741-1743

Gränsen försköts fram till Kymmene älv och den nya hamnstaden Fredrikshamn gick förlorad

Uppsving för handel, sjöfart och tjärbränning

Hela riksdelen gynnades av de goda konjunkturerna, men det var städerna utmed Bottniska viken som uppvisade en enastående tillväxt, särskilt då Uleåborg, Gamlakarleby, Jakobstad och Vasa. Här var det den väldiga efterfrågan på tjära på världsmarknaderna som garanterade uppsvinget för handelssjöfarten, liksom för bondeekonomin med tjärbränning i de finska skogsbygderna.

Det var därför naturligt att det var en politiker från Österbotten, kaplanen **Anders Chydenius**, som på riksdagen i Stockholm 1765 drev igenom att stapeltvånget upphävdes och fri seglationsrätt beviljades de bottniska städerna

Anders Chydenius
1729-1803

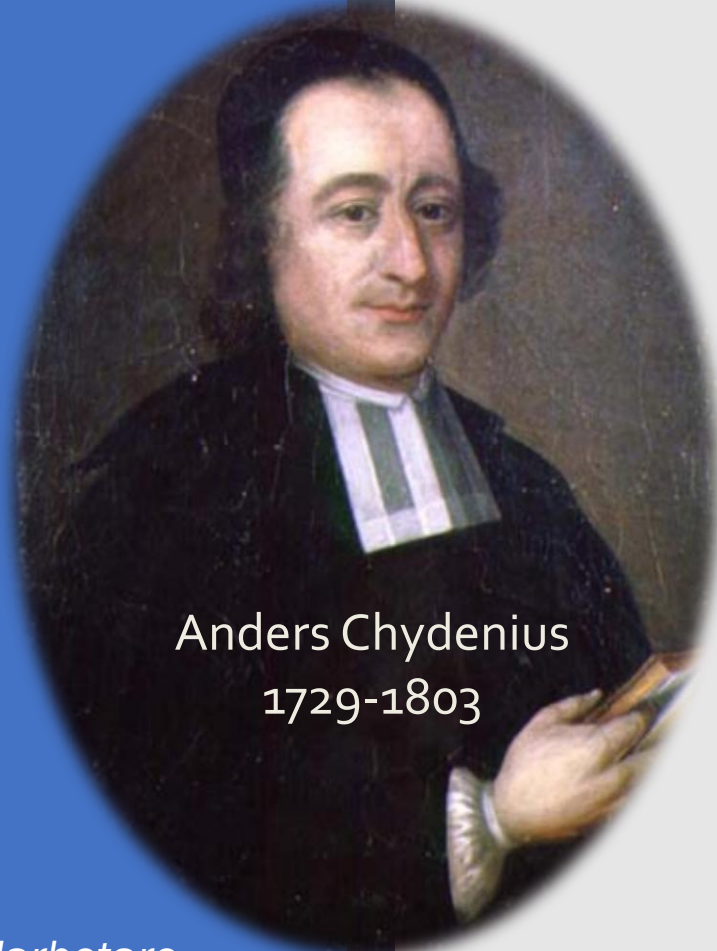
Stapelrätten gav fart åt sjöfarten

1765

Anders Chydenius har en avgörande betydelse då staden beviljas stapelrätt

Kyrkoherde i Gamlakarleby
1770-1803

Petter Stenhagen och hans medarbetare förtjänas också att nämnas. Deras genombrott år 1762 gav fart åt förhandlingarna.

Anders Chydenius
1729-1803

 Anders Chydenius.

Kyrkoherde och samhällspolitiker

Chydenius finanspolitiska artiklar kom att få ett bestående värde i vår ekonomiska historia.

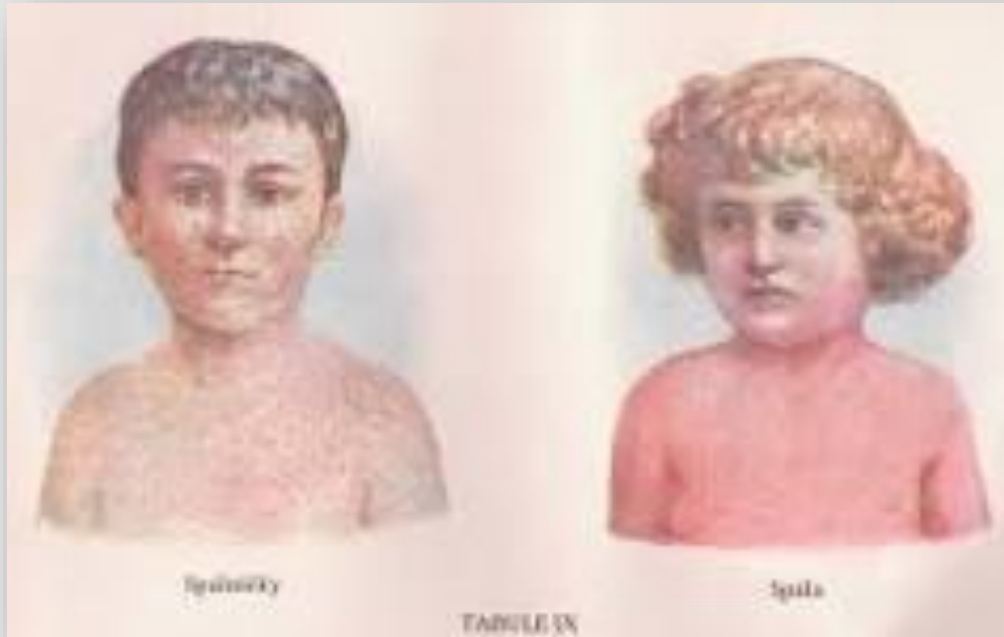
- Yttrande- och tryckfrihet
- Allmänna handlingars offentlighet
- Religionsfrihet
- Fri lönesättning

Rätt att segla förbi Stockholm

Nu kunde Gamlakarleby redarna styra sina skepp förbi Stockholm och trängseln vid Skeppsbron (1790)

1700-talets sjukdomar och epidemier

Smittkoppor, dysenteri och febersjukdomar var återkommande farsoter under 1600- och 1700-talen. Mest skrämmande var dock pesten som på ett oförutsägbart sätt slog till gång på gång.

Epidemierna kom med 5–6-års mellanrum och i princip alla som inte tidigare haft sjukdomen blev smittade, det vill säga i huvudsak barn. Världens första vaccin, **smittkoppsvaccinet, utvecklades i slutet av 1700-talet** men sjukdomen verkar ha avtagit och blivit mindre aggressiv redan innan dess.

Smittkoppor

Smittkoppor var den vanligaste virussjukdomen i Europa under 1700-talet och drabbade både fattiga och rika. I Sverige dog cirka 300 000 människor i smittkoppor mellan år 1750 och år 1900.

Invånare i Finland år 1800 = 933 000 / 15% sv.spr.

Gamlakarleby

Årtal	Invånare
1800	1638
1842	2374
1870	1977
1880	2170

Hungersnöd
1864 och
emigration

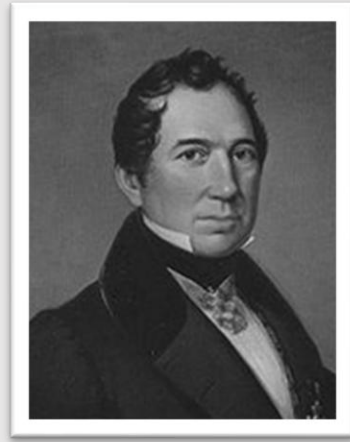
1800 - TALET

Sverige och Finland går
skilda vägar
Storfurstendöme under
ryska tsaren

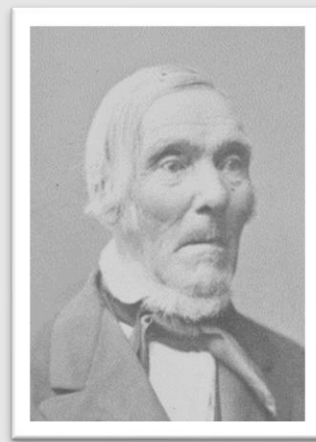
Några betydande personer i 1800-talets Finland

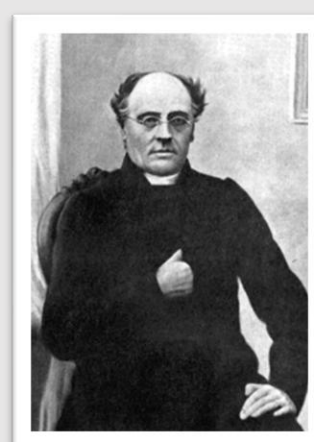
Anders Roos d.ä.
1750-1810

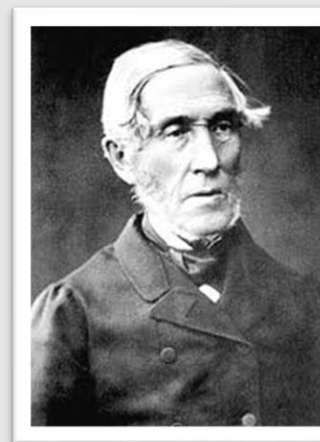
Carl Ludvig Engel
1778-1840

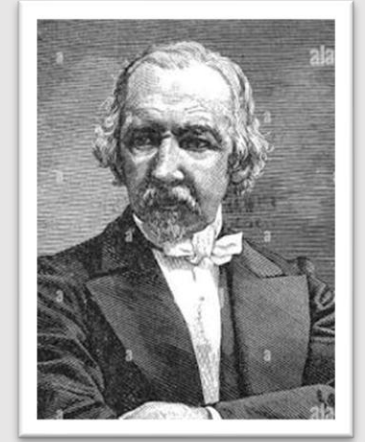
Elias Lönnroth
1802-1884

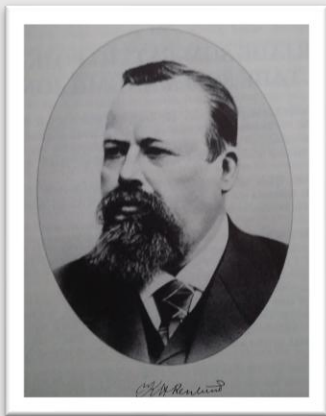
Johan Ludvig
Runeberg
1804-1877

Johan Vilhelm
Snellman
1806-1881

Zacharias Topelius
1818-1898

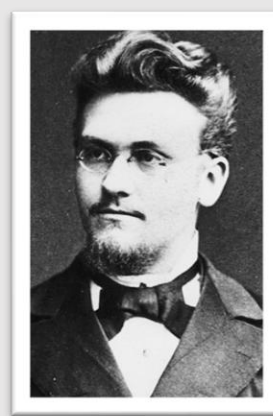
K.H. Renlund
1850-1908

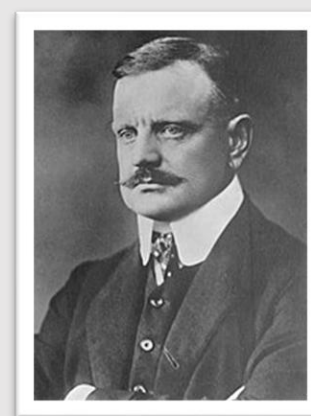
Gustav Paulig
1850-1907

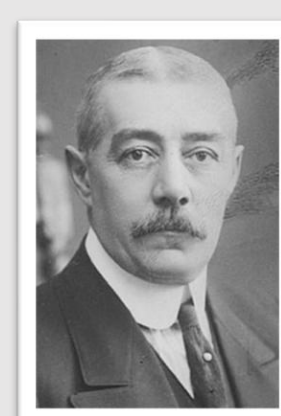
Albert Edelfelt
1854-1905

Wilhelm Schauman
1857-1911

Jean Sibelius
1865-1957

Karl Fazer
1866-1932

C.G. Mannerheim
1867-1951

Finnska kriget

Avgörande händelse i vår historia

Finland blev ett autonomt storfurstendöme under Ryssland

Ryssland ockuperar Finland och Sverige mister sin östra riksdel.

- **1808-1809**
- Österbotten blir slagfält.
- Kriget blev till ett avgörande skede i vårt lands historia då Finland inkorporerades i det ryska kejsardömet.

Finska kriget

De många slagen

- Lappfjärd
- Lappo
- Kauhajoki
- Oravais
- Jutas
- Kauko bro i Karleby
- Siikajoki

von Döbeln vid
Jutas 1808

När Georg Carl von Döbeln avtackade de sista finska soldaterna i Umeå, innan de gav sig av hem till det numera ryska Finland, höll han ett mycket känsloladdat tal. Här dock Döbeln vid Jutas, där slaget i september 1808 slutade framgångsrikt för Sveriges räkning. Illustration av Albert Edelfeldt.

Slaget vid Jutas räddade svenska armén September 1808

Slaget vid Jutas möjliggjorde den svenska arméns reträtt undan ryssarna.

Efter segern omfamnade von Döbeln underlöjtnant Hesselius, kysste honom, tackade för alla de vackra skotten och föreslog brorsskål inför hela hären.

Det kunde segern vid Jutas förvisso vara värd. Den gav Adlercreutz trupper fri reträtt och von Döbeln själv generalmajors grad. För soldaternas del utdelades en extra omgång brännvin

Georg Carl von Döbeln

Slaget vid Oravais 14.9.1808

Krigets avgörande slag vid Oravais mellan
Adlercreutz och Kamenskij.

Det blodigaste under finska kriget

Svensk armé på 5500 man (döda 2000) och Rysk armé på 7000 man (döda 900)

*Finnska kriget
1808-1809*

Drabbningen vid Kauko bro

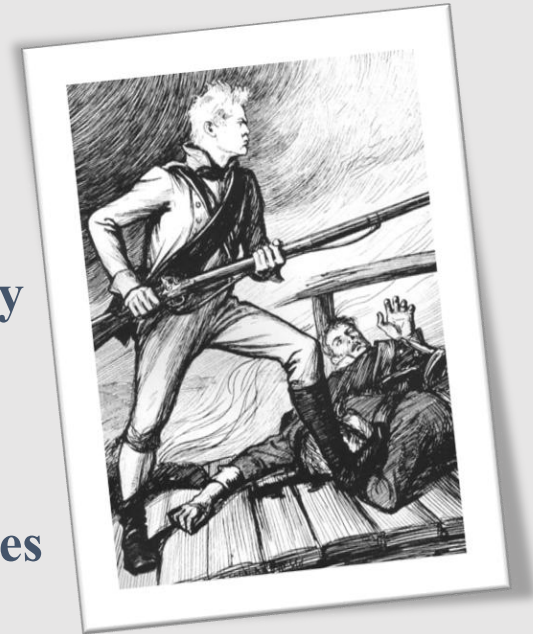
Den 31 mars 1808 anlände fältmarskalk M. Klingspor till Gamlakarleby där högkvarteret förlades. (Talesätt: ”Han for norrut juso Klingspor.”)

Under tiden april - september var Gamlakarleby stad och Kauko bro turvis i händerna på svenska och ryska armén. Vid Kauko bro uppfördes befästningsverk och uppställdes batterier.

Den 15 september 1808 utkämpades en häftig strid som inleddes med en ihållande rysk artillerield. Den svenska huvudarmén, som lät bränna alla broar från Oravais norrut, marscherade genom Gamlakarleby den 22 september kl 4 på morgonen. Vid Storby hade svenskarnas eftertrupper en uppehållande eldstrid medan den sakta retirerade till Kauko bro.

Försvarsanordningar sattes i skick och batterier uppställdes på norra sidan av ån och Kauko bro brändes när de sista svenska trupperna kommit över.

Källa: Hemmanet Korpilainen i Korplax by i Karleby

Minnessten invid bron

SIKAJOKI

Adlercreutz vid Siikajoki

*Vem är den höge mannen där på älvens
strand,*

som skådar över fjärdarna och fälten?

*Hans skick, hans dräkt, hans läppars
trots, hans blickars brand*

*Och svärdet stålblankt i hans manligt
knutna hand,*

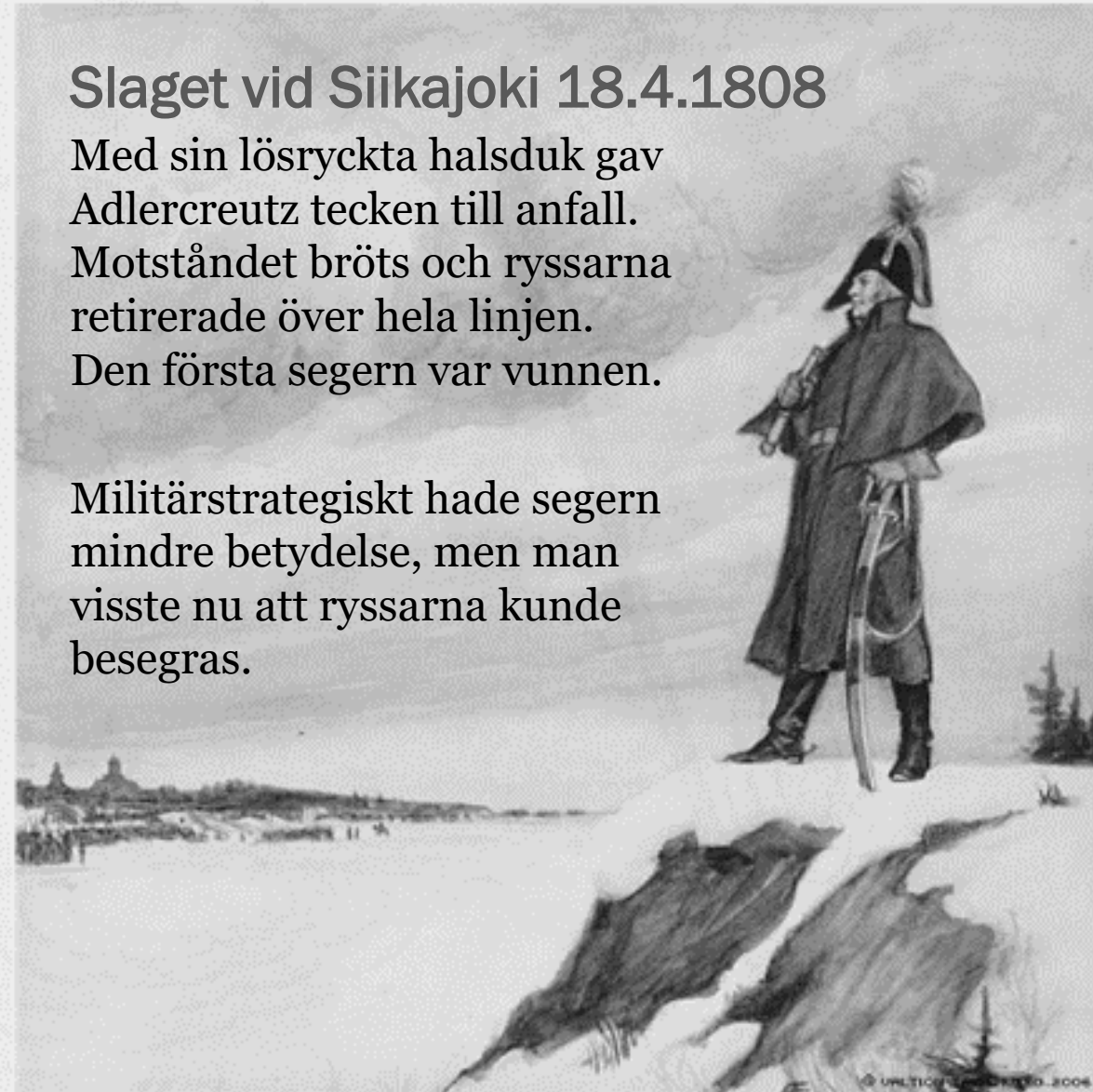
Allt ger en bild av krigaren och hjälten....

Så beskriver J.L.Runeberg general Carl
Johan Adlercreutz vid Siikajoki.

Slaget vid Siikajoki 18.4.1808

Med sin lösryckta halsduk gav
Adlercreutz tecken till anfall.
Motståndet bröts och ryssarna
retirerade över hela linjen.
Den första segern var vunnen.

Militärstrategiskt hade segern
mindre betydelse, men man
visste nu att ryssarna kunde
besegras.

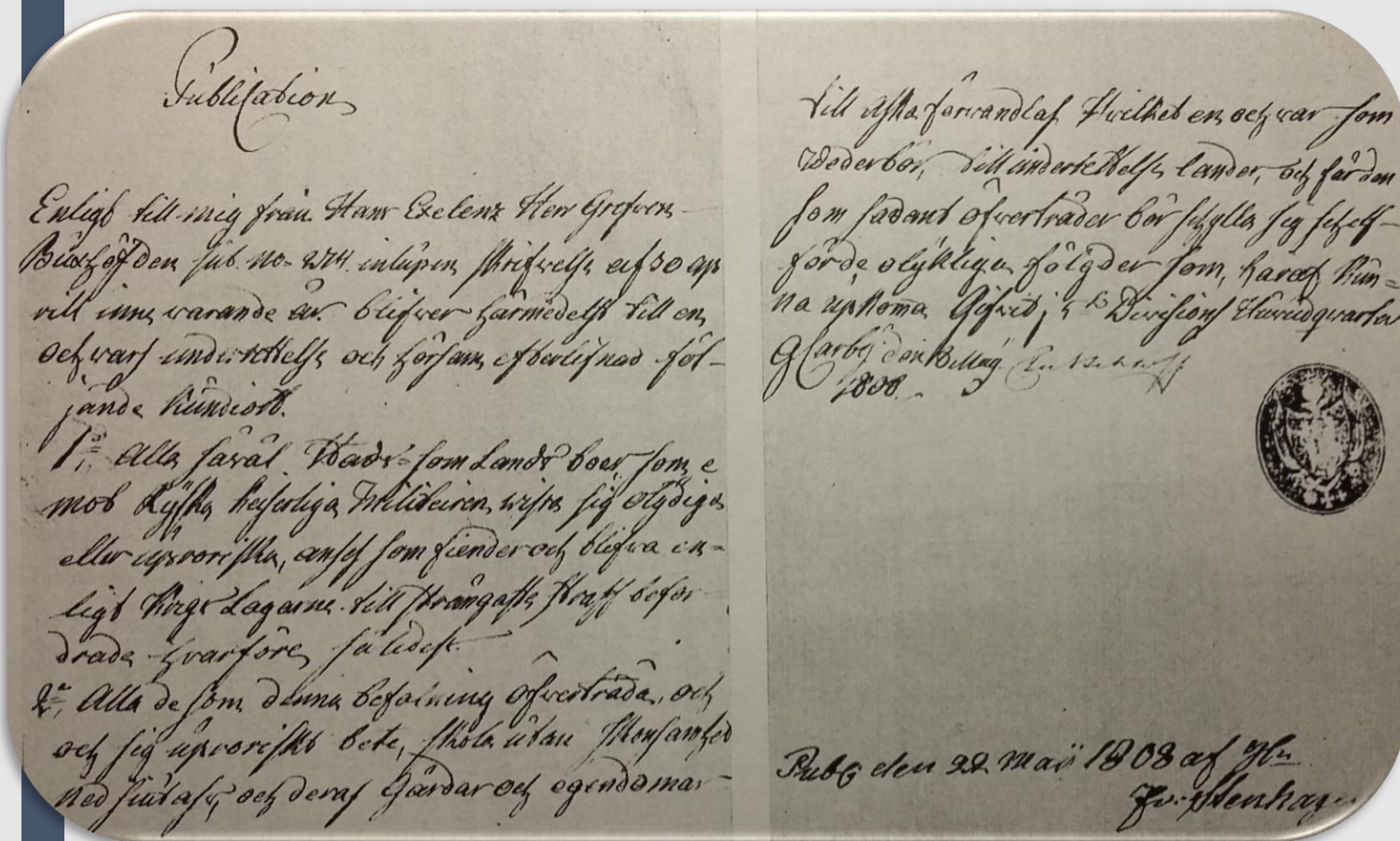

Seklet inleds dramatiskt

Våra vägar skiljs från Sverige

Kungörelse i Finlands kyrkor den 22. maj 1808

”De vilka visa sig olydiga eller upproriska mot den ryska militären, skall hotas med krigslagarnas strängaste straff, nämligen att ”utan skonsamhet nedskjutas, och deras gårdar och egendomar till aska förvandlas”.

”Publication” utfärdad av ryssarna efter vapenkuppen
i maj 1808

Finland som ryskt storfurstendöme 1809–1917

Med den ryska tsaren som storfurste

Alexander I
1809-1825

Nikolai I
1825-1855

Alexander II
1855-1881

Alexander III
1881-1894

Nikolai II
1894-1917

Finland blev under 1808-1809 års krig en del av Ryssland. Rysslands tsar Alexander I ville ändå ge Finland autonomi. med självstyre, där man själv kan bestämma om en del saker som berör landet. Alexander tänkte att finländarna då skulle vara nöjda och inte göra uppror mot ryssarna.

Freden i Fredrikshamn

1809

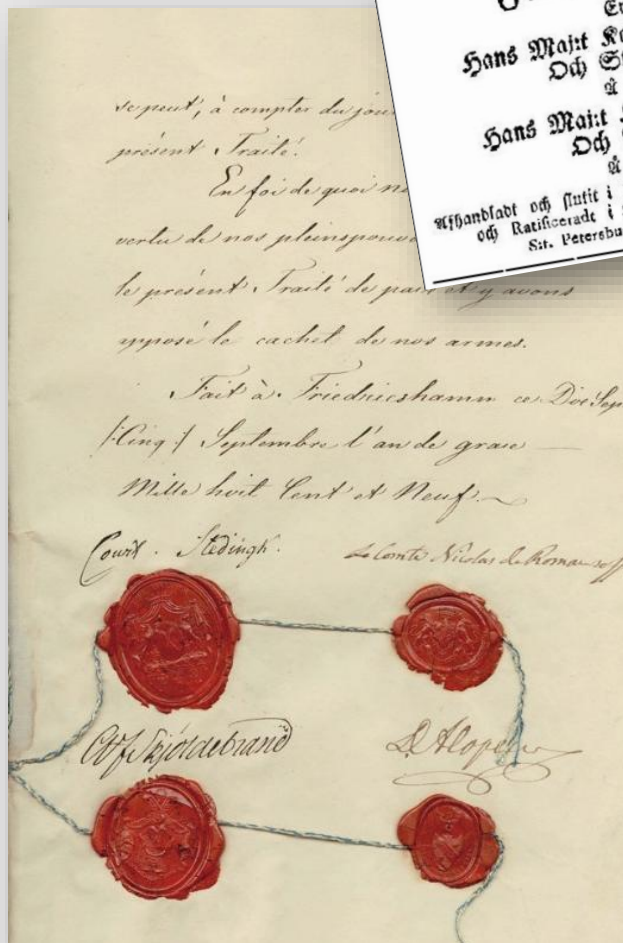
Söndagen den 17 september 1809 slöts freden i dåvarande ryska Fredrikshamn mellan Sverige och **Ryssland** och dess regent Alexander I

Fredsvillkor

Sverige skall avstå hela Finland och en del av det egentliga Sverige

Nya gränsen mellan Sverige och Ryssland blir Torneå och Muonio älvar

Sverige skall avstå från Åland

Sista striden

I mars 1809 avsattes kung Gustav IV Adolf

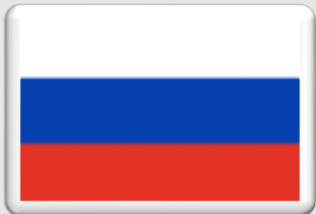
Akvarellen skildrar striderna vid Ratan norr om Umeå i augusti 1809, som kom att bli den sista bataljen under finska kriget.

Regentförsäkran 1809

Finland blev ett självstyrande storfurstendöme med den ryske tsaren som storfurste.

Lantdagen i Borgå reglerade hur förhållandet mellan de nyrövrade områdena och den ryska tsaren, Alexander I, skulle se ut.

I sin regentförsäkran lovade tsaren att behålla de gamla lagarna och privilegierna medan stånden svor tsaren sin trohet.

Flagga

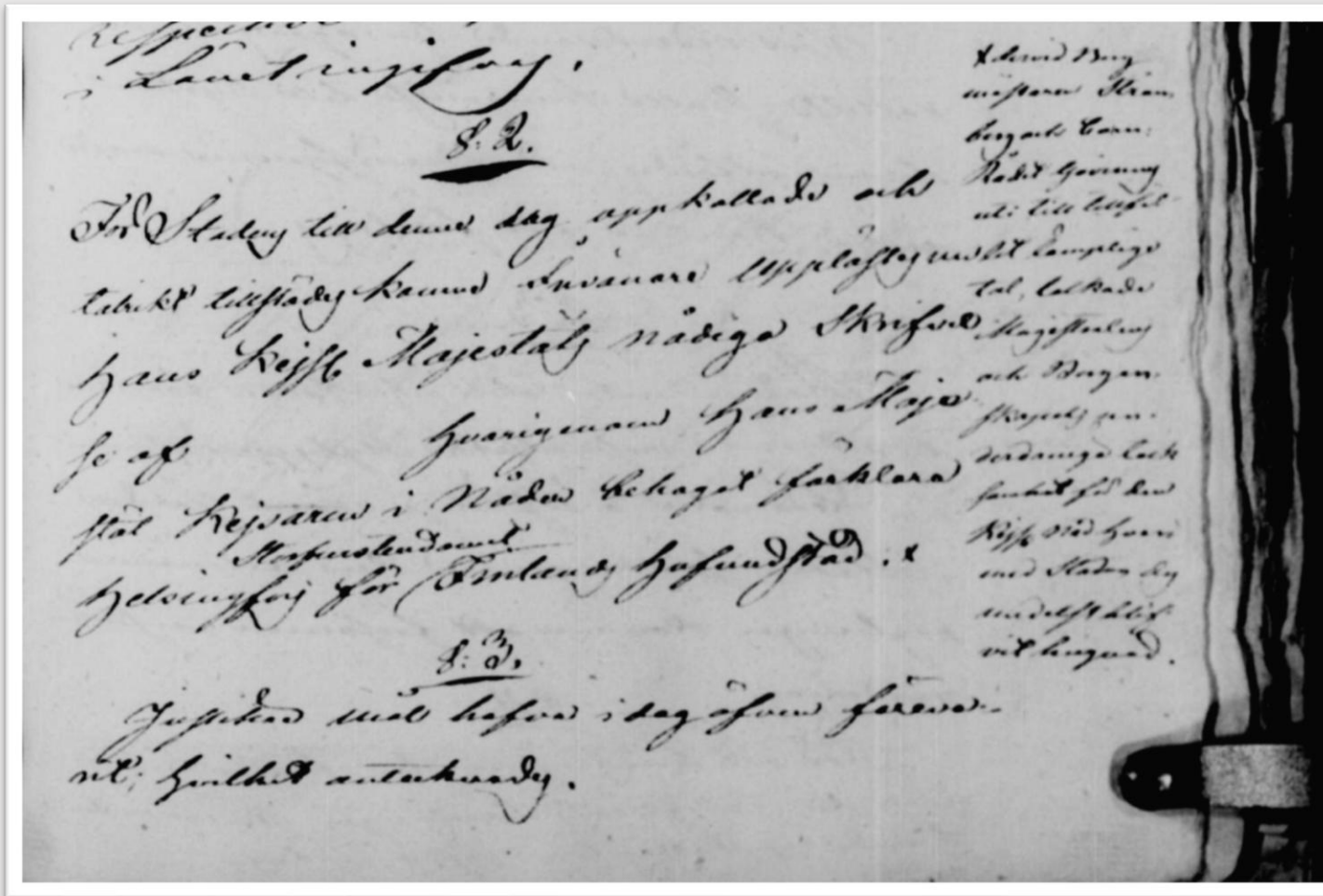

Vapen

Tsar Alexander I öppnar lantdagen i Borgå

Helsingfors blir huvudstad i Storfurstendömet Finland år 1812

År 1812 upphöjde kejsar Alexander I Helsingfors till Finlands huvudstad i Storfurstendömet Finland. Tsar Alexander ville flytta huvudstaden närmare Ryssland och längre bort från fienden Sverige

I Helsingfors magistrats protokoll av den 3 juni 1812 nämns att kejsaren "i nåder behagat förklara Helsingfors för Finlands huvudstad".

Krimkriget 1853 - 1856

Palestinafrågan upptakten till Krimkriget

Från religionsgräl till stormaktskrig

När Ryssland utmanade det osmanska imperiet kring Svarta havet hotades den bräckliga maktbalansen i Europa. Därför blandade sig Storbritannien och Frankrike i konflikten som utvecklades till ett stormaktskrig.

I mars 1854 avseglade en engelsk och en fransk flottavdelning mot Östersjön. De förenade flottorna (80 fartyg, över 43 000 man) opererade under de två följande somrarna i Bottniska viken och Finska viken. Olika flottavdelningar förstörde militära och även civila mål i fästnings- och hamnstäderna från Viborgska viken till Gamlakarleby.

Krimkriget utspelade sig på flera fronter runt Svarta havet.

Palestinafrågan upptakten till Krimkriget

Den fråga som så småningom ledde till krig bottnade i en religiös konflikt med medel-tida rötter mellan ortodoxa och katoliker om tillgången till de heliga platserna i Palestina – bland annat Födelsekyrkan i Betlehem. Eftersom osmanerna kontrol-lerade Palestina drogs regeringen i Konstantinopel in i religionsgrälet.

Från religionsgräl
till
stormaktskrig

Den ryska storsegern i slaget vid Sinop 1853 blev startskottet för de europeiska stormakterna England och Frankrike att blanda sig i den rysk-osmanska konflikten

Tavla av Bridgeman/BL

Slaget vid Halkokari

Engelsmännens anfall slogs tillbaka och en av barkasserna togs som byte

Krimkriget ledde också till att sjöfarten avtog och därmed också handeln

Tavla av J.Knutsson

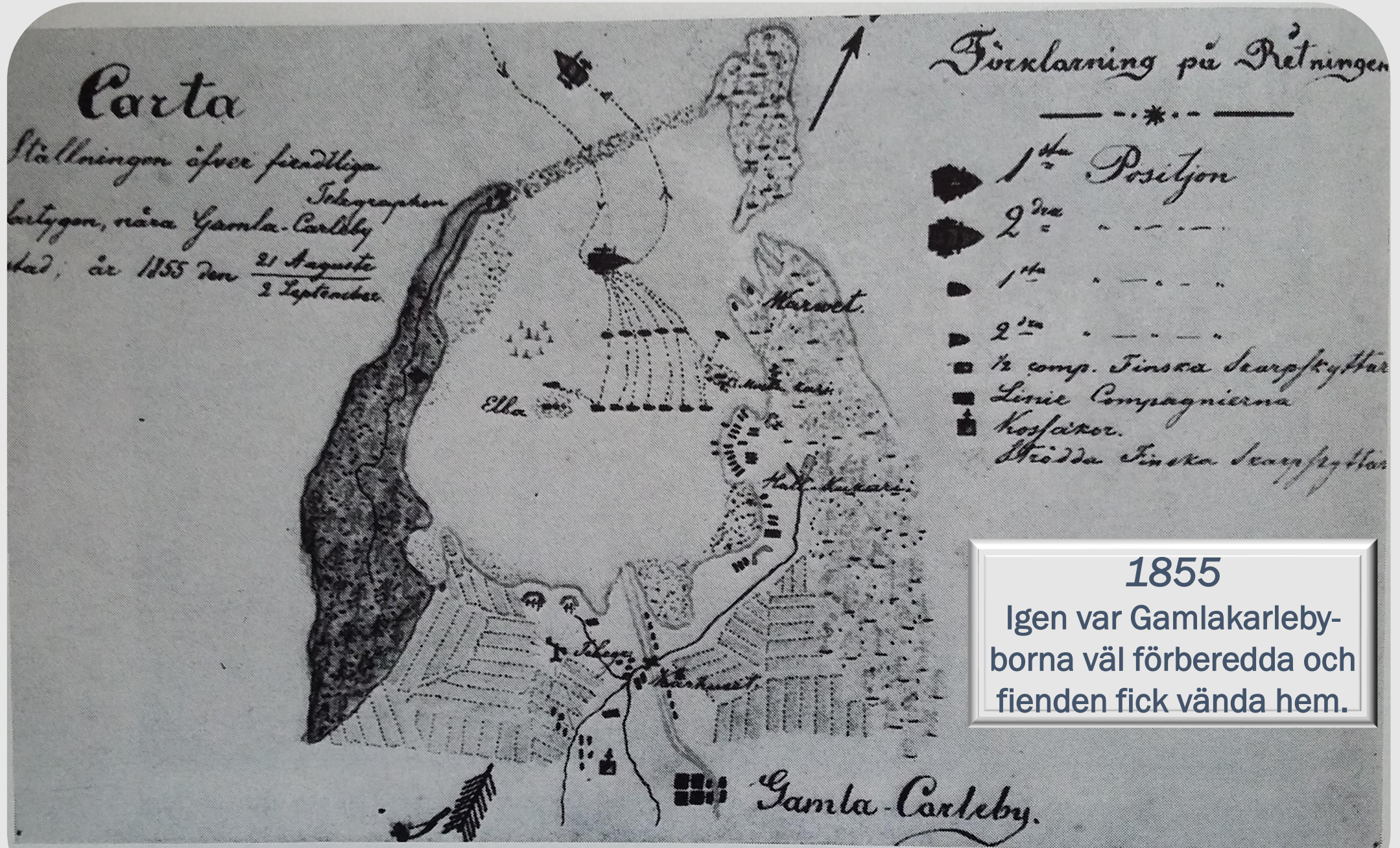
Krimkriget 1853-1856

1854 Gamlakarleby

Skeppsredaren och kommerserådet *Anders Donner* fick namn om sig som Krigshjälte och organisatör.

Matts Kankkonen utmärker sig och blev kallad till kejsaren, som tilldelade honom en orden och befalld konstnären Wladimir Swertschkoff att måla hans porträtt.

1855
 Igen var Gamlakarleby-
 borna väl förberedda och
 fienden fick vända hem.

Bild 168. Karta över den s.k. träffningen vid Davidsberg den 2 september 1855.

I wonder if Prince William ever figured out what kind of practical joke he was subjected to?

Cambridgen herttuan vierailu / Visit of Prince William

Matts Kankkonens porträtt i bakgrunden då prins William besöker Niinistö år 2017

Hungersnöd och Missväxt

”Vårt Land är Fattigt – skall så bli” (J.L. Runeberg /1848)

- Missväxten 1866-1869 ledde till svältkatastrof
- *Enligt bnp var Finland det näst fattigaste landet i Västeuropa efter Irland*
- Man har uppskattat att Finland 1866-69 gick miste om 154 000 personer genom att de dog eller inte föddes. Det var kring 8,6 procent av en befolkningen på 1,8 miljoner.

Fattiga utspisas
i Tammerfors
1868

Orsakerna var många, men offren ansågs ha sig själva att skylla för sin lättja och sina synder.

Ett Fattigt Land ?

Vårt Land / 1848

Vårt land är fattigt, skall så bli
För den, som guld begär.
En främling far oss stolt förbi:
Men detta landet älska vi,
För oss med moar, fjäll och skär
Ett guldland dock det är.

J.L.Runeberg

Runeberg beskriver sin tids förhållanden

Nationalskalden

Finskhetens förespråkare

Fennoman – Nationalfilosof – Författare –
Professor – Statsman

Snellman ville att de svensk-språkiga skulle förfinskas och att finskan skulle bli landets kulturspråk.

Han eftersträvade en helt finskspråkig nation och ansåg att flerspråkiga länder bara var ett mellanskede och att de var dömda att förbli svaga.

Den svenskspråkiga folkstammens öde var att småningom införlivas med majoritetsbefolkningen.

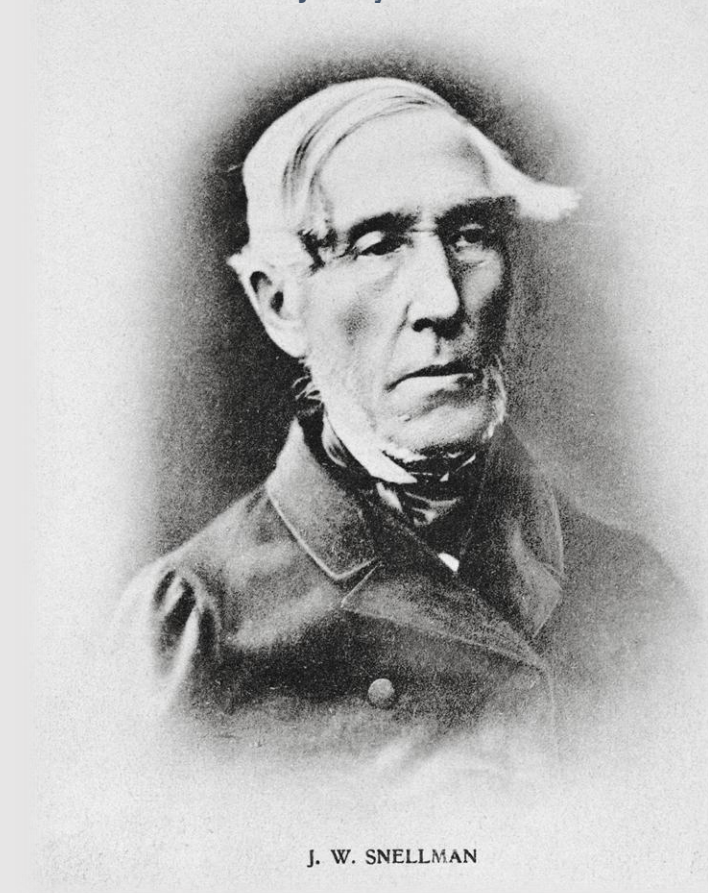
Många ansåg att J.V. Snellman var en fanatiker vars åsikter uppviglade till språkmotsättningar.

Snellmans 100 års födelsefestligheter år 1906, ledde till att över 70 000 finländare förfinskade sina namn.

J.W. Snellman

Finska markens och finska språkets befrämjare

JWS föddes på Kyntzells skepp "Patience" 1806 i Stockholms hamn. Familjen bodde då på Tjärhovsgatan 5 i Stockholm som 7-åring flyttade han till Gamlakarleby och bodde här till 1821 då familjen flyttade till Alahärmä.

J. W. SNELLMAN

Johan Vilhelm Snellman (12.5.1806-4.7.1881)

Finland fick en egen valuta

- Finland fick en egen valuta år 1860, mark

Johan Vilhelm Snellman utnämndes 1863 till chef för finansexpeditionen i senatens ekonomidepartement. Från denna post ledde han Finlands ekonomiska politik. Hans viktigaste bedrift var att han införde silvermyntfot för marken 1865, vilket stabiliserade markens värde

Till Amerika!

Från **Gamlakarleby** till **Newyork**

☛ på 10–12 dagar ☛
med

Hamburg-Amerikanska
Pakettfart-Aktiesällskapetets

dubbelskrufviga snällångare.
Oceanfärd endast 7 dagar.

Billiga priser. — Bekväm resa.

- Direkta biljetter för Kajutplatser och
Nellandäck erhållas i Gamlakarleby hos

Karl Nyström, j:r,
Gamlakarleby.

Afgang från Helsingfors
nästan dagligen.

1872

Emigration

Från hungersnöd till det
förlovade landet

Många ungdomar flydde
undan rysk värnplikt.

Många innovativa
karlebybor sökte
sig till
”En bättre framtid”

- 1870-1890
- 45 000
Finländare
emigrerar till
Nordamerika

Nytt liv i Amerika

Från svenska utmarkerna
till Amerika

Eero Järnefelt
1893

SKOGSFINNAR - SVEDJEBRUK

Ett liv i de svenska utmarkerna lockade 15 000 "skogsfinnar" på 1600-talet. En del sändes senare till "Nya Sverige" i Amerika. Resan tog cirka 3 månader.

I slutet av 1800 talet
ökade emmigrationen
med hjälp av de stora
ångdrivna fartygen

Äldsta sonen ärvde gården. De andra barnen i familjen fick söka sin lycka på annat håll.

Det fanns inte arbete för alla på hemgården

På Atlanten i fullpackade fartyg
Svenskar och Finländare
emigrerar till Amerika

”Hjärnflykt”

1870-1890 = ca 45 000

Befolkningen i Finland hade ökat medan arbetsmöjligheterna samtidigt blivit färre. Det här, i samband med hungersnöd under vintern och våren 1868, ledde till att **cirka 350 000 finländare emigrerade till Amerika mellan åren 1870 och 1929 för att söka sig ett bättre liv**. Särskilt från Österbotten åkte många i väg.

Telefonen kom till Finland år 1877

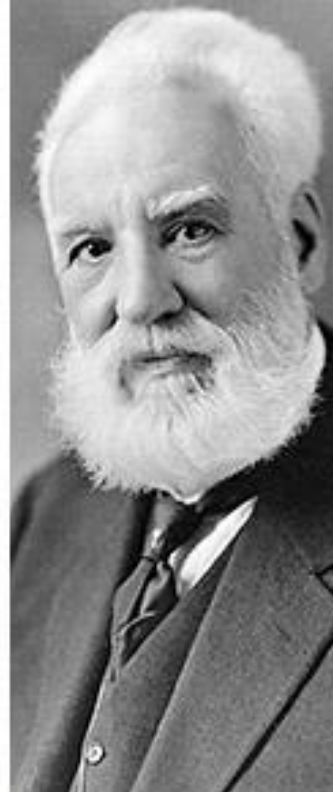
Alexander Graham Bell fick patent på den första telefonen år 1876, men som telefonens egentliga uppfinnare var Antonio Meucci.

Antonio Meucci

Philipp Reis

Graham Bell

1878

Två år efter att Graham Bell utvecklat telefonen, tar man i Gamlakarleby i bruk världens nordligaste telefonförbindelse.

*Telefonlinje mellan
Rådhuset och Yxpila*

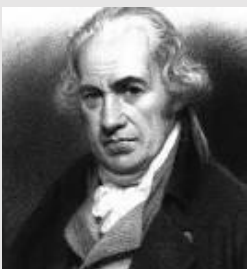

Alla tre var med om att utveckla telefonen, men Bell var den som lyckades få patent. År 2002 erkändes Meucci som telefonens uppfinnare. Han hade redan år 1849 inlämnat en patentansökan på att överföra ljud på avstånd.

1800-talet – ångans århundrade

Thomas Newcomen konstruerade tillsammans med John Calley 1712 den första praktiskt fungerande ångmaskinen utifrån Thomas Saverys och Denis Papins principer. Newcomens atmosfäriska ångmaskin blev dock en övergångsfas då senare maskiner byggde på James Watts konstruktion

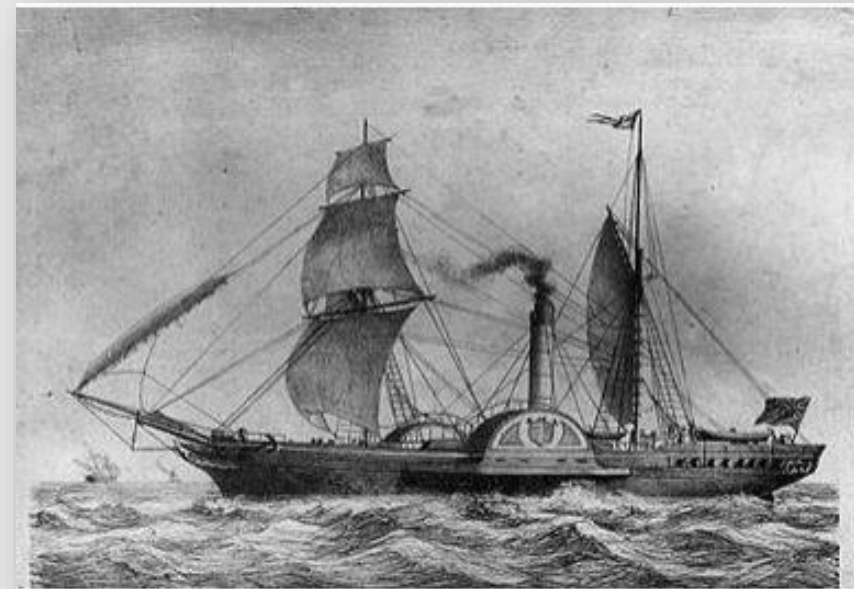

James Watt uppfann inte ångmaskinen men han kom att gå till historien som den som förbättrade den så att det kom att revolutionera samhället och världen.

Savannah, målning från 1819.

1819 korsade det första
ångdrivna fartyget Atlanten
Kombinerad hjulångare och
tremastad

Det första ångfartyg att ta sig
över Atlanten för egen maskin
var engelska S/S Sirius år 1838.

Ångmaskinen försökte också konkurrera med den trogna hästen

1860-talets traktorer väckte motstånd. De var klumpiga och förorsakade många olyckor.
Den första ångdrivna traktorn vägde flere ton.

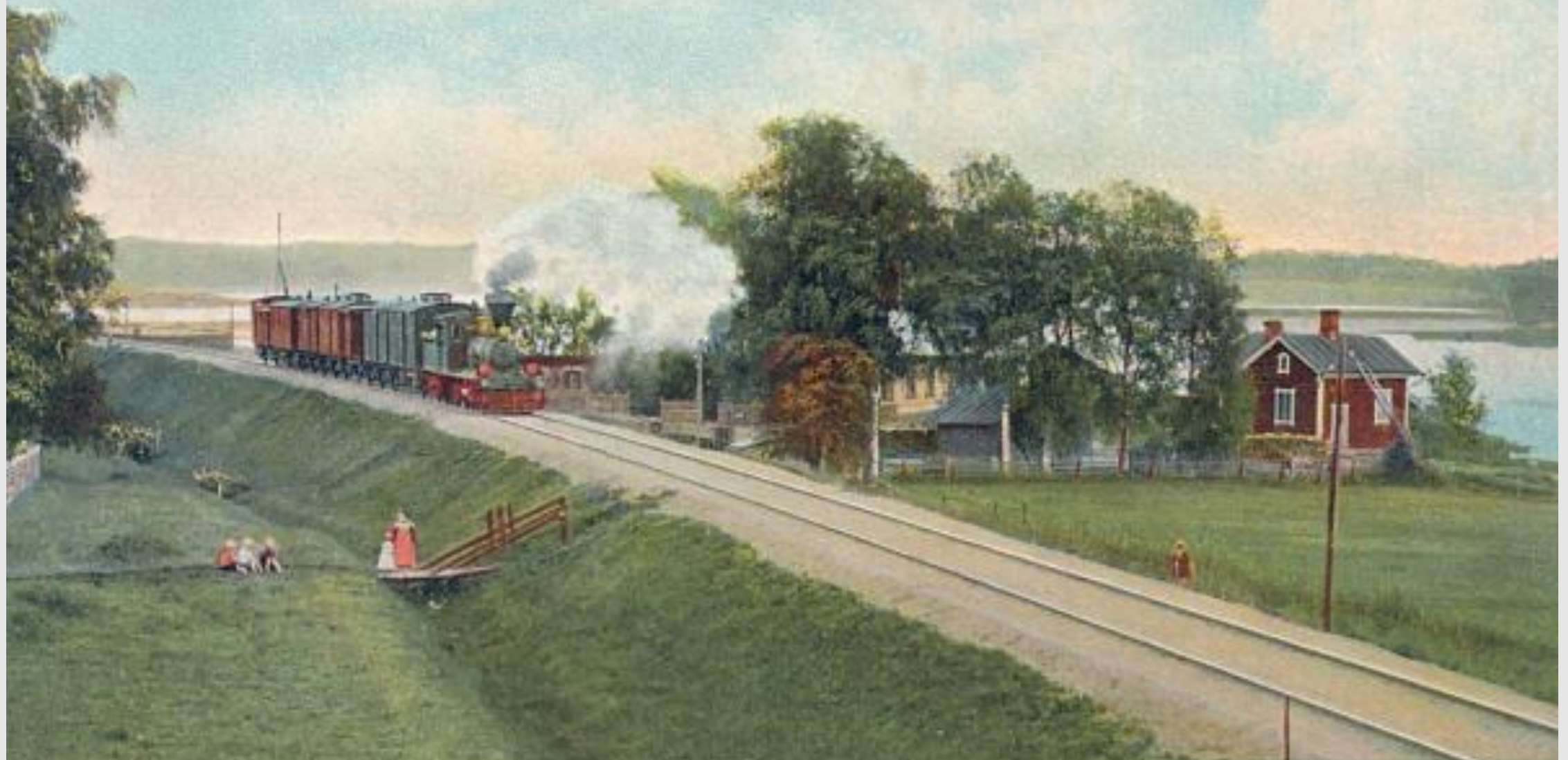

Ångdrivna järnfartyg
ersätter segelskeppen

S/S Assyrian Monarch på en teckning från 1882.

Ånglokomotivets och järnvägens tillkomst 1880-talet

Ett hårt slag mot sjöfarten

Järnvägarna och Saima kanal tar över

Transportstrukturen förändras

Gamlakarleby får
världens
nordligaste järnväg
1885

Förryskningsperioden inleds med "Februarimanifestet"

Generalguvernör Nikolaj Bobrikovs februarimanifest från den 15 februari 1899 **upphävde finska lantdagens lagstiftningsrätt och införde envælde i Finland.**

- Tidningar drabbas av censur, många dras in på viss tid och några för all framtid.
- Finlands frimärken duger inte för utlandspost.
- Det ryska språket införs i vissa statliga ämbetsverk.

Februarimanifestet

Undertecknas av Nikolai II

15.2.1899

1800-talets sjukdomar och epidemier

Kolera, tuberkulos, ryska snuvan

Under 1800-talet, då koleran dessutom härjade som bäst, orsakade tuberkulos var fjärde dödsfall i Europa.

Också malaria fanns i Sverige och försvann först på 1800-talet då våtmarker började dikas ut för att användas i jordbruket. Istället kom en annan förfärande sjukdom. Under 1800-talet dog närmare 40 000 svenskar i **kolera** och omfattningen ledde till att särskilda kolerasjukhus och kolera kyrkogårdar upprättades.

Kokkola 2 ggr 14 o. 24 maj 30 r.

Obligatorisk kostnadsfri

vaccination

värkställes i denna stad den 26 och 27 innevarande maj från klockan 10 på morgonen till klockan 2 på dagen af fru Brita Hannelin uti gården N:o 93 och af fru Skuldfrid Rechartt uti gården N:o 167, hvilket härigenom till kännedom meddelas. Gamlakarleby, den 5 maj 1902.

Hälsovårdsnämnden.

Österbottningen 9.5.1902

Invånare i Finland år 1900 = 2 600 000 / sv.spr. 12,9%

Gamlakarleby
Karleby

Årtal	Invånare
1900	2648
1920	4116
1930	5703
1950	13244
1960	16196
1970	20932
1977	33229
1990	34563

85,3% sv.spr.

1900 - TALET

Självständighetens och
krigets Finland

Förryskningen skapade motstånd vid sekelskiftet

Februarimanifestet år 1899 inledde en period av aktiv förryskningspolitik i Finland

Nikolaj II

Ryska örnen angriper Finlands jungfru

Bild: Edvard Istos 1899

Eugen Schauman skjuter generalguvernören Nikolaj Bobrikov 16.6.1904

Kejsarens personliga representant och den högsta chefen i storfurstendömet Finland. Schauman sköt sig själv strax efter dådet.

Nidvisan om Bobrikov

*Många ville mörda Nikolaj Bobrikov i
början på 1900-talet*

”Du åsnors åsna, skurkarnas skurk,
Du alla lurkars lurk!
Ifrån vårt land far genast bort,
Du ryska svin av sämsta sort.

Föraktat minne blir dock kvar
Ifrån tyrannens sat...s dar,
Och aldrig glömmet Finlands stam,
Hur ryska djävuln här for fram.”

*Nidvisan sjöngs på Esplanad
Kapellet 16.6.1904*

Citat från Staffan Bruuns bok/49

Ett oroligt sekelskifte

Både det Svenska och det Finska språket hotades av fanatiker

FÖRRYSKNINGSPERIODEN 1898-1917

FÖRFINSKNINGSPERIODEN 1906, 1920-1930-talet

Snellmans 100 års födelsefestligheter år 1906, ledde till att över 70 000 förfinskade sina namn. uppviglade av bl.a.

Suomalainen Nuija Finsknationell studentorganisation med uppgift att sammanföra finsksinnade studenter

Kotikielen seura Förberedde förfinsknigen av släktnamnen

Suomalaisuuden liitto (Finskhetsförbundet) deltog aktivt i namnändringskampanjerna. Förbundet radikaliserades under den andra språkstriden på 1920- och 1930 talet isynnerhet efter att styrelsen valde Urho Kekkonen till ordförande.
– Man krävde att de finländska idrottarnas namn skulle förfinskas.

Dessa organisationer medverkade aktivt i namnändringskampanjer i Finland, under vilka **flera hundra tusen finländare förfinskade sina släktnamn.**

Skämttidningen *Fyren* ironiserar i denna karikatyr över namnändringarna, som förvandlar välklädda herremän till bönder i nationalromantisk, medeltida dräkt.

Skämttidningen Fyren 1907

Finlands - svensken 1912

Vilket namn och vilken identitet skall Finlands svenska befolkning ha ?
Så här beskrev skämttidningen *Fyren* år 1912:

”De ha icke rätt att kalla sig svenskar, utan på sin höjd
svensktalande, finsksvenska svenskfinnar”

Från
Runeberg och Topelius
via
Snapsvisor
till
Mumin
och
Pappa betalar

Kvinnlig rösträtt

Finland införde rösträtt för kvinnor år 1906, som första land i Europa och som tredje i världen. Finland var vid den tidpunkten ett självstyrande storfurstendöme under Tsarrysland. Valbarhet för kvinnor infördes samtidigt

De första kvinnorna i lantdagen 1907–1908

Liisi Kivioja
1907-1910

Lucina Hagman
1907-1908, 1917

Miina Sillanpää
Finlands första kvinnliga minister
Socialminister 1926-1927

I världskriget

Skotten i Sarajevo inleder kriget
Fredsavtal i Versailles 1919

Osäkerhet

1914 - 1918

Kriget skördade totalt över 16 miljoner mänskors liv, varav ca 3,5 milj. i Europa

En aktiv period då man sökte självständighet och nya utkomst-möjligheter

"Det onödiga kriget"

FINLAND blir självständigt

SJÄLVSTÄNDIGHET

6. december 1917

Självständighetssenaten
med prokurator
P.E.Svinhufvud vid
bordsänden

Finlands nationsflagga och statsvapen

”Beslut om trädande i förbindelse med utländska makter i och för erkännande av Finland som en självständig republik”

FINLAND proklameras som republik 8.12.1917

Allmänt nytt.

Finland proklameras som republik.

Wid lantdagens plenum i torsdags kl. 2 föredrogs en skrivelse av hrr. Estlander, Alfio, Ahmawaara Pullinen och Saataja, wari föreslogs, att lantdagen skulle besluta uttala att Finland förklarås som en självständig republik och att åt regeringen givess i uppdrag att widtaga därw betingade åtgärder, såsom trädande i förbindelse med utländska makter i och för erkännande av Finland som en självständig republik.

Wid verkställd omröstning godkändes den av de fem owanämnda lantdagsmännen gjorda framställningen med 100 röster mot 88.

Frihetskriget

Vita och röda ställs emot varandra

De vitas seger i Tammerfors
6.4.1918

MISSTÄNKSAMHET 1918

”Vita” besestrar ”röda

De borgerliga bildade ”vita” skyddskårer för att driva ut de ryska soldaterna, medan socialister och andra radikala grupper bildade ”röda garden”.

Det Röda gardet leddes av kommunistledaren Kullervo Manner som med stöd av Sovjetryssland, hade 30 000 man; och det fanns 70 000 rödryska trupper i Finland.

27.1. – 15.5.19018

Tyskland erbjuder hjälp

Till Finlands folk!

Ni anropar oss i Eder nöd. Vi komma såsom vänner för att hjälpa Eder i Eder kamp emot mördarehoparna, hvilka förinta ordning, lag och frihet i Edert land. Vi drifvas därtill af människokärlekens röst. Vi komma icke såsom eröfrare och vilja ej tillägna oss ett enda stycke af Edert dyra fosterlands jord och komma ej heller att blanda oss i Edra inre partistridigheter. Hafven därför förtroende till oss. Framåt för befriandet af Edert sköna land!

Befälhafvaren öfver de tyska trupperna i Finland
Generalmajor Grefve von der Goltz.

I mars 1918.

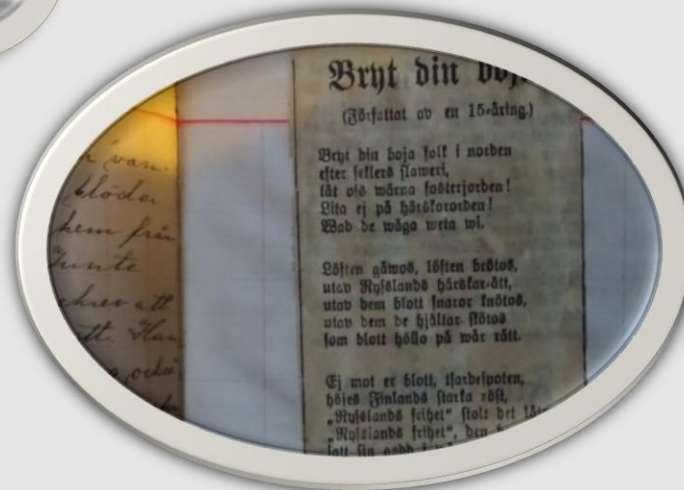

**Inbördskrigets första offer
i Gamlakarleby
16-åriga Jonas Jauckens föll för
en rysk kula den 29. januari
1918 i stadens befrielsestrid
mot rödgardisterna**

1918

Bryt Din Boja

Dikten som Jonas
Jauckens skrev 1 år före
han blev nedskjuten nära
Tullpackhuset mellan
Järnvägsbron och Västra
Parken

Bryt din boja av Jonas Jauckens:

*Bryt din boja folk i norden
efter seklers slaveri!
Låt oss värna fosterjorden!
Lita ej på härskarorden!
Vad de väga, veta vi.*

*Löften gävos, löften brötos,
utav Rysslands härskarätt,
utav dem blott snaror knötos,
utav dem de hjältar skötos
som blott höllo på vår rätt.*

*Ej mot er blott, tsardespoten
höjdes Finlands starka röst
Rysslands frihet stolt det låter
Ryssland frihet den har åter
satt sin gadd i våra bröst.*

*Bida icke, hör vår maning
medan det ännu är tid
säger icke er en aning
att det måste ske omdaning
uti godo - eller strid*

Fredrik Karl von Hessen
valdes till kung
den 9 oktober 1918

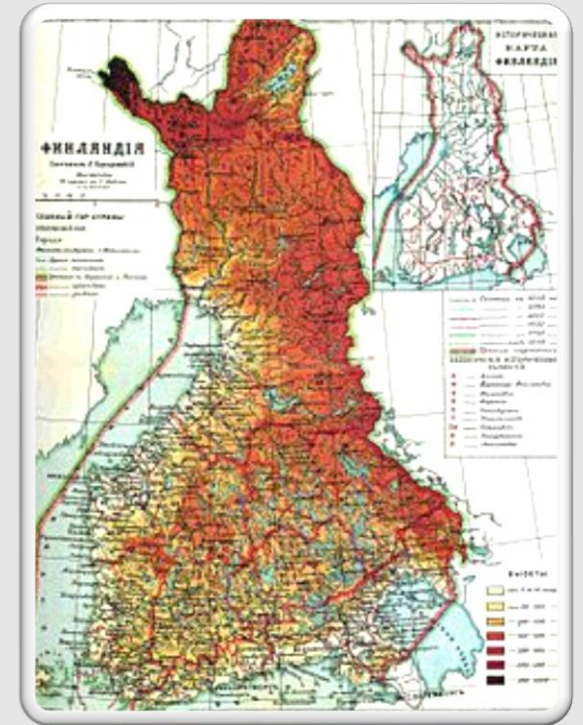

Den finländska kungakronan

Konungariket Finland

Efter inbördeskrigets slut beslöt en tillfällig majoritet av monarkister att Finland skulle bli en monarki och man valde Friedrich Karl von Hessen till kung. På finska "Fredrik Kaarle".

Kungens fullständiga titel föreslogs vara:
Konung av Finland och Karelen, Hertig av Åland, Storhertig av Lappland, Herre över Kaleva och Pohjola

Konungariket Finland

Innan den nyvalda kungen hann tillträda så hade Tyskland förlorat Första världskriget och Fredrik Karl tackade nej till utnämningen den 14 december 1918

Väinö I

Kung i Konungariket

Finland

9.10.-14.12. 1918

Finlands kung i
kungavalet den
9 oktober 1918

Kungens fullständiga titel:
*Konung av Finland och Karelen,
Hertig av Åland, Storhertig av
Lappland, Herre över Kaleva och
Pohjola*

Friedrich Karl von Hessen
1868-1940

6 barn, alla pojkar

Margarethe von Preussen
1872-1954

Väinö I

Suomen tuleva kuningaspari

(Fotokuvut vika 1900)

HESSENIN PRINSSI FRIEDRICH KARL

PRINCESSA MARGARETE

Bilderna av Finlands framtida kungliga par som publicerades av New Day den 12 september 1918 hade tagits i början av 1900-talet.

Ett Själständigt Finland

Finlands Statsöverhuvud och Presidenter 1917-2024

Svinhufvud P.E
Riksföreståndare
27.5.1918

Fredrik Karl
von Hessen
Vald till kung
9.10.1918

Mannerheim C.G
Riksföreståndare
12.12.1918

Ståhlberg K.J
1919-1925

Relander K.
1925-1931

Svinhufvud P.E
1931-1937

Kallio Kyösti
1937-1940

Ryti Risto
1940-1944

Mannerheim C.G
1944-1946

Paasikivi J.K
1946-1956

Kekkonen Urho
1956-1982

Koivisto Mauno
1982-1994

Ahtisaari Martti
1994-2000

Halonen Tarja
2000-2012

Sauli Niinistö
2012-2024

Alexander Stupp
2024-

**Mordförsök
av de Röda
4.4.1920**

General Gustaf Mannerheim var inte en nationalhjälte i allas ögon. Den 4 april 1920 försökte en grupp röda mörda den vite generalen.

Bild: SA-Kuva

Östgränsen efter fredsfördraget i Tartu (Dorpat) 1920

Den gamla gränskonflikten bilades 1920 med Fredsfördraget i Tartu 1920, då Ryssland avträdde Petsamo till Finland.

Målet med Petsamo-expeditionerna var att införliva Petsamo med Finland, vilket tidigare hade utlovats av tsar Alexander II, som utbyte mot år 1864 överförd mark omkring en vapenfabrik vid gränsen vid Systerbäck på Karelska näset.

Petsamo-expeditionerna var ett antal skärmytslingar som genomfördes av främst civila frivilliga, i maj 1918 och i april 1920 över nationsgränsen i Petsamoområdet.

Finländska frivilliga i den första Petsamo-expeditionen 1918.

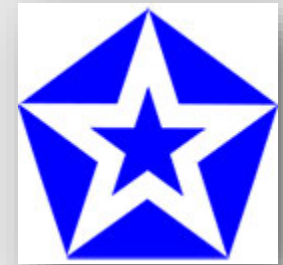
Finland medlem i Nationernas Förbund 1920

Nationernas förbund (League of Nations), även förkortat NF, var en fredsorganisation som fanns mellan åren 1920-1946.

Finland blev medlem i världsorganisationen år 1920.

När det gäller Finlands multilaterala samarbete blev Nationernas förbund det viktigaste forumet under tiden mellan världskrigen.

Finlands representanter vid Nationernas förbund var personer som redan hade innehaft betydande positioner i hemlandets politik (Carl Enckell, Rafael Erich och Rudolf Holsti).

Rudolf Holsti

Finlands representant
vid Nationernas förbund

Finländska representanter i
Genève, f.v. Antti Hackzell,
Harri Holma och Rudolf Holsti.
Foto: Museiverket, historiska
bildarkivet

Nationernas förbund

Nationernas palats var Nationernas förbunds
huvudkvarter i Genève.

Finland blev FN-
medlem 1955

Ålands demilitarisering

Nationernas förbund beslöt år 1921 att Åland skall tillhöra Finland och att ögruppen skall vara demilitariserat

När Nationernas förbund år 1921 fattade beslut om Ålands statstillhörighet bestämdes också att en internationell konvention skulle upprättas. Genom konventionen bekräftades demilitariseringen från år 1856, och samtidigt neutraliserades Åland. Konventionen undertecknades av tio stater.

Finlands Nato-medlemskap påverkar inte Ålands status.

Regelbunden rundradioverksamhet inleddes i **Finland** 1926, då Oy Suomen yleisradio - Ab **Finlands rundradio** grundades

1926

Guglielmo Marconi fick 1897 det första patentet i världen för ett system för trådlös telegrafi och fick Nobelpriset i fysik 1909

Politiskt mord 1922

Ernst Tandefelt sköt ihjäl inrikesminister Heikki Ritavuori utanför Ritavuoris hem i Tölö den 14 februari 1922.

Ritavuori hade också fått en hel del kritik i Hufvudstadsbladet. Bland annat den 2 februari skrev tidningen "I den nuvarande centerregeringen representerar inrikesministern det yttersta utsprånget åt vänster." En som läste tidningsartiklarna var affärsmannen och högeraktivisten Ernst Tandefelt. Och han kunde inte läsa dem med en axelryckning.

Ernst Tandefelt

Heikki Ritavuori
Inrikesminister

Den 14 oktober 1930

”Skjutsningen” av presidentparet K.J.Ståhlberg

Mellan maj och oktober 1930, utsattes 254 personer för de högerradikala aktivisternas skjutsningar, under våld från sina hem, ofta till skogen eller över östgränsen till Sovjetunionen.

Ester och KJ Ståhlberg på väg hem efter skjutsningen

Lapporörelsen 1929-1932

Lapporörelsens anhängare reser till Työn Ääni-rättegången i juni 1930

Lapporörelsens män förstörde tryckeriet
Työn Ääni i Vasa, i mars 1930

Bild: JV Henriksson

Förbudslagen 1919-1932

Spritlangare

Avsikten var nykterhet, men lagen ledde till helt motsatt effekt.
Folket berusades.

Supandet försatte hela familjer i skam och elände.

Spriten berusade det finska folket

”Spännande” tider med smuggling, sprittransporter, spritgömmor, fördelning och portionering.

Dunkla affärer..

Kekkonen och finskhetsideologin på 1920- och 1930 talet

Idrottarnas namn bör bli finländska (förfinskas)

Urho Kekkonen ansåg att Kolehmainen, Nurmi och Ritola blev folkkära uttryckligen på grund av sina finländska tillnamn. De som bar ett främlingsnamn, borde förse sig med ”rätt flagga, Finlands flagga, och ett finländskt tillnamn”.

Det blev nödvändigt för kända idrottare att förfinska sina tillnamn, för att som förebilder kunna uppmuntra också vanliga medborgare att byta till finländska namn.

Källa: *Urho Kekkonen, Suomalainen tunto ja tahto, Suomen Urheilulehti*
4.5.1926.

Urho Kekkonen
Finskhets förbundets
ordförande

De sista stora segelfartygen

Pommern

Hårt jobb vid rodret.
Foto från fyrmastbarken Pommern i grov
sjö på väg mot Kap Horn, mars 1934.
I dag är skutan museifartyg i Mariehamn
på Åland.

VINTERKRIGET 1939 - 1940

SLAGEN VID PELKOSENNIEMI OCH MÄNTYVAARA
"TÄSSÄ AUTTOI HERRA"

Skotten i Mainila 26.11.1939

Fyra dagar efter skotten bröt vinterkriget ut

Stalin hade ett halvt år tidigare gett befälhavaren för Leningrads militärdistrikt, Kirill Meretskov i uppgift att uppdatera ifrågavarande "motanfällsplan", vars målsättning var att:

"inta Finland på två veckor".

Sovjetunionen anföll längs hela den långa gränsen mot Finland. Karta: talvisota.fi

Finland i krig 1939-1945

Händelserna efter skotten i Mainila

Vinterkriget 1939-1940

Fortsättningskriget 1941-1944

Lapplandskriget avslutas i april
1945

Mellanfreden i Moskva 1944

Paris fredsavtal 1947

Kriget förenade folket

Torsdagmorgon den 30 november 1939 flyger bombplan in över Finland från Sovjetunionen. Vinterkriget har börjat.

En avgörande period för Finlands självständighet

Förlorade områden 1940 och 1945

Vinterkrigets under i Tolvajärvi

De finska soldaternas klädsel, kamouflage och vanan att röra sig i vintriga och snörika förhållanden gav en avgörande fördel.

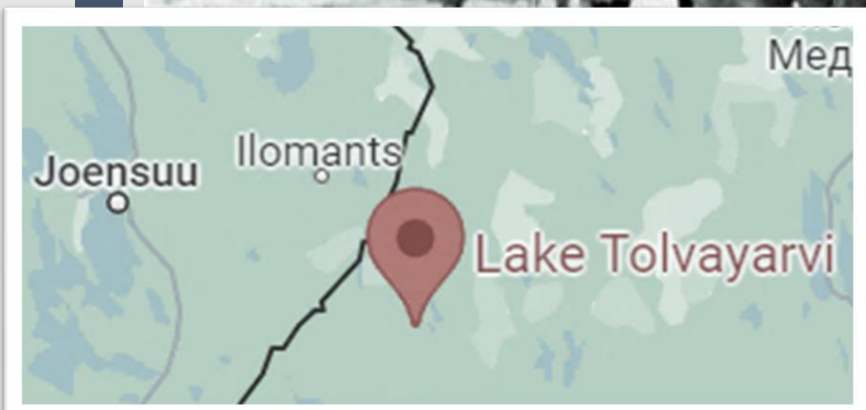
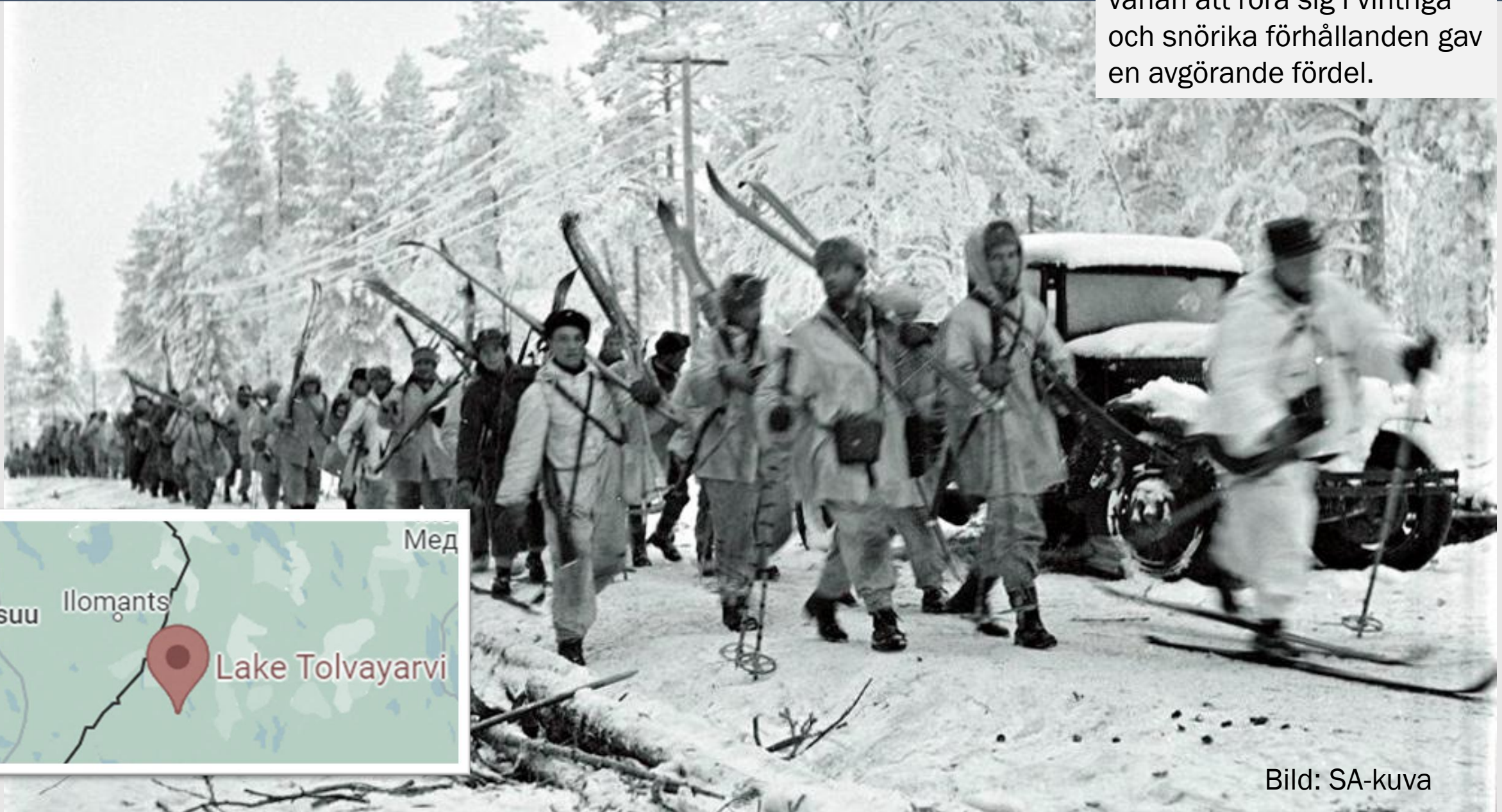

Bild: SA-kuva

Slaget vid Tolvajärvi 12.12.1939

Överste Talvela överraskade ryssarna

Förluster

100+ döda
250 skadade
150 tillfångatagna

4 000–5 000 döda
5 000+ skadade
20 stridsvagnar förstörda
39 bepansrade fordon förstörda
30 fältkanoner förstörda

Vinterkrigets under i Salla

”Sallas hemlige hjälte”

Jägaröverstelöjtnanten Ragnar Nordström hade en avgörande roll i försvaret av ryssarnas anfall vid Salla.

Cirka 15 000 finska soldater mot över 72 000 fiendesoldater. Av den finska styrkan fanns 2000 inkallade, obeväpnade soldater i Rovaniemi.

Nordström reste med f.d. statsminister T.M.Kivimäki till Stockholm där de förhandlade med friherre Axel Rappe. Det låg i svenskarnas intresse att förhindra ryssarna att avancera till Torneå vid den svenska gränsen. Han fick tillstånd att privat köpa 2000 gevär, 100 maskingevär och 8 pansarvärnskanoner.

Ryssarna överraskades, anfallet avstannade och förblev vid Märkäjärvi hela vinterkriget. Då försvaret höll kunde tilläggstyrkor dirigeras till Suomussalmi.

Utan dessa åtgärder, hade röd-armén intagit Rovaniemi och skurit av Finland. Tyvärr har Mannerheim i sina memoarer inte med ett ord nämnt Ragnar Nordströms roll vid striderna i Salla. *(Veikko Huuska 2011)*

Ragnar Nordström

Pansarvärnskanon
Bofors

Sovjettrupperna anföll vid Salla i två linjer: Mot Pelkosenniemi och Kemijärvi. I båda riktningarna hindrades framryckningarna under svåra strider. Bild: Asmo Raimoaho / Yle

Striderna i Pelkosenniemi avgjorde Finlands öde i Vinterkriget

Den 16. december 1939 kom en Sovjetisk division på 20 000 man över gränsen med avsikten att avskära andet på det smalaste stället. Det finska motståndet bestod av 3000 tröttkörda och dåligt beväpnade soldater.

Presidentens hustru Kaisa Kallio uppmanade i radion den 18.12. befolkningen att be och uppgöra en bönematta vid den östra gränsen.

Då byborna fick höra att ryssarna inlett anfallet, samlades man vid byns andelshandel. Man grät och ropade på Herren. En bönematta bredde ut sig i riktning mot fienden.

Vädret var blåsigt och det började hällregna, ett isbildande regn och temperaturen sjönk från +5 till minus 30 grader.

En av de finska soldaterna fick till ett skott som träffade den ryske befälhavarens chaufför som sjönk ihop över ratten varpå det ylande ljudet från bilens varningsljud uppfattades som en signal till retrett och anfallet avbröts.

Minnesmärket i Pelkosenniemi

En tillfällighet eller ?

Ryssarna hade ingen möjlighet att klara sig mot de välkamouflerade och varmt klädda finska soldaterna. Ryssarna var utrustade med vanlig sommarklädsel.

Suomussalmi och Raate-vägen

Djup snö och -40 grader
den 1. januari 1940

Bild: SA-kuva

Välkamouflerad finsk soldat
på sin vaktpost

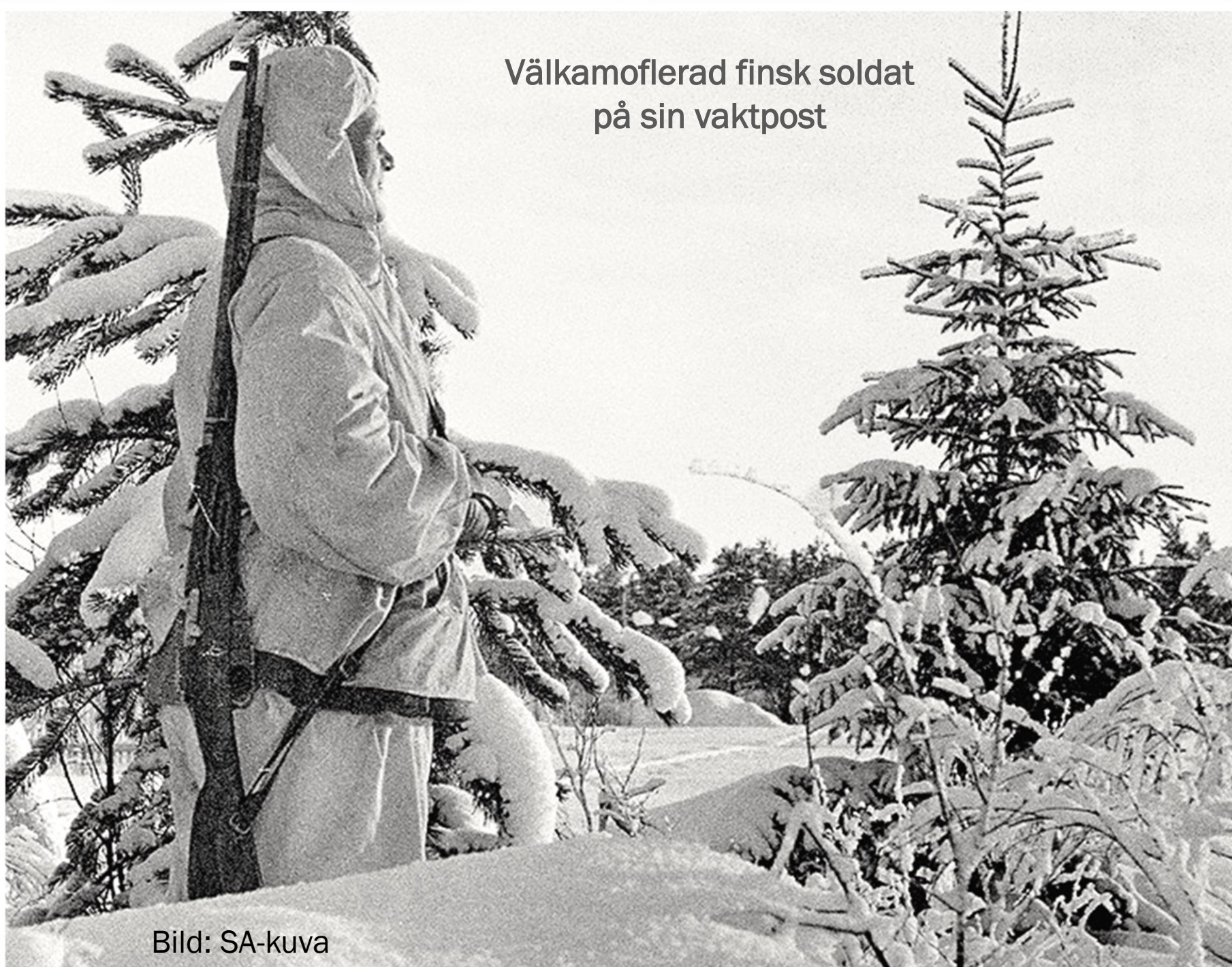

Bild: SA-kuva

Raate Dödens Väg

Ryssarna möter
döden på
Raatevägen

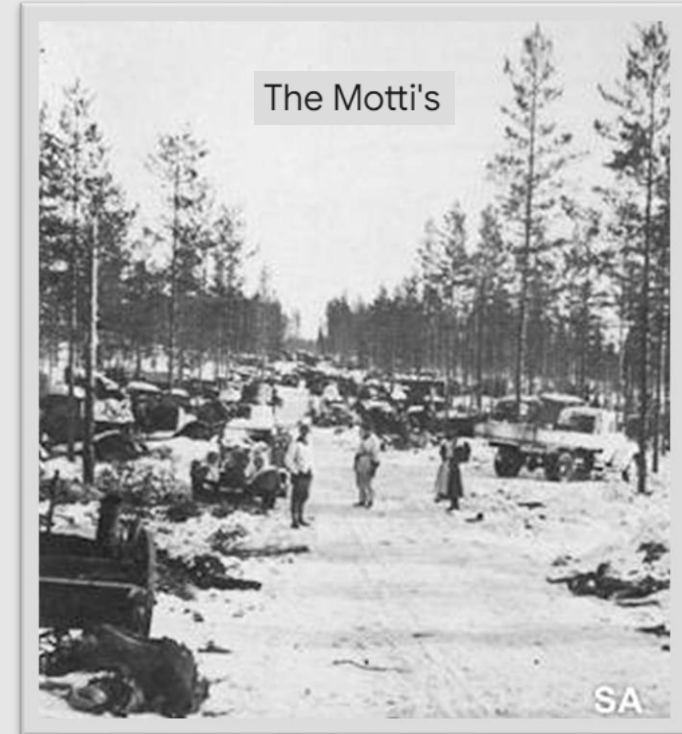
Den Finländska MOTTI - taktiken

Med skidor, vana i snöfyllda skogslandskap, varm och kamoflerad klädsel och en effektiv MOTTI-taktik var de finländska soldaterna överlägsna på slagfälten och förkrossade de dåligt utrustade sovjet-soldaterna.

Med betydligt mindre manskap och militär utrustning, utvecklade man en egen gerillametod:

***motti-taktik* som gick ut på att klyva fiendens grupper i flera små, vilka man sedan omringade, och började eliminera dem en och en.**

De skidande finska soldaterna hade inga problem att ta sig fram i skogarna. Motti-taktiken visade sig vara så effektiv att hela den ryska offensiven hölls fast vid östgränsen vid årsskiftet 1939-40.

De ryska styrkorna bestod till stor del av dåligt utrustade Ukrainska soldater

Källa: mejtresor, IS/N KVD:s arkiv

Den 44. Ukrainska divisionen förintades längs Raatevägen

Den iskalla Döden vid Suomussalmi och Raatevägen

Döden längs Raatevägen

December 1939 – januari 1940

Finlands och Ukrainas
historia möttes på
Raatevägen

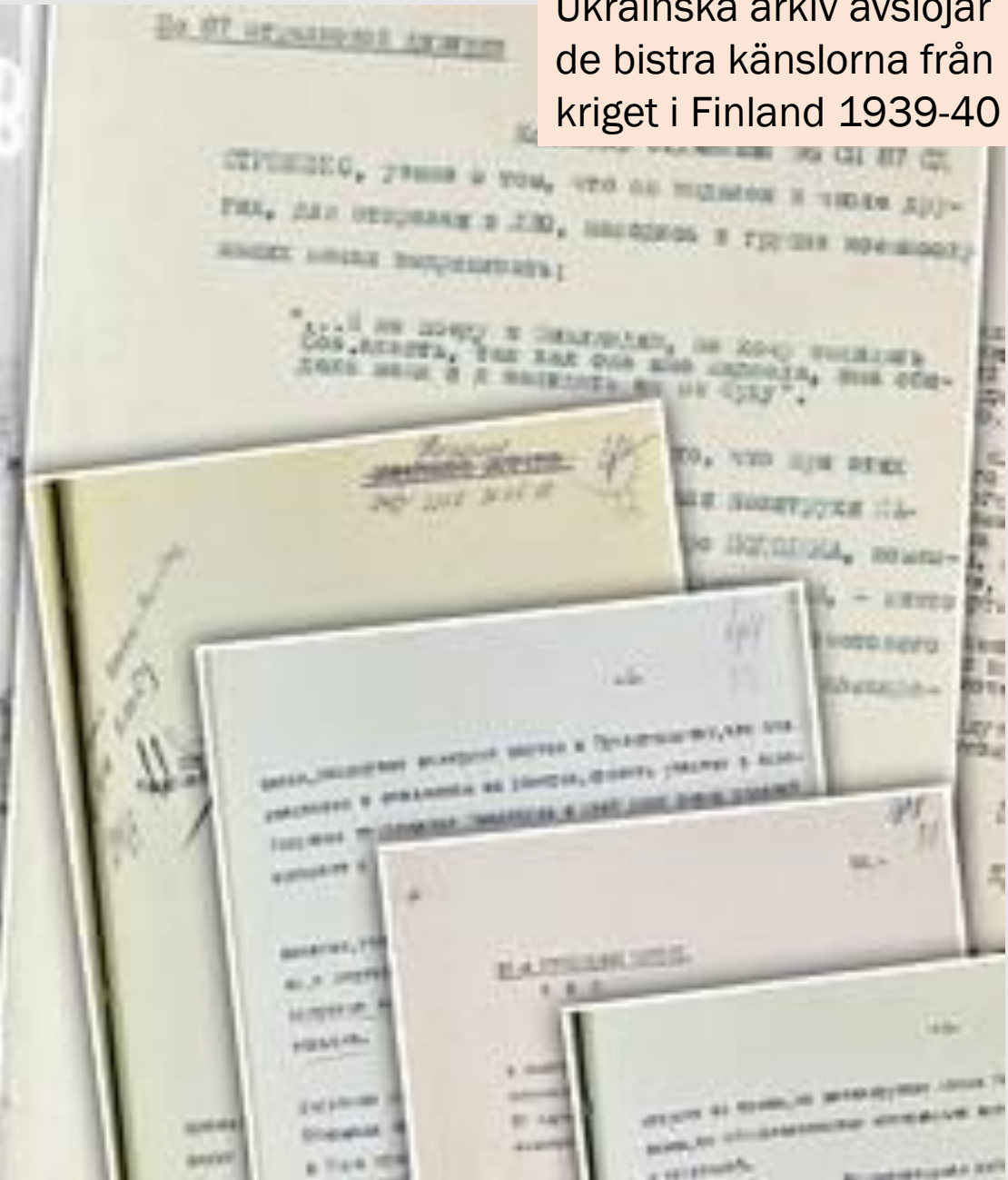
Finländarna förintade den av Ukrainare sammansatta Sovjetdivisionen på Raatevägen
i januari 1940. Bild: SA-KUVA

Minst 126 000 sovjetiska soldater
stupade under vinterkriget.
Finland förlorade 22 000

Finländska soldater granskar ryska/ukrainska skidor vid Raatevägen

Ukrainska arkiv avslöjar de bistra känslorna från kriget i Finland 1939-40

46 graders köld

Kommendören, överste Siilasvuo ledde attackerna mot fiendens 44. division. Det planerade blixtkriget med syfte att avskära Finlands "veka liv" måste efter motgångarna avskrivas, vilket betydde att de finska trupperna småningom kunde överföras till andra avsnitt.

General
Hjalmar
Siilasvuo

- 22 000 stupade sovjetsoldater(ca)
- 1300 fångar
- 70 kanoner
- 45 stridsvagnar
- 300 maskineldvapen
- 6000 gevär
- 32 fältkök
- 1170 hästar

Källa: Marskalkens Minnen

Många Ukrainare minns, att finländarnas och deras historia sammanstötte på Raatevägen

Sovjetunionens 44. division var nämligen en infanteridivision, som sammanstälts i Ukraina, som då var en del av Sovjetunionen. Divisionens hemvist var Žytomyrin förvaltningsområde nära Kiev. Divisionen utmärkte sig i synnerhet under Rysslands inbördeskrig åren 1918–1921.

Då striderna inleddes den första januari, uppgick ukrainadivisionen till cirka 14 000 man. Den lyckades inte förenas med rödarmens andra division vid Suomussalmi utan finländarna tvingade den in på en smal, snöfylld och skogsomgärdad väg. Raatevägen – ”Dödens väg”.

Där anföll finländska patruller mitt i mörker och en sprängkall kyla (-40).

Den Vita Döden

”**Vita döden**”, soldaten Simo Häyhä som genom sina insatser under vinterkriget, gått till världshistorien som den mest effektiva prickskytten någonsin.

Namn: Simo Häyhä

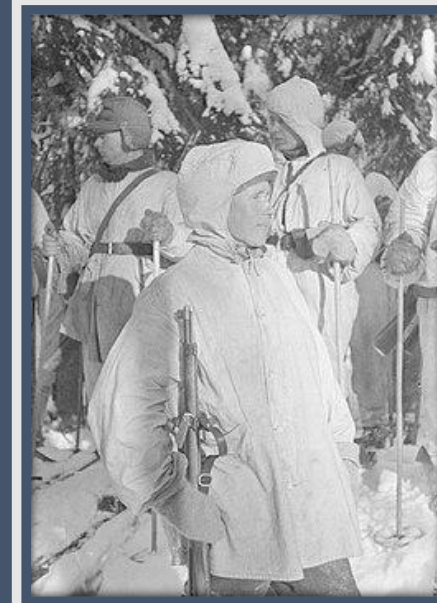
Född: 17.12.1905

Död: 1.4.2002 (96 år)

Andra namn: *”Den vita döden”*

Utmärkelser;

- Frihetskorsets orden
- 1:a & 2:a klassen av Frihetsmedaljen
- 3:e & 4:e klassen av Frihetskorset

Den legendariske finska prickskytten Simo Häyhä sköt ihjäl minst 500 sovjetiska soldater

Förluster under Vinterkriget 1939-1940

Den Ryska örnen anfaller Finlands
Jungfru (Edvard Istdos 1899)

Stridande	
 Finland	 Sovjetunionen
Stödda av:	<ul style="list-style-type: none"> • Terijokiregeringen (Marionettregering)
<ul style="list-style-type: none"> • Frivilliga svenskar	
Befälhavare och ledare	
 Kyösti Kallio	 Josef Stalin
 Risto Ryti	 Kirill Meretskov
 Gustaf Mannerheim	 Kliment Vorosjilov
	 Semjon Timosjenko
Styrka	
300 000–340 000 man	425 000–760 000 man
32 stridsvagnar	2 514–6 541 stridsvagnar
114 stridsflygplan	3 880 stridsflygplan
Förluster	
22 830 stupade	126 875 stupade eller saknade
43 557 sårade	264 908 sårade
1 000 tillfångatagna	5 600 tillfångatagna

Mannerheims tal till sina
soldater vid vinterkrigets slut

Terijoki – regeringen 1939

Landsförraderi

Terijokiregeringen, även kallad Finlands folkregering eller Kuusinen-regeringen var en sovjettrogen regim, utropad av Stalin, och med **Otto Ville Kuusinen** i ledningen, efter det sovjetiska anfallet på Finland 30 november 1939

Förrädaren

Demokratiska Republiken Finland

Sovjets utrikesminister Molotov undertecknar biståndspakten mellan Sovjet och **Terijokiregeringen** 2.12. 1939. Stående från vänster: Zidanov, Vorosjilov, Stalin samt Kuusinen

President Kyösti Kallio dör 19.12.1940

*Träffades av hjärtslag
vid avskedet på stationen*

Presidentens sista
stunder vid Helsingfors
järnvägsstation.

*President
Kyösti Kallios
sorgemärke*

”FINLANDS SAK ÄR VÅR”

Sverige ville behålla sin neutralitet under det andra världskriget och undvek därför att officiellt stöda Finland.

Sveriges ”icke officiella” hjälp bidrog dock till att Finland kunde hålla en stark position både på krigsfältet och i förhandlingarna med Sovjetunionen

Lars-Eric Theelin

2023

Vinterkriget 1939-1940

Den 30 november 1939 angrep Sovjetunionen Finland

Sverige avvisade Finlands hjälpbegäran

Den 27 oktober 1939 anlände ett brev till Per Albin Hansson från Finlands utrikesminister Väinö Tanner. Inför de svåra avgöranden som Finlands regering stod inför ville Tanner veta om Finland i händelse av ett krig mot Sovjetunionen kunde räkna med militär hjälp. Efter en känslsam diskussion i den svenska regeringen skrev Per Albin Hansson **ett avvisande svar**.

Istället blev Sverige formellt icke krigförande. Det innebar att Sverige i praktiken tog ställning för Finland och att man på ett annat sätt kunde stödja grannlandet.

Sovjets storoffensiv den 1 februari 1940 – Sverige avvisar hjälpbegäran en andra gång

Finland fick backa under hårda strider och den 26 februari hade man dragit sig tillbaka till sin tredje och sista försvarslinje. Om den föll låg vägen till Helsingfors öppen. I detta kritiska skede vädjade man från Finlands regering om hjälp i form av svenska förband som skulle slåss vid Viborg. Men regeringen – som var väl medveten om Sveriges svaga militära resurser – sade nej. Trots att kung Gustav V officiellt gick ut och stödde regeringen blev kritiken för att man svek Finland i dess ödesstund stark.

FORTSÄTTNINGSKRIGET 1941 - 1944

Röda armén satte, med sitt vanliga **dödsförakt och likgiltighet för förluster**, in nya anfall i våg på våg under flera timmar.

Fortsättningskriget inleds

Vid inledningen av Operation Barbarossa den 22 juni 1941 utnyttjade tyskarna finskt territorium.

Tyska flygvapnet använde finska baser då dessa gjorde räder mot sovjetiska städer och baser.

Sovjetunionen svarade med att bomba finska orter.

Finlands ledning försökte ännu påpeka att landet var neutralt, men efter att **500 sovjetiska flygplan hade bombat Åbo, Helsingfors och Borgå**, annonserade finska statsministern Rangell i radion att Finland var åter igen i krig med östgrannen.

Finland deklarerade krig mot Sovjetunionen den 26 juni 1941

Operation Barbarossa

Tyskt flygplan och renar i Lappland

500 ryska flygplan bombar
Finland upplever igen en period
av Rysslands försök till ockupering
och underkastelse. Den finska
armén gav sig inte utan ryssen fick
ge upp efter 5 år av förnedrande
motstånd.

Livet i korsun
år 1941

1941

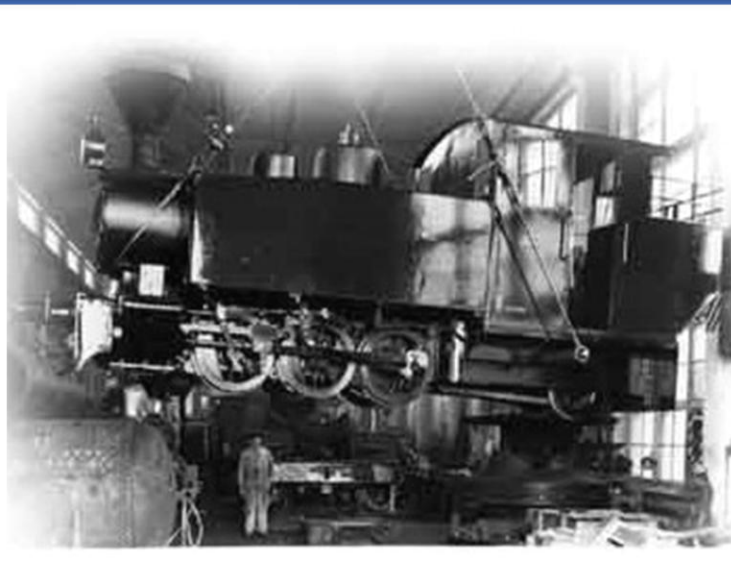
4.6.1942

Adolf Hitler uppvaktar
C.G.Mannerheim
75 år

Den 4 6. 1942 fyllde Mannerheim 75 år och han befordrades till Marskalk av Finland. Det beslutades även att denna dag skulle bli den finska försvarsmaktens flaggfestdag. Hitler kom på ett överraskningsbesök till honom i Immola

Krig och krigsskadestånd

1944-1952

Krigsskadeståndet till Sovjet uppgick till ca 4,5 mrd euro . Sista leveransen passerade Vainikkala gränsstation 19. september 1952.

Exempel på varor som Finland tvingades leverera:

535	fartyg
52500	elmaskiner
1140	transformatorer
	ånglokomotiv
30	kompleta fabriker

Finska markens värde sjönk med 50,8 % mellan åren 1938 och 1944.

Förutom skadeståndet förlorade vi 11% landområden och 95 000 stupade.

"Finlands sak är vår"

Sveriges hjälp under kriget

Hjälpen var så omfattande att det invercade på Sveriges försvarsmakts resurser.

Pengar, kläder, skidor och annan utrustning samlades in, möten organiserades, skrifter trycktes, och, framförallt, en frivilligkår började organiseras. Slagordet "Finlands sak är vår" blev allmänt.

Källa: Ruotsi talvisodassa, militärhistoria. se, m.fl.

ANTAL	BESKRIVNING
135 000	gevär
575	maskingevär
300	artilleripjäser
142	flygplan
30 000	kanonprojektiler
50 miljoner	patroner
12 000	frivilliga
490 milj kronor	pengar, mat och förnödenheter
63 000	Krigsbarn mottogs

142 plan till Finland under vinterkriget

Sammantaget monterades 157 flygplan vid svenska verkstäder och 35 mellanlandade i Sverige på väg till Finland. Av dessa nådde 142 plan Finland före vinterkrigets slut.

Finska flygtekniker ser över motorn på en Bristol Blenheim någon gång under andra världskriget

ANDRA VÄRLDSKRIGET

Sveriges hemliga flyghjälp till Finland

Nära 200 flygplan monterades eller mellanlandade i Sverige under finska vinterkriget. Operationerna skedde i hemlighet och innebar att den svenska regeringen kringgick exportförbudet för krigsmateriel.

Militär Historia 4/2015

Även Skottland skänkte flygplan

Tolv Bristol Blenheim flögs från Perth i Skottland via Stavanger till Västerås av finska besättningar i slutet av januari 1940. Efter några dagars uppehåll flögs tio av planen vidare till Finland.

En Bristol Blenheim, ännu med vita emblem, bogseras bort från landningsbanan i Juva i sydöstra Finland den 26 februari 1940

Källa: Militärhistoria. se

Hakkorset – von Rosens personliga bomärke

Fakta: Finska flygvapnets hakkors

Svenske Eric von Rosen skänkte ett flygplan till Finland under inbördeskriget 1918. Det var märkt med ett blått hakkors, von Rosens personliga bomärke, och blev det självständiga Finlands första militärflygplan. Flygvapnet anammade därefter symbolen, som också användes på andra sätt i det självständiga Finland. Det tyska nazistpartiet började använda hakkorset först två år senare.

Flygvapnet övergav hakkorset under Lapplandskriget mot tyskarna 1945 på anmodan av de allierade, då symbolen blivit allt för förknippad med nazismen.

Källa: Militärhistoria. se

Finska flygvapnets symbol

Finskt pilotmärke

72 000 krigsbarn till Sverige

1939-1944

”Hand i Hand mot Okänt Land”

Krigsbarn. Omkring 70 000 finländska barn sändes under kriget till Sverige
Foto: Museiverket

Nordens Största Slag

Slaget vid Tali-Ihantala 25.6. – 9.7.1944

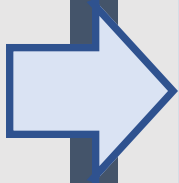
I striden vid Tali-Ihantala förlorade Röda armén 300 stridsvagnar, 280 flygplan och 5 500 stupade och 14 500 sårade.

De finska förlusterna i 4:e armékåren uppgick till 1 101 stupade, 6 264 sårade och 1 096 saknade.

Bristande Sovjetisk effektivitet

25 nedskjutna sovjetiska plan för varje nedskjutet finskt;

Som en direkt följd av den finska avvärjningssegern mildrades de sovjetiska kraven på vapenvila avsevärt, och Finland undgick ödet att bli en del av den kommunistiska diktaturen.

Finlands okände krigshjälte – avgjorde ensam striden vid Kivisillansalmi i juni 1944

1/2

Den 22-årige *Undersergeanten Allan Finholm* från Bosund i Larsmo, var tillsammans med IR 61 i ställning vid Tienhaara, Kivisillansalmi nära Viborg. Ställningen hölls som Finlands lås (Salpa), vars förlust skulle ha öppnat vägen och järnvägen för röd-armén till Helsingfors.

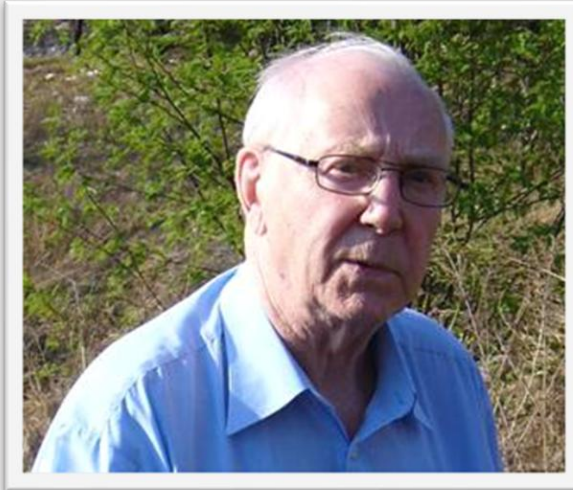
Finholm avgjorde med sin maskinpistol ensam slaget vid Kivisillansalmi.

– ”**Di e int jär na meir**”. *Finholms första ord efter att 60-70 ryska soldater stupat för hans kulor har blivit bevingade efter alla år.*

Striden glömdes

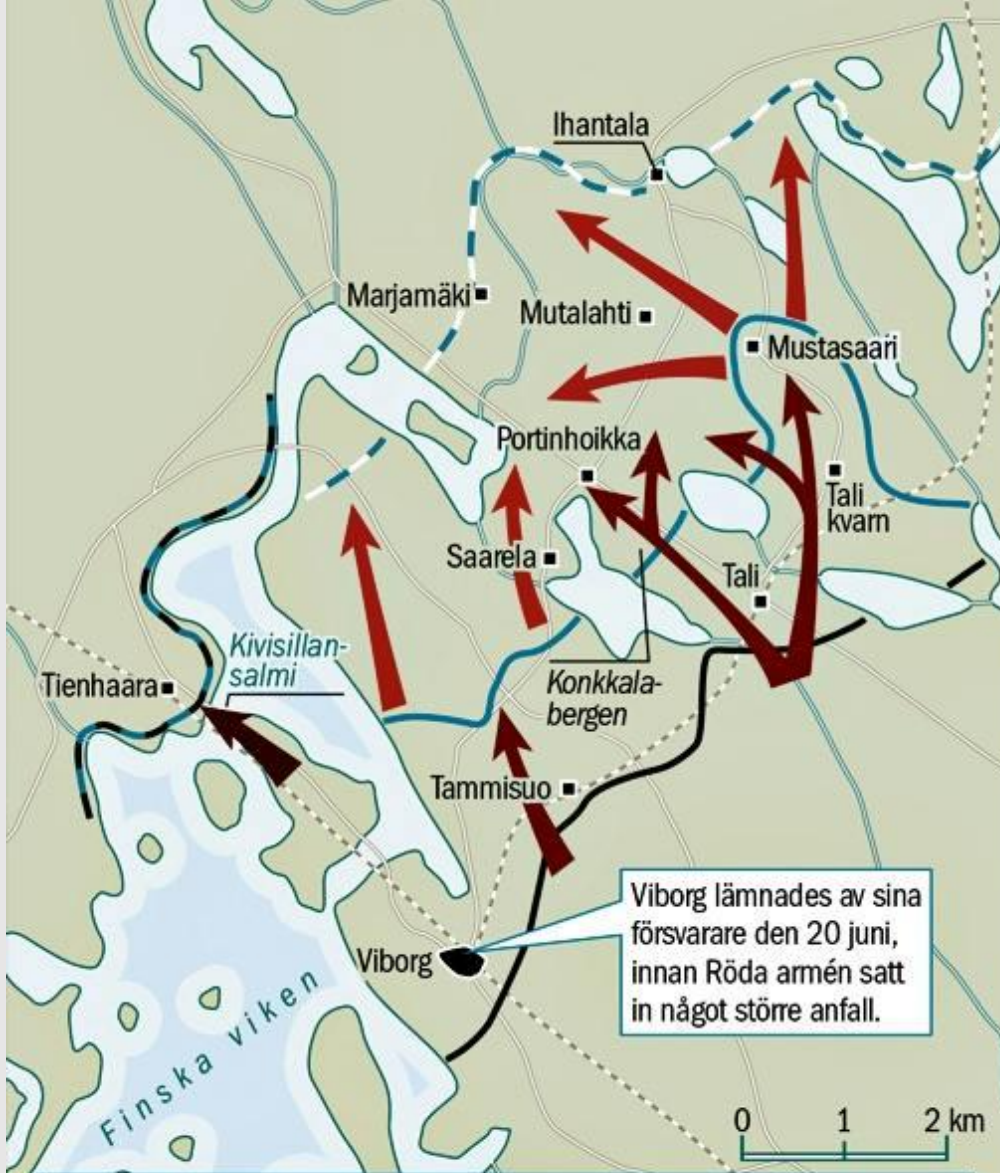
Allan Finholm borde enligt många ha förtjänat Mannerheim-korset, men händelsen glömdes, eftersom officerarna på stridsområdet alla dog eller sårades och händelsen förblev orapporterad åt kommendör Alpo Marttinen.

År 1991 berättade Finholm händelsen för sin vapenbroder, författaren Harry Järv, som gjorde honom känd. Finholm blev ”Den finlandssvenske Antti Rokka”.

Allan Finholm

Finska försvarsställningar

- VKT-linjen
- Efter Viborgs fall
- Efter finska motanfall 26-27 juni
- Efter sovjetisk utbrytning 28 juni

Sovjetiska anfall

- Mot Tienhaara 22-30 juni
- Genombrott 25 juni
- Utbrytningar 28 juni

General Oesch stoppade röda armén vid **Tali-Ihantala** 9.7.1944

General Karl Lennart Oesch
1892-1978

De finska styrkorna på 50 000 man under ledning av **Karl Oesch** lyckades stoppa de tredubbelt större (150 000) sovjetiska styrkorna i Nordens största slag någonsin.

Genom en serie motanfall och ett försvar med massiva artillerikoncentrationer, lyckades det finska försvaret bryta udden av den sovjetiska storoffensiven.

Källa: "Veitsen terällä", "Torjuntavoitto"

FAKTA

Mannerheimlinjen gjordes under 1920-1930-talet och den sträckte sig från Finska vikens kust genom Summa till Vuoksen och slutade vid Taipale

Vammelsuun–Taipale linjen, VT-linjen på Karelska näset år 1944.

Andäktig samling runt
radio-apparaten för
avlyssning av senaste
krigsnyheter
Pappa vid fronten.....

Krigsslutet och Lapplandskriget 1944-1945

Finlands fredsdelegation går den 8 september 1944 över ingenmansland till sovjetockuperat område, där de mottas av sovjetiska sambandsofficerer med vita armbindlar. Vapenstilleståndsavtalet undertecknades den 19 september 1944

Tyskland och "Den brända markens taktik"

Över 1000 finländare stupade och Lapplandskriget var förödande för infrastrukturen i norra Finland eftersom tyskarna bombade och brände ner allt i sin väg

LAPPLANDSKRIGET

Nazitysklands "Brända markens taktik"

Adolf Hitler och hans folk
lämnar ett nedbränt Lappland
bakom sig

Förlorade områden

Moskvafredens gränser av 1940 skulle återställas.

- **Petsamo** överlåtas till Sovjetunionen
- **Porkkala** utarrenderas på 50 år som sovjetisk marinbas.
- **Avväpnandet** av de tyska trupperna.
- **Krigsskadestånd** på 300 milj. dollar
- **Armén demobiliseras** inom två och en halv månad
- Samarbete med de allierade för att gripa och **döma krigsförbrytare**.

Det slutliga fredsavtalet undertecknades
i Paris den 10. februari 1947

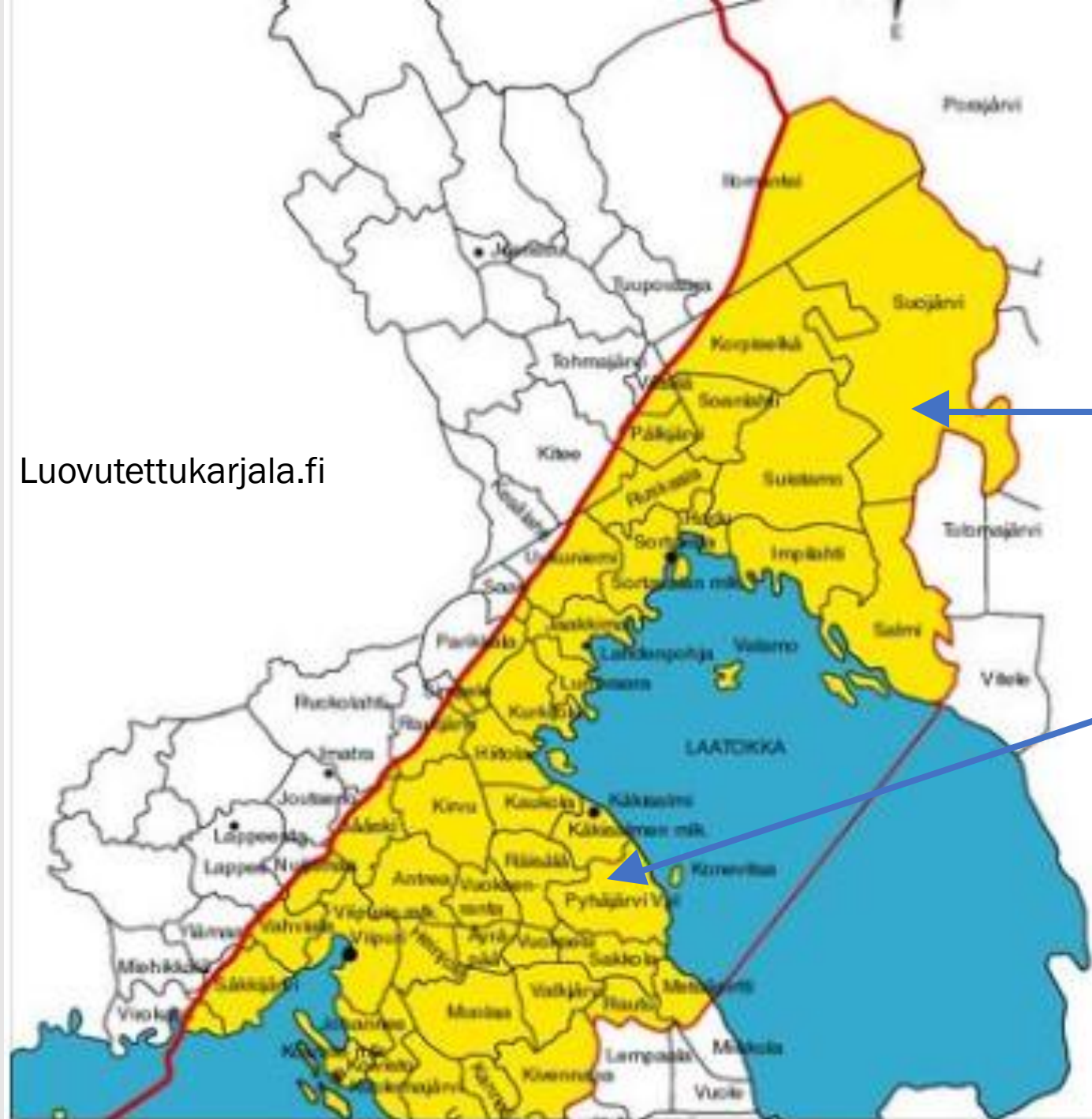

Det förlorade
Karelen

Ladoga-
Karelen

Karelska
näset

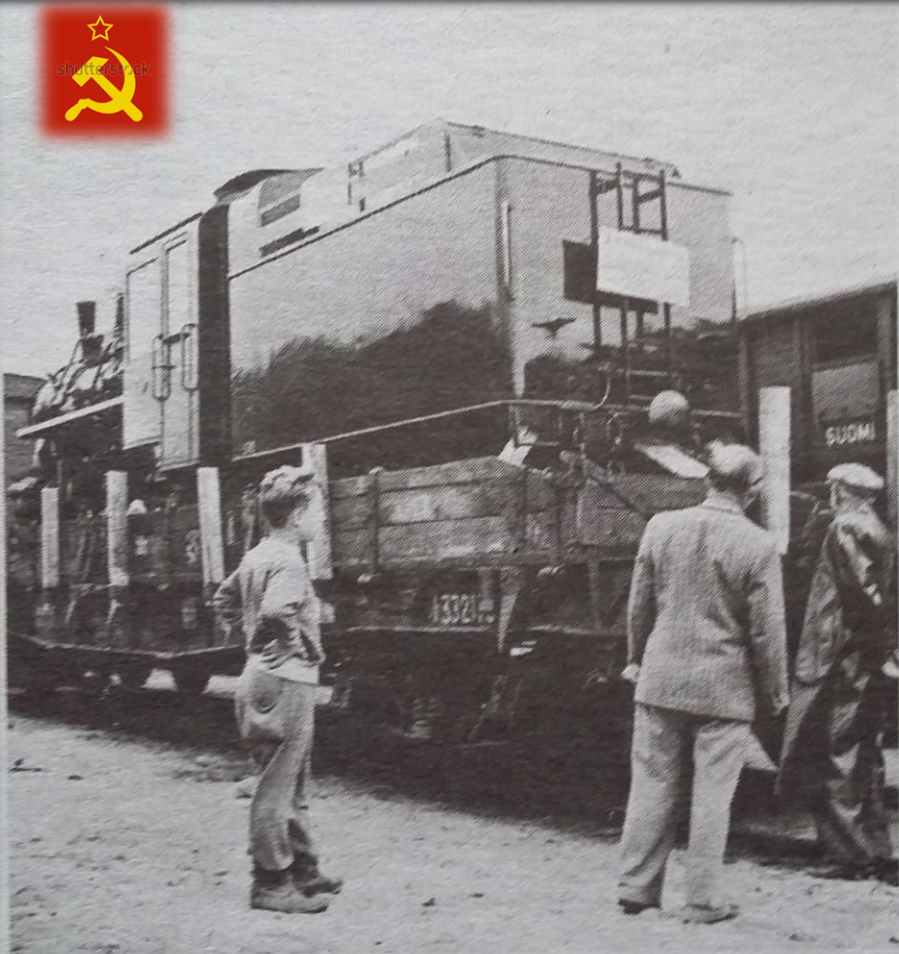
Regionen beboddes ursprungligen av
den finsk-ugriska folkstammen *karelarna*.

Luovutettukarjala.fi

KRIGSSKADESTÅND

Finlands krigsskadestånd fastslogs i mellanfreden i september 1944 och bekräftades i Parisfreden 1947.

**SKULDEN ÄR
BETALD
19.9.1952**

**515,2 milj. dollar
4,5 miljarder euro
(2012)**

*Historien
Förtäljer..*

Förutom skadeståndet förlorade vi 12% landområden och 95 000 stupade.

Vad hade hänt ifall Finland inte kunnat betala krigsskadeståndet?

Krigsskadeståndet baserade sig på ett beslut som de allierade staterna USA, Storbritannien, Frankrike och Sovjetunionen påtvingade Finland.

Betalningen innehöll en tidsgräns.

Ifall Finland inte hade accepterat villkoren, skulle Sovjetunionen ha ockuperat Finland i sin helhet år 1956, med bifall av dessa länder.

Tunga villkor

Evakuering av Karelen 1944
Över 400 000 karelare förlorade sina hem

Evakuering av kvinnor och kor över
till Sverige 1944

SA-kuva

Tack för bevarandet av Finlands självständighet !

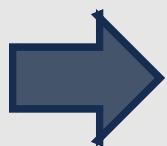

Marskalkens slutord i ”Marskalkens Minnen”

Fäderneärvd tro

- Fosterlandskärlek
- Beslutsam och offerberedd försvarsvilja

Den insikt jag framom andra ville inpräglade i kommande släktens medvetande är, att tvedräkt inom egna led hugger skarpare än oväns svärd, och att inre stridigheter öppna dörren för ingrepp utifrån. Att ett enigt folk, även om det är litet, kan visa prov på en oanad slagkraft och därigenom avvända de yttersta prövningar ödet har i beredskap, det har Finlands folk självt ådagalagt i sina två senaste krig.

Genom att sluta leden i farans stund köpte den finska nationen sig rätt att även framgent leva sitt eget, självständiga liv i kretsen av fria nationer. Det faktum att den icke sviktade under kraftansträngningen visar att den är av sunt och hårt virke. Om vi förbli oss själva trogna och i alla ödets skiften enigt och oryggligt hålla fast vid de värden, som intill denna dag ha utgjort grundvalen för Finlands frihet: fäderneärvd tro, fosterlandskärlek, beslutsam och offerberedd försvarsvilja, då kan det finska folket med tillitsfull förtröstan se framtiden an.

G. Mannerheim

10.5.1950 / Val-Mont

Den Vite Generalen

1918

Carl Gustaf Emil Mannerheim

Marskalk av Finland
President 1944-1946

Född: 4.6.1867

Död: 27.1.1951

1940

Mannerheim

II världskriget är över !

Finska soldater hissar flaggan vid trelandsröset mellan Norge, Sverige och Finland den 27 april 1945, vilket markerade slutet på andra världskriget i Finland

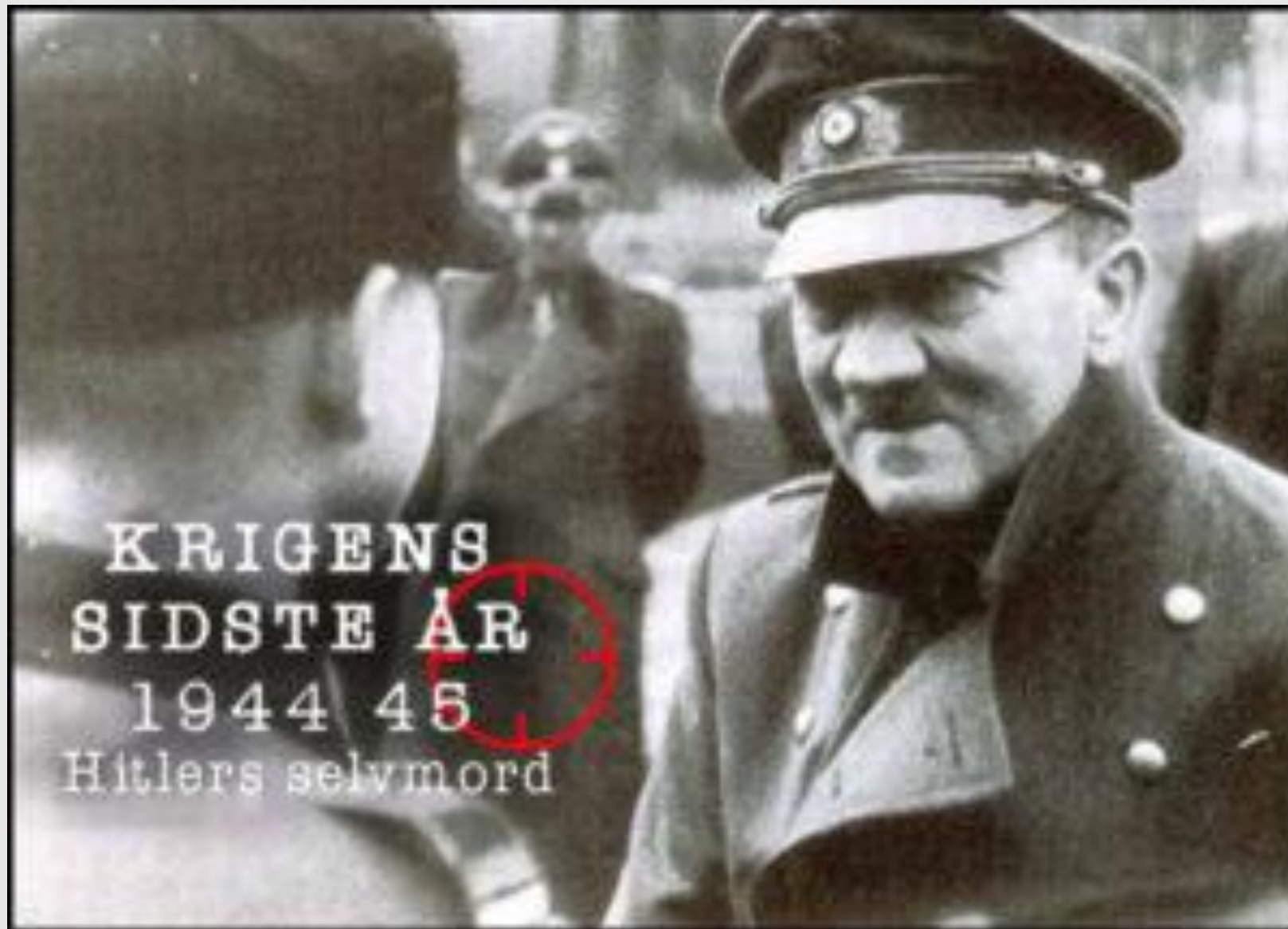
II världskriget är över !

NAZITYSKLANDS FALL

Den 7–8 maj 1945 kapitulerade Tyskland på alla fronter. Efter fem år och åtta månaders krig blev det fred i Europa

Adolf Hitler begår självmord 30.april 1945

På eftermiddagen den 30 april begick Hitler och hans nyblivna fru Eva Braun självmord. Hon med hjälp av en cyanidtablett (blåsyra). Han genom att skjuta sig själv i tinningen.

Dessförinnan hade Hitler testat cyanid-tabletternas tillförlitlighet genom att döda sin schäferhund Blondie.

**United
Nations**

**FN grundas
24. oktober
1945**

**Vid bildandet 1945
hade FN 51**

medlemsländer.

**Idag har antalet
medlemmar ökat till
193**

**Finland blev medlem
1955**

Det första "Toppmötet"

Winston Churchill, Franklin Roosevelt och Josef Stalin möttes på Jalta på Krimhalvön 1945. Där diskuterades bildandet av FN.

Sedelklippningen 1945-1946

Statsrådet gav den **31 december** 1945 en förordning om **sedelbyte** (eller sedelklippning) som skulle ske följande dag. 500, 1000 och 5000 marks sedlarna klipptes i två delar varav den vänstra delen var betalningsmedel till halva ursprungliga värdet.

Andra halvan var ett tvångslån som återbetalades 1949 med två procents ränta.

På tvångslånet betalades 2 % i ränta och lånet betalades tillbaka 1949. Men inflationen hade under denna tid varit i genomsnitt 20 % per år, vilket ledde till förlust för allmänheten.

FARANS ÅR 1944 - 1948

Kanonbåtar bevakar presidentens slott.

När situationen var som spändast lät Paasikivi höja försvarets beredskap. Utanför Helsingfors stod trupper och pansarvagnar redo att vid behov ingripa. Kanonbåtar bevakade presidentens slott i Södra hamnen och för säkerhets skull beslagtogs den kommunistkontrollerade rörliga polisens vapenförråd.

”*Farans år*” blev en benämning på efterkrigstiden 1944–1948, då man allmänt uppfattade att det förelåg såväl ett inre som ett yttre hot mot landets västerländska samhällsordning.

SPIONAGE och ”HemRyssar”

Kalla krigets ”sovande agenter” försvann aldrig

HOTET FRÅN
RYSSLAND

VAARAN VUOSIEN
VAKOOJA

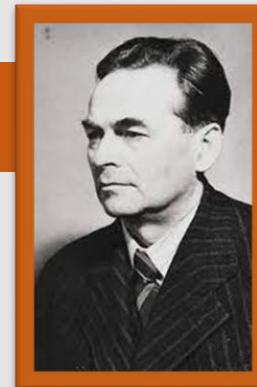

Farans År

Kommunistisk kupp planerades 1948

Minister, riksdagsman Förrädare ?

Yrjö Leino
1897-1961

Efter det kommunistiska maktövertagandet i Tjeckoslovakien 1948 utsattes Finland för påtryckningar om att underteckna ett avtal liknande de överenskommelser som Sovjetunionen tvingat på ett antal stater i Östeuropa.

Rykten spreds om att en kommunistisk kupp planerades även i Finland och krigsmakten började mobiliseras. Inrikesministern, den alkoholiserade Yrjö Leino tvingades avgå och i riksdagsvalet 1948 gick hans parti Folkdemokraterna starkt tillbaka och uteslöts ur regeringen.

Föregångare till Vänsterförbundet (1990)
- Bakom SKDL-namnet var paret
Hertta Kuusinen och Yrjö Leino

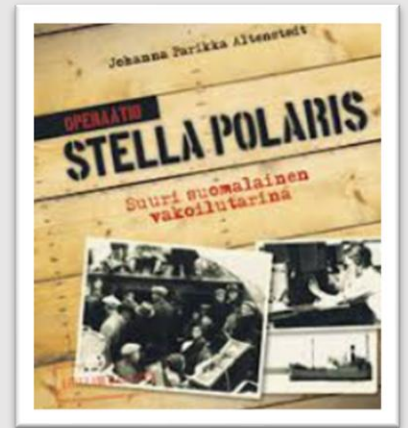
Yles korrespondent i Tjeckoslovakien,
den kände Lieko Zachovalova var
dotter till Yrjö Leino.
"Prahan ääni"

Operation Stella Polaris

Operation Stella Polaris var en hemlig finländsk underrättelseoperation, med syfte att flytta utrustning och känsligt underrättelsematerial till Sverige så att verksamheten skulle kunna fortsätta och materialet inte skulle hamna i Sovjetunionens händer. Operationen hade sin bas i den lilla fiskebyn Nämptäs i Närpes, varifrån arkivet skeppades till svenska hamnar.

Operation Stella Polaris planerades under sommaren 1944, när det började bli uppenbart att Finland skulle förlora kriget, och det bedömdes att Sovjetunionen skulle kunna ockupera Finland. En av avsikterna från finländskt håll var att kunna etablera finländsk militär signalspaning på svensk mark åt en möjlig finländsk exilregering.

1948 - 1992

Om någon försökte anfälla
Sovjetunionen över Finlands territorium
skulle Finland bekämpa denna fiende
och be Sovjetunionen om militärt
bistånd.

VSB – avtalet

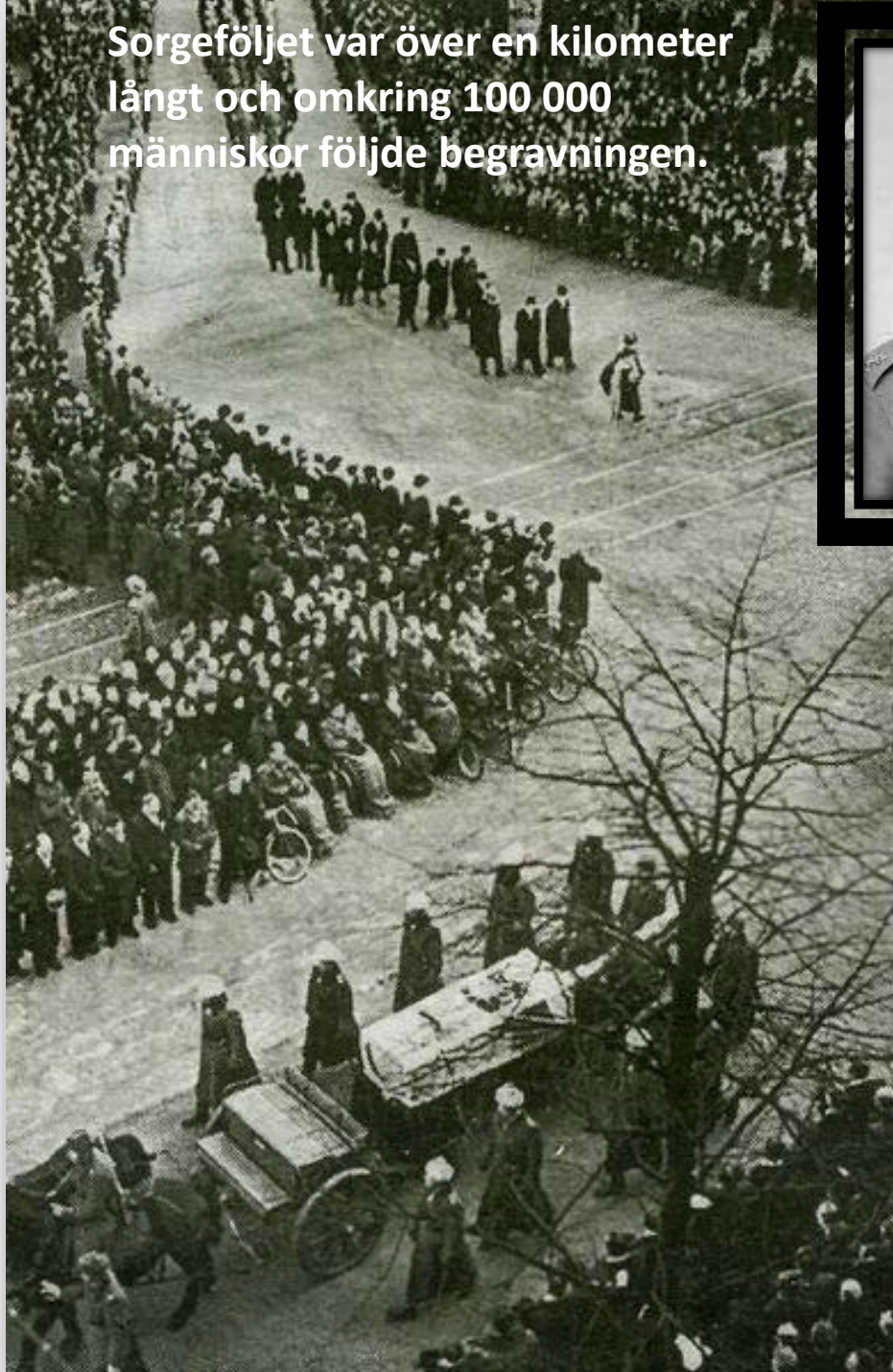
6.4.1948

*Fördrag om vänskap, samverkan
och ömsesidigt bistånd*

VSB-avtalet upphävdes
genom ett nytt avtal som
tecknades 1992

Sorgeföljet var över en kilometer långt och omkring 100 000 människor följde begravningen.

1951

Marskalken av Finland,
Republikens 6:e president
Carl Gustaf Emil Mannerheim,
född 4 juni 1867 på Villnäs slott i
Egentliga Finland, död 27 januari
1951 i Lausanne i Schweiz.

Mannerheim begravdes på Sandudds hjältegravar, där man lägger kransar vid statsbesök, på självständighetsdagen och julen

Olympiska Spelen i Helsingfors 1952

19.7. - 3.8.1952

5000 idrottare från 69 länder

Coca Cola landar i Finland

Första TV-sändningen i maj 1955

Folk samlas för att se den första tv-sändningen i Finland i maj 1955.

Finland medlem i Förenta Nationerna (FN) 14.12.1955

Stormakternas förhållanden förbättrades på ett avgörande sätt 1955, och 14. December antogs Finland i en knippe-lösning som medlem i Förenta Nationerna

Finlands väg mot FN-medlemskap inleddes med huvudkonsul Ville Niskanens aktiva handlingar. Niskanen var av en händelse på rätt plats vid rätt tidpunkt. Tack vare honom fick Finlands statsledning alla officiella FN-handlingar redan från och med 1946. Niskanens personliga kontakter till FN:s generalsekreterare Trygve Lie lade grunden för Finlands väg till Förenta Nationerna.

Dag Hammarskjöld
1953–1961

Generalstrejk 1.-20.3.1956

Finland stannade i
19 dagar

Bild: Kalle Kultala

25. 11. 72

1. Mars 1956

Lamslår landet

ÖSTERBOTTNINGA

N:o 50 (7.379)

Gamla Karlöby torsdagen den 1 mars 1956

GENERALSTREJK! Förhandlingarna avbröts klockan 1 som resultatlösa

HELSINGFORS, onsdag (FNB)
De förhandlingar som vid 19-tiden på onsdagskvällen
FFC och Arbetsgivarnas i Finland centralförbund
sultat och vid 1-tiden på natten med
ordförande vid förhandling
klockan 6 på

425 000 deltog i strejken 1956

Tre gånger har generals-
trejk utnyttjats i Finland
som politiskt och fackligt
påtryckningsmedel. Stor-
strejkerna 1905 och 1917
var främst av politisk ka-
raktär. Under tiden mellan
de båda världskrigen för-
sökte FFC åtskilliga gånger
åstadkomma en generals-
trejk.

ÖB
Ole Granholm
25.11.1992

Kekkonen – Kekkonen – Kekkonen 1956 - 1982

Finland hotas av nattfrosten 1958

Kekkonen och Fagerholms
regering 1958

Det officiella umgänget staterna emellan avstannade för flera månader; bland annat saknade Sovjetunionen ambassadör i Helsingfors under tiden 10 oktober 1958 till 20 februari 1959. Sovjetledningen såg med misstro på den 29 augusti 1958 utnämnda ministären Fagerholm, som ställt Demokratiska förbundet för Finlands folk, segrarna i riksdagsvalet föregående sommar, i opposition. Misstron tilltog, då Finland föreföll att vara på väg att omstrukturera sin utrikeshandel genom en ökad satsning på den västeuropeiska, särskilt västtyska, marknaden.

Notkrisen 1961

Notkrisen, var en politisk kris i Finland som utlöstes i oktober 1961, efter att Sovjetunionens utrikesminister Andrej Gromyko sände en not till Finlands regering med krav på att omförhandla och förlänga VSB-avtalet

Ryssland såg inte med blida ögon på att Olavi Honka (Bremer) ställde upp i presidentvalet.

Notkrisen är en av de händelser som bidragit till begreppet finlandisering, där en stormakt utövat påtryckningar för att styra ett mindre lands politik.

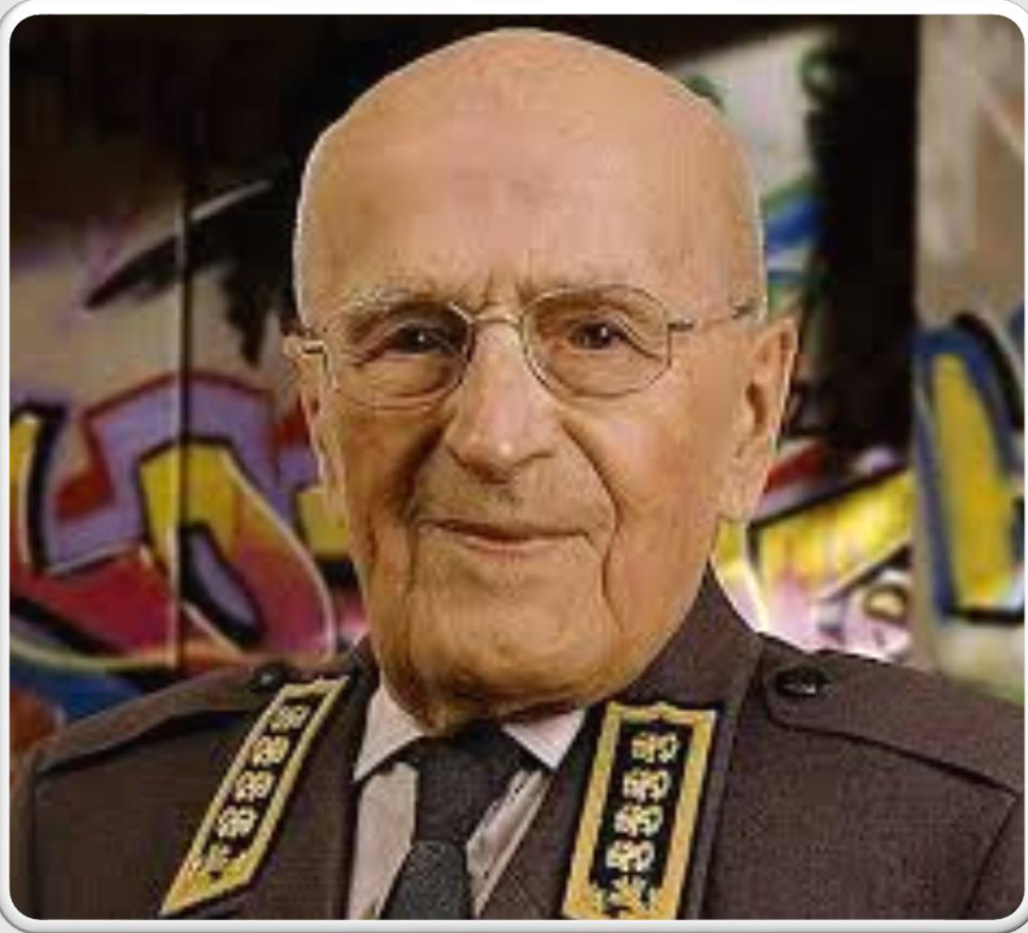
Kekkonen läser noten från Sovjet 1961. Han var på Hawaii på semester med ambassadör Rafael Seppälä, Max Jakobsson och Ahti Karjalainen.

Finlandisering 1960 - talet

Begreppet syftade ordagrant på att Finland gav efter för Sovjetunionens krav. Termen försvagade Finlands trovärdighet som en neutral stat och president Kekkonen tillsammans med politiska ledningen bestred företeelsen och betonade Finlands neutrala och oberoende position.

Finlandiseringen som en intern finländsk företeelse var skadligt för Finland, och framkom som en **beredvillighet att vika för inbillade politiska krav från Sovjetunionen**. I inrikespolitiska beslut tog man stor hänsyn till **Moskvas** önskemål och Sovjetkritiker lämnades utanför politiska kretsar.

1905-2004

En som inte var finlandiserad

General Adolf Ehrnrooths besök i England på 1970-talet

Den engelska generalen ville veta hur många ryska soldater som utplacerats i Finland.

- Några hundratusen, svarade Ehrnrooth.
- Var finns de placerade? fortsatte den brittiska generalen.
- **På två meters djup längs med gränsen, svarade Ehrnrooth.**

OLJEKRIS

1973

Regeringen sov
när krisen kom

Regeringsförslag:
RANSONERING
av OLJA
och EL

Ett samhälle i gungning
Oljekrisen 1973

Från december 1973 till maj 1974

KSSE - mötet i Helsingfors 1975

I juli-augusti 1975 sammanstrålade ledare från 35 länder i Europa, USA och Kanada i Helsingfors för att komma överens om frågor kring **säkerhet och samarbete i Europa**. Värd för KSSE-mötet var president Urho Kekkonen. Mötet var den största multilaterala säkerhetskonferensen efter andra världskriget

Leonid Brezjnev, Andrej Gromyko

Leonid Brezjnev, Gerald Ford

Emigration till Sverige under 1960-1970 talet

MÖJLIGHETERNAS LAND

I Finland uppfattades Sverige som möjligheternas land på 1960-70-talet. Sverige hade en välutvecklad industri som behövde arbetskraft. Men väl framme i grannlandet var ingenting enkelt. Finländare från finska delar av Finland hade språkproblem och många upplevde att de inte kom in i det svenska samhället. Bostäderna var heller inte alltid så fina som finländarna hade hoppats på.

Sammanlagt räknar man med att cirka 500 000-600 000 finländare emigrerade till Sverige. Av dem har ungefär hälften flyttat tillbaka till Finland. Återflyttarnas andel var särskilt hög under 1980-talet.

Finnarna utgör den största och finlandssvenskarna den näst största invandrargruppen i Sverige.

Källor:
Migrationsinstitutet

Till Sverige!

Drömmen: en röd Volvo Amazon

1980-talets tekniska omvälvning

I mitten på 1980-talet blev datorerna vanliga på kontoren och den trådlösa telefonen fick sitt genombrott.

Commodore 64

Kontorsdator

Mobiltelefon

Avtal som påverkat handelns utveckling

Bilaterala handeln med Sovjetunionen upphörde 1990

Den lukrativa *clearinghandeln* gick i graven 1990, ungefär ett år innan Sovjetunionen upplöstes. Detta medförde ett dramatiskt ras i exporten, vilket i sin tur bidrog till den svåra ekonomiska depression som drabbade Finland i början av 1990-talet.

Schengenavtalet 1997 med rörelsefrihet inom området

Finland och de övriga nordiska länderna började tillämpa Schengenavtalet samtidigt den **25 mars 2001**.

Sovjetunionen upplöses och Finland kan dra sig ur VSB-avtalet

Boris Jeltsin proklamerar Rysslands självständighet och Sovjetunionen upplöses 25.12. 1991.

Finland ser sin chans och konstaterar i januari 1992 att motparten i VSB-pakten inte längre existerar och att avtalet inte längre är ikraft.

Två månader senare lämnar Finland in sin medlemsansökan till EG. (18.3.1992)

Sverige hade utan att meddela Finland inlämnat sin ansökan i oktober 1991.

(Finlands och Sveriges statsministrar Esko Aho, Ingvar Carlsson)

Depression, oljekris, bankkriser och arbetslöshet

1967 hade marken devalverats med 31,25%

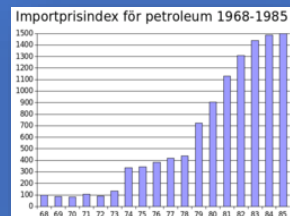
1973 Oljekrisen betalas med östexporten

1987 Svarta måndagen 19.10. med börsras

1992 Bankkrisen skakar hela näringslivet och leder till konkurser och saneringar. De flesta företag hade sina lån i utländsk valuta

1994 22% arbetslöshet 18% ränta

En utmanande period för
Karlebynejdens företag

Jaques Delors och Esko Aho 1994 i Karleby

Europeiska Unionen

1995

Finland blir EU-medlem

ESTONIAKATASTROFEN

M/S Estonia sjunker 28.9.1994

852 personer omkommer

137 personer överlever

1900-talets sjukdomar och epidemier

1918-
1920

Spanska sjukan

30-100
miljoner

Smittkoppor, Spanska sjukan, Asiaten,
Hongkong-influensan, HIV

1956-1958

Asiaten
2-4 miljoner

1968-1970

Hongkong-
influensan
1-4 miljoner

**VIRUS OCH
BAKTERIER VAR
LÄNGE OKÄNDA**

1981-

HIV

Invånare i Finland år 2000 = 5 181 115 / sv.spr. 5,6%

Karleby

Årtal	Invånare
2009	46000
2017	47723
2020	47734
2/2023	48 027

12,6% sv.spr.

2000 - TALET

Eurons tidevarv

Terrorism, flyktingar och pandemier

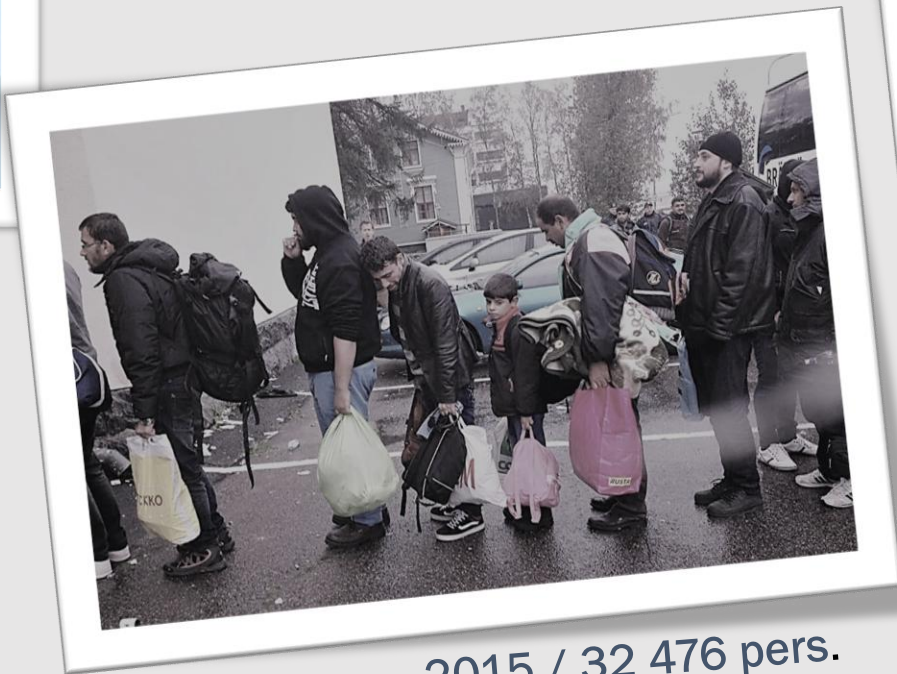
Ett samhälle i gungning

Corona / 2020

2000 - talet

WTC 9/11/2001

2015 / 32 476 pers.

"Putin-invasion" i
Ukraina 24.2.2022

Miljon

Finlands befolkningsutveckling

På 1600-talet bodde i det svenska riket 1,2 milj. invånare

Stark finlandssvensk flyttvåg till Sverige

I flera årtionden har den finlandssvenska emigrationen till Sverige legat på 700–800 personer per år.

År 2014 var ett rekordår med 933 personer.

2000 - talet

Dopingskandalen i Lahtis

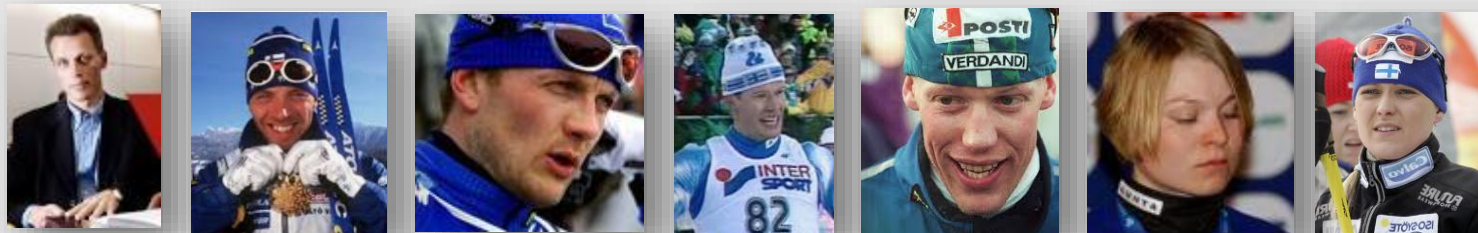
2001

Mörklagd reklam vid Info-tillfället

- Dopingskandalen vid VM i Lahtis drabbar skidsporten.
  - En händelse som länge funnits i rubrikerna.
- En påtvingad skam..

Den katastrofala skammen och skandalen som lamslog en hel nation
*Jari-Pekka Kyrö, Mika Myllylä, Janne Immonen, Harri Kirvesniemi
och Jari Isometsä, Kaisa Varis, Virpi Kuitunen, Milla Jauho*

"Hemohe"

1.3.2001

*Från Hjalte till
Förrädare*

ILTALEHTI

TORSTAI 1.3.2001 025140-01-0/A 6,- (sis.alk.) N:o 50 ●●●

Syytökset sinkoilevat, päitä putoaa vielä

SANKAREISTA PETTUREIKSI

- Harri Kirvesniemi: Sorruin paineiden alla
- Mika Myllylä menettää miljoonien tulot
- Tappouhkauksia ● Jauho: Olen uhri
- Kuitusen perhe pyysi armonaikaa

**SUOMEN MAINE ON
LOATTU HÄPEÄLLISESTI**

Katastrofaalisen suuri häpeä

**LAHDEN
VERILÖYLY**

**JARIN
MUSTA PÄIVÄ**

Ikönit romahtivat

Kansallinen häpeä

”Olemme surkeita olioita”

KC

Marken byts till EURO

2000-talet

2002

Finska marken förpassas till historien 28.2.2002 och man tar i bruk den Europeiska valutan EURO

1 euro = 5,95 mark

Elektroniskt redan
1.1.1999

En stor händelse för
handeln

En ny finanskris bromsar utvecklingen

Krisanalys (enligt chefsekonomer)

1. Vi jobbar för lite och har för höga löner
2. Nokias fall
3. Skogsindustrins omvandling
4. Ryssland (EU:s sanktioner)
5. Snabbt åldrande befolkning

2008

I augusti går den amerikanska banken Lehman Brothers i konkurs.

En ny långvarig lågkonjunktur uppstår som sträcker sig till alla branscher.

**SÄMRE KONKURRENSKRAFT ÄN
KONKURRENTERNA (SVERIGE OCH
TYSKLAND)**

Sauli Niinistö väljs till president och den "godtrogne" nato-motståndaren Tarja Halonen avgår

1. Mars 2012

Flyktingvågen

fick hela Europa i gungning

2015

INVASION

32476 flyktingar
kommer till Finland

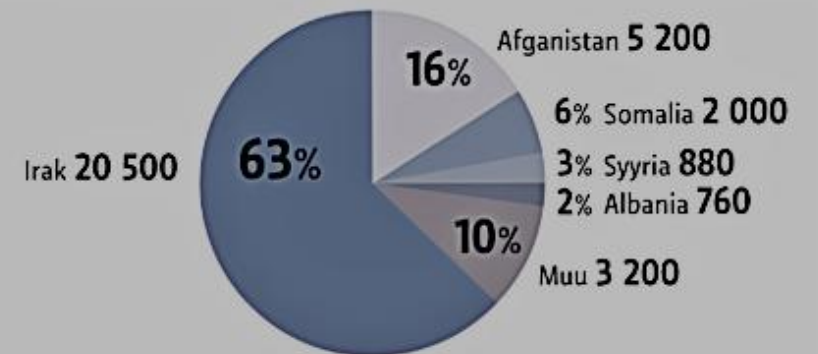
Antalet asylsökande inom EU
uppgick till cirka 1,32 miljoner,.

Asylsökande via Haparanda/Torneå

Saapuneiden turvapaikanhakijoiden kansalaisuus 2015 TOP-5

Lähde: Maahanmuuttovirasto

Päivän Byrokraatti @pbyrokr... · 1d ...

Tarja Halonen: ”Meillä pitää olla rohkeutta kysyä: Demonisoidaanko presidentti Putinia USA:ssa?”
- 28.4.2016

(Venäjä aloitti proxy-sodan Itä-Ukrainassa ja miehitti Krimin helmikuussa 2014. Heinäkuussa 2014 Venäjä ampui alas MH17-matkustajalennon.)

uusisuomi.fi

Tarja Halonen: ”Meillä pitää olla rohkeutta kysyä: Demonisoida

130 186 1,849 114k

En godtrogen och finlandiserad president ?

Många anser att det vore en katastrof ifall hon nu skulle vara i den rollen.

Tarja Halonen: *”Vi bör ha mod att fråga: Svartmålas president Putin i USA?”* (28.4.2016) – Så blåögd fastän Krim hade annekterats 2014.

2019

”Våra Flickor”

Finlands 76. regering 2019
5 kvinnliga partiledare

Li Andersson (v), Katri Kulmuni (c), Sanna Marin (sdp),
Anna-Maja Henriksson (sfp), Maria Ohisalo (g)

Corona-virus sprider sig i världen

2020

Finland utlyser undantagstillstånd 16.3.2020

Samhället försätts i
gungning

Corona-viruset fick sin början i Kina/Wuhan och spred sig som pandemi över hela världen.

Skolor, stortävlingar och samlingar inställdes. Riskgrupper sätts i karantän.

Länder stängde sina gränser.

Bunkring av WC-papper mars 2020

Kannattaa: 26%
Vastustaa: 40%
EOS: 33%

Kimmo Grönlund 26.10.2021

Poliitikkojen vuosikymmeniä jatkunut NATOn vähättely ja Venäjän mielistely ovat muokanneet suomalaisten mielipiteitä kohtalokkaalla tavalla. Siinä on Suomen NATO-jäsenyyden suurin este. Asia-argumentteja ei juuri ole, Grönlund toteaa.

VERKKOUUTISET.FI

Professori ryöpyttää poliitikkoja: Venäjän mielistelyä ja Naton vähättelyä

Rysslands brutala invasion av Ukraina 24.2.2022

Vladimir Putin

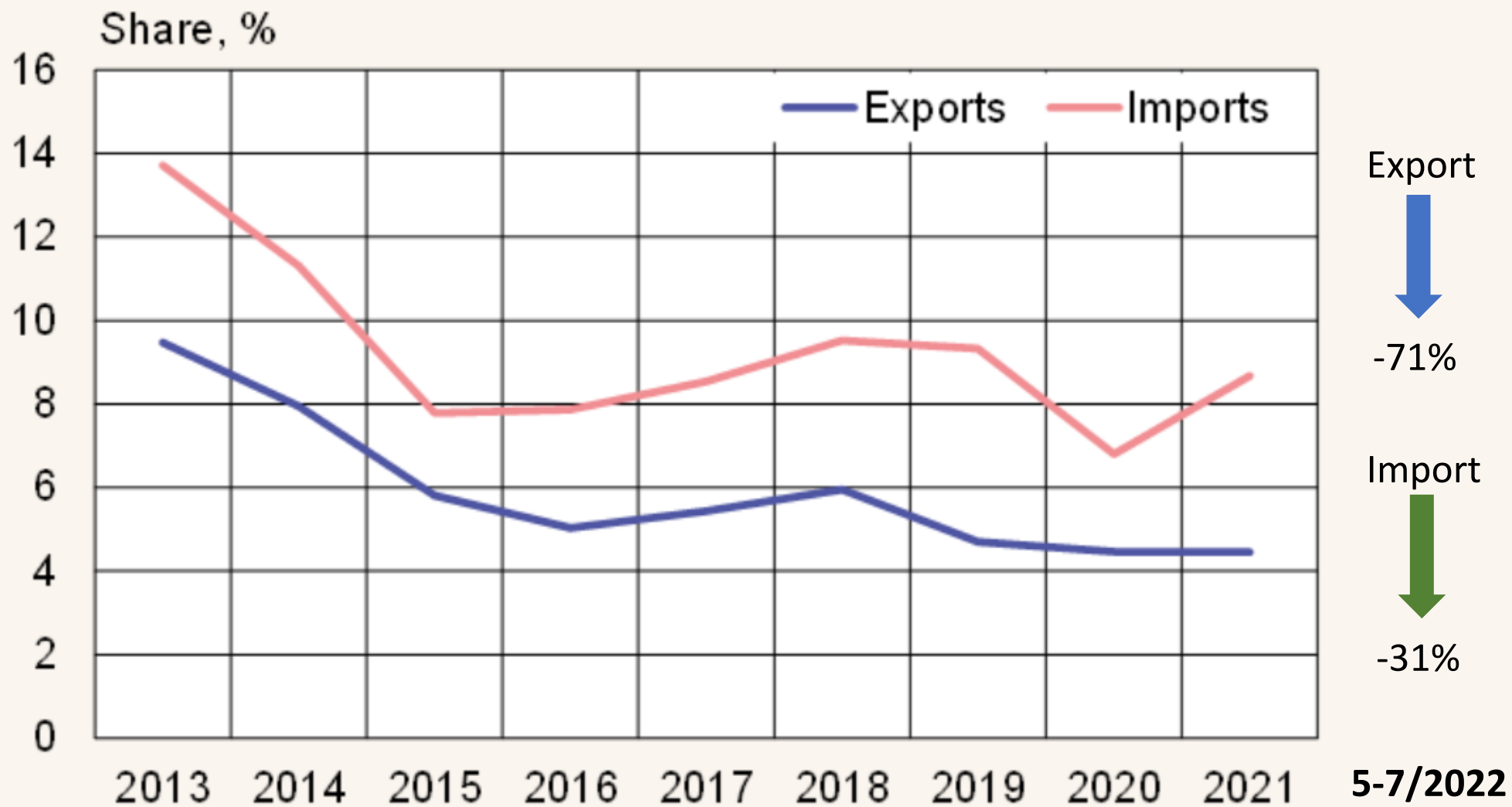
Volodymyr Zelensky

Händelser i omvärlden

Den ryska andelen av Finlands utrikeshandel (varor och tjänster) har minskat under det senaste decenniet

På grund av EU:s sanktioner mot Ryssland

Källa: Statistiskcentralen.

Finlands export söker nya marknader efter EU:s sanktioner mot Ryssland

Kraftig exportökning

Kazakstan + 164 %
Kirgisien + 812 %
Uzbekistan + 135 %

 Kazakstan

 Kirgisia

 Uzbekistan

Sanktionerna kringgås gladeligen inom hela EU

Lars-Eric Thylin / 2023

EU:s export av
sanktionerade varor
Q4 2022
3,2 mrd eur

70 procent av EU:s export till Centralasien består av varor som är förbjudna att exporteras till Ryssland. Q4 2022 uppgick exporten till Asien till 3,2 mrd euro. (Källa: Statistikcentralen)

Exportförbudet gäller förutom Ryssland också export av varor till andra länder utanför EU om exporten har en rysk mottagare eller slutanvändning i Ryssland.

Dimitri Medvedev

Viceordförande för
Rysslands
säkerhetsråd

”Så länge andan
sjuder inom mig,
kommer jag att göra
allt, för att **ukrainarna**
skall raderas bort
från världskartan”

(Suomen Sotilas 7.6.2022)

Ännu radikalare än
Vladimir Putin ?

Varning

Tidigare "Fake President of Russia"

**Vid östgränsen skall byggas 200 kilometer
robusta staket
2023**

Finlands gränsstängsel mot Ryssland

Bygget startar med 3 km teststängsel i Imatra.

Det planeras 260 km stängsel i delar om 32,5 km.

Hela gränsen är 1 300 km lång.

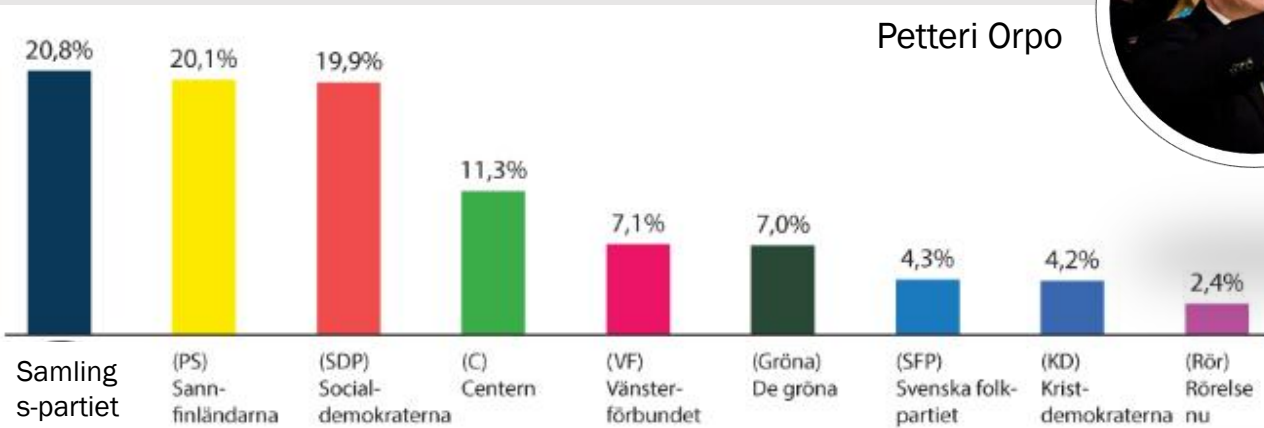

Så här kommer det att konstrueras.

- Raja-Jooseppi
- Salla
- Kuusamo
- Vartius
- Niirala
- Imatra
- Nuijamaa
- Vaalimaa

Häftig valkampanj 2.4.2023

En omstridd men världspopulär statsminister Sanna Marin

Finland blir NATO-medlem 4.4.2023 nr. 31

President Sauli Niinistö:
"En ny era börjar"

2023

Finlands 77:e regering, 20.6.2023
Petteri Orpos regering / Samlingspartiet, Sannfinländarna, SFP, KD

RASISM

2023

Den nya regeringens första månader stämplas av Sannfinländska ministrars tidigare uttalande om rasism.

Riikka Purra

Vilhelm Junnila

Ville Tavi

Mari Rantanen

Ville Rydman

11.7.2023 / Purragate

Purra skapar rubriker världen runt: "Nya skandaler, rasism och våld"

Vill spotta på tiggare och klå upp
negerbarn

//

Min arga text är bara text, inget annat

Finansminister Riika Purra på Twitter

Halla-aho kirjoitti toivovansa että Eva Biaudet (RKP)
ja Tarja Filatov (SDP) tulisi raiskatuksi
maahanmuuttajilta.

**Statsvetare: Svårt för Sannfinländarna att fördöma sådant
som de byggt sitt stöd på**

Om somaliska tonåringar på tåget:
"Om jag skulle få ett vapen så
skulle det finnas lik i lokaltågen, you see."

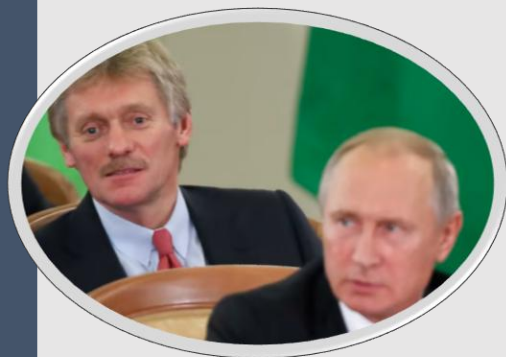
**Finnish far-right finance minister
accused of racist online comments**

Riikka Purra says she will not resign after being linked to racial
abuses and threats of violence made in 2008

30.3.2023

Kremls talesperson Dmitrij Peskov förutspår ett långvarigt **hybridkrig** mot de länder som är "fientligt inställda" mot Ryssland

Peskov o Putin

HYBRIDKRIG

Ryssland har inlett ett hybridkrig mot Finland för att hämnas på landets NATO-medlemskap. Förutom cyberattacker inriktar man sig på störning av infrastrukturen med gasrör och datakablar samt styrning av tredje-lands asylsökande till de finländska gränsstationerna.

Rysslands hämndåtgärder mot Finlands Natomedlemskap har inletts

8.10.2023

Gasrör mellan Finland och Estland har saboterats

Det kinesiska lastfartyget Newnew Polar Bear misstänks för att ha utfört sabotaget – på uppdrag av Ryssland (?)
På havsbotten intill gasröret har ett ankare upphittats och kunnat identifierats som tillhörande det kinesiska lastfartyget.

8.10.2023

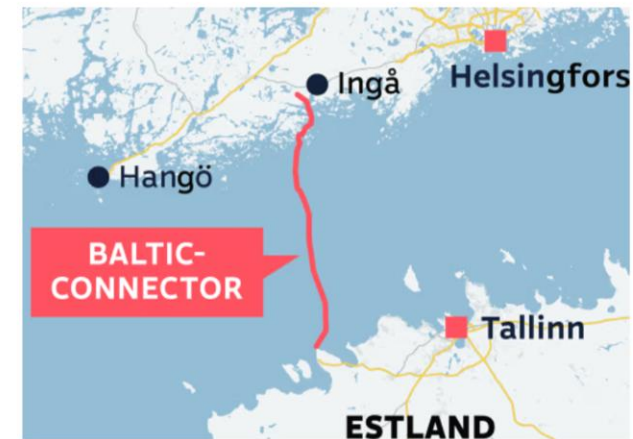
Telekommunikationskabel mellan Finland och Estland har brutit

Både Baltic-connector och kommunikationskabeln har påverkats av yttre omständigheter, slår de estniska myndigheterna fast.

Även en kabel mellan Estland och Sverige har skadats ungefär samtidigt som skadorna på gasledningen och telekomkabel mellan Estland och Finland

Gasledningen Baltic Connector

Upphittat ankare invid gasröret

Rysslands hämndåtgärder mot Finlands Natomedlemskap har inletts

Kreml förlåter inte Finland för att man gick med i Nato.

Ryska gränsbevakare leder papperslösa till Finland

Ryssland har börjat dirigera asylsökande över gränsen till Finland – ett medvetet sätt att utöva press mot Finland. Och det här är troligen bara början. Därför är det inte så konstigt att Finland snabbt reagerade med att stänga gränsen.

Fyra gränsövergångar stängs 18.11.2023.

Ca 300 personer har anlänt via Ryssland och ansökt om asyl. Medborgare från bland annat Jemen, Irak och Syrien har cyklat över gränsen på billiga cyklar som uppenbarligen införskaffats enkom för ändamålet.

Framtidens Historia Skrivs Nu

Ryska cyklar

Rysslands hämndåtgärder fortsätter

Ryska hackare gör cyberattacker i Finland

Flera överbelastningsattacker mot finländska webbplatser – bland annat mot Finlands bank, Skatteförvaltningen, OP och Aktia. En rysk hackergrupp uppger sig ligga bakom attackerna.

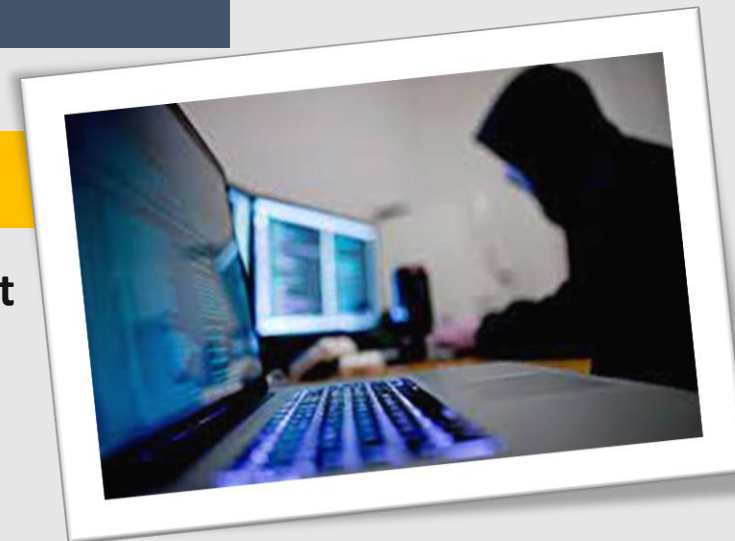
Hackergruppen gav utrikesminister Elina Valtonens uttalande om att Finland stöder Ukraina också i fortsättningen som orsak till attackerna.

5.10.2023 Överbelastningsattack mot Skatteförvaltningen

5.10.2023 Finlands Banks webbsida har utsatts för en överbelastningsattack

11.10.2023 Omfattande cyberattacker i Finland – Traficom och Aktia bland de drabbade

20.10.2023 Dataintrång hos underleverantör till Västra Nylands välfärdsområde – över 10 000 personers uppgifter har läckt

President och Nobelpristagare Martti Ahtisaari dör 16.10.2023

Nobels fredspris
2008

IN MEMORIAM
**Martti
Ahtisaari**

1937 — 2023

SUOMI FINLAND

2023

DCA - Försvarsavtal med USA 14.12.2023

Finland har liksom Sverige slutit ett försvarsavtal med USA. Överenskommelsen ger USA tillgång till 15 baser i Finland, från Ivalo i norr till Nyland längst i söder. Flera är flygflottiljer. Kärnvapen nämns inte i avtalet, som däremot säger att finländsk lag gäller. Det innebär enligt medier i Finland förbud mot kärnvapen, i alla fall så som lagen ser ut 2023.

Amerikanska soldater ska däremot i allmänhet lyda under amerikansk lag. Till vissa av de områden som upplåts får endast amerikaner tillträde. Avtalet ses som ett komplement till medlemskapet i Nato och ska behandlas i Finlands riksdag 2024.

Försvarsminister Antti Häkkinen och USA:s utrikesminister Antony Blinken samt utrikesminister Elina Valtonen.
Bild: Lehtikuva

Amerikanska USS Kearsarge besökte Helsingfors sommaren 2022.- Bild: Antti Haanpää / Yle

DCA

avtal om
försvarssamarbete

FINLAND

RUSSIA

US Reaction if Russia Attacks Finland

Presidentvalet i Finland omgång 1: 28.1., omgång 2: 11.2.2024

Bild: Silja Viitala / Yle, Kimmo Brandt / Compic / Eduskunta, Filip Szentcs, Sasha Silvala / Yle, Terhi Liimu / Yle, kuvakollaasi: Miku Huttunen / Yle

Alexander Stubb, Pekka Haavisto, Olli Rehn, Jussi Halla-aho, Mika Aaltola, Hjallis Harkimo, Li Andersson, Sari Essaya, Jutta Urpilainen

Alexander Stubb väljs till Finlands 13. president - 11.2.2024

PRESIDENT-
VALET2024

Alexander
Stubb

51,6 %

Pekka
Haavisto

48,4 %

11.2.2024

Finlands Nya Presidentpar

Alexander & Suzanne Stubb

Lars-Eric Thyllin / 11.2.2024

VÄRLDSHÄNDELSE

Händelser som påverkar Finland direkt eller indirekt

26.12.2024

Viranomaiset tunnustivat sähkökaapelin vaurioitumisesta epäillyn öljytankkerin ja käskivät sen Suomen merialueelle.

- Poliisi nousi laivalle aamuyöllä. KRP tekee esitutkintaa laivalla.
- Pääministeri Petteri Orpon mukaan Venäjän varjolaivaston toiminta Itämerellä täytyy saada kuriin.

Venäjän varjolaivastoon kuuluvan Eagle S - öljytankkerin epäillään aiheuttaneen joulupäivänä Suomen ja Viron välisen Estlink 2 -sähkökaapelin ja neljän tietoliikennekaapelin vaurion, keskusrikospoliisi kertoi tiedotustilaisuudessa tapaninpäivänä

Oljetanker saboterar medvetet elkabel
mellan Finland och Estland
FINSKA MYNDIGHETER BORDAR
FARTYGET OCH BESLAGTAR
BRÄNSLELASTEN

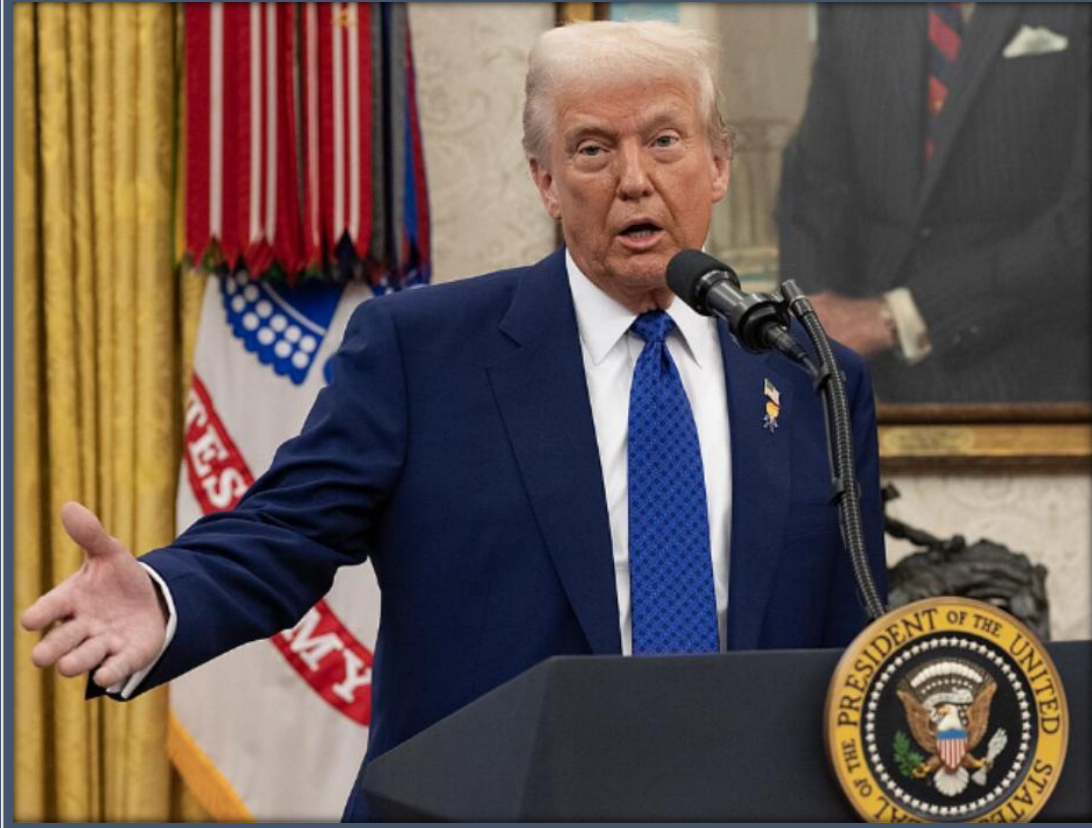

Donald Trump vald till USA:s 47:e president fr.o.m. 20.1.2025

Officiellt porträtt av president Donald J. Trump,
januari 2025.

Kontroversiella uttalanden av Donald Trump

Importtullar på 25%

Stäng ner biståndsmyndigheten USAID

Ukraina inte borde ha startat kriget

Trumps hån: Kyrkogården är full av losers

USA skall äga Grönland

”För nationell säkerhet och frihet i hela världen anser USA att ägande och kontroll över Grönland är en absolut nödvändighet”. Trump säger senare att han inte utesluter ett militärt ingripande för att USA ska få som de vill. (1.12.2024)

Kanada ska bli delstat

Sedan Donald Trump valts till president har han flera gånger uttryckt att han tycker att Kanada ska bli USA:s 51:a delstat.

USA ska ta över Gaza

På en presskonferens i februari som Trump höll tillsammans med Israels premiärminister Benjamin Netanyahu sa den amerikanske presidenten att han ville att USA skulle ta över Gaza och förvandla det till ”Mellanösterns riviera”.

Vill ta över Panamakanalen

Redan i december förra året deklarerade Trump att han var orolig över kinesiskt inflytande över kanalen och hotade med att USA skulle ta tillbaka kontrollen över den.

Historien uppöpar sig ?

Kristdemokraternas Friedrich Merz blir ny förbundskansler

Ny stark ledare för EU ?

Dramatiskt möte i Vita Huset 28.2.2025

Donald Trump beskyller Volodymyr Zelensky för att spela med tredje världskriget och förlöjligar hans "fina klädsel".

Vita huset 28.2.2025

Donald Trump och vicepresidenten JD Vance i historisk ordbråk med Volodymyr Zelensky

Golfdiplomati

President Alexander Stubb besöker Förenta staternas president Donald Trump på Mar-a-Lago, Florida lördagen den 29 mars 2025.

Under besöket diskuterades bland annat relationerna mellan Finland och Förenta staterna samt aktuella utrikespolitiska frågor, särskilt gällande Ukraina.

2.4.2025

USA inför nya tullar – 20 procent för varor från EU

Country	Tariffs Charged to the U.S.A. Including Currency Manipulation and Trade Barriers	U.S.A. Duty Reciprocity
China	67%	34%
European Union	39%	20%
Vietnam	90%	46%
Taiwan	64%	32%
Japan	46%	24%
India	52%	26%
South Korea	50%	25%
Thailand	72%	36%
Switzerland	61%	31%
Indonesia	64%	32%
Malaysia	47%	24%
Cambodia	97%	49%
United Kingdom	10%	10%
	60%	30%
	10%	10%
	74%	37%

TULLAR FRÅN USA

Här är några av de länder som USA inför höjda handelstullar mot.

2.4.2025

Kambodja: 49 (procent)

Japan: 24

Vietnam: 46

EU: 20

Sri Lanka: 44

Israel: 17

Bangladesh: 37

Filippinerna: 17

Thailand: 36

Storbritannien: 10

Kina: 34

Australien: 10

Taiwan: 32

Indonesien: 32

Schweiz: 31

Sydafrika: 30

Pakistan: 29

Indien: 26

Sydkorea: 25

Malaysia: 24

Kina – som redan har drabbats av 20-procentiga tullar – kommer att åläggas ytterligare 34 procentenheter vilket innebär en ny tullsats på 54 procent

Katolska kyrkan har en ny påve

Den 8 maj 2025, valdes kardinal **Robert Francis Prevost** OSA till ny påve. Kardinal Prevost har tagit påvenamnet **Leo XIV**. - Robert Francis Prevost är född 1955 i Chicago, USA. Han inträdde i Augustinorden år 1977 och avgav sina löften 1988. Under många år verkade han som missionär i Peru.

USA har bombat tre atomanläggningar i Iran 22.6.2025

bombplan av typen B-2

Sju B-2-bombare uppges ha släppt totalt 14 supertunga bomber – så kallade ”bunkerknäckare” – mot anriktningsanläggningarna Fordo och Natanz. Samtidigt attackerades det kärntekniska centret Isfahan med över 20 robotar avfytrade från en amerikansk ubåt utanför Irans södra kust.

Källa: USA:s försvarsdepartemen

9.10.2025

└ Suomen ja Yhdysvaltain välinen tuore sopimus jäänmurtojakaupoista on pitkällisen työn tulosta. Presidentti Alexander Stubb ja Yhdysvaltain presidentti Donald Trump allekirjoittivat sopimuksen torstaina Valkoisessa talossa. LEHTIKUVA /

facebook

SOCIALA MEDIERNA TAR ÖVER RAPPORTERINGEN

Satirer, FAKE-NEWS och förvrängda sanningar sprider sig snabbt på
FaceBook, Instagram, Twitter och TikTok

Fake – News !

Världshistorien

går vidare

1946 - 2021

Med Nya Ledare !

75 år av Stormakts-
samarbete

Josif Stalin . Franklin Roosevelt – Winston Churchill

Vladimir Putin – Donald Trump – Boris Johnson

1946

2021

Världens ledare deltar på intressanta möten under Klimatkonferensen i Glasgow 2021

Tunga beslut !

Joe Biden
Small table

Great men, small table. Small men, great table. Note the difference.

Vladimir Putin
Great table

”Bilettäjä” som blir världsberömd

**Vild festfilm sprids på
statsministern i Finland**

PÄÄMINISTERI SANNA MARIN

Lahden torilla
keskiviikkona
24.8. klo 11-12

Kaljatarjoilu

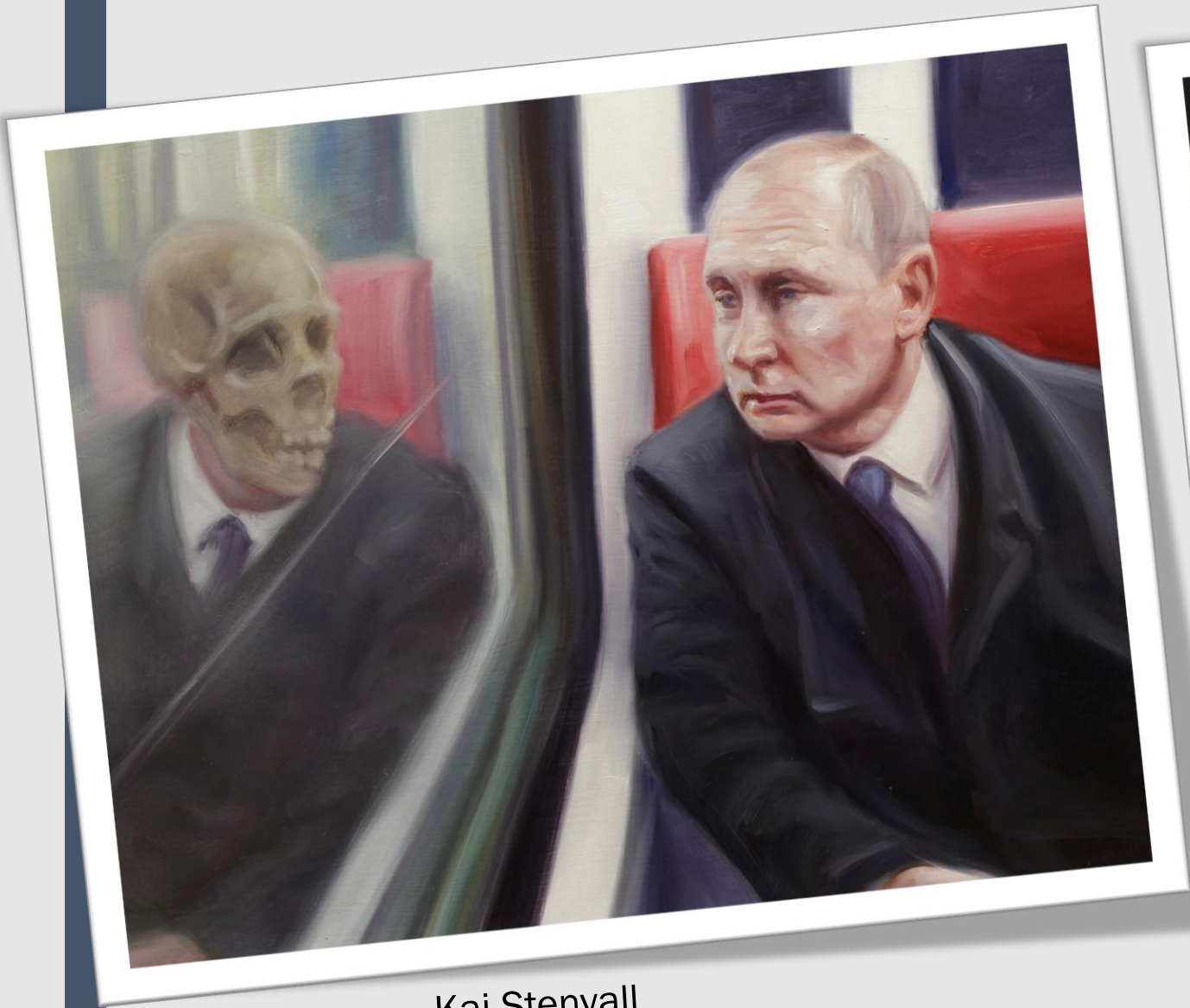
(jatkot Villiruusussa)

Lahden Sos.-dem.
Kunnallisjärjestö

Fake - News !

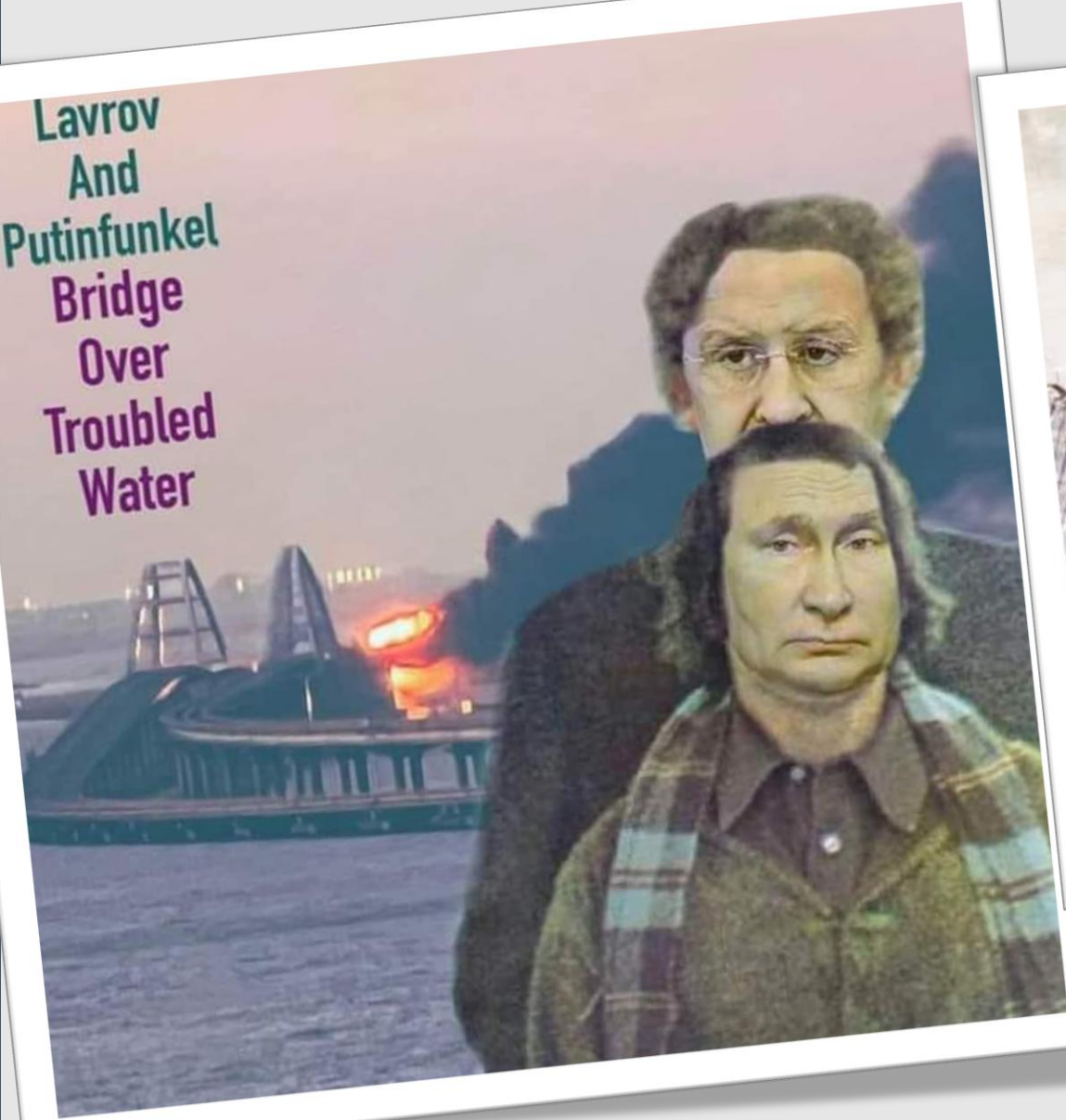

Kaj Stenvall

Satir

Lavrov
And
Putinfunkel
Bridge
Over
Troubled
Water

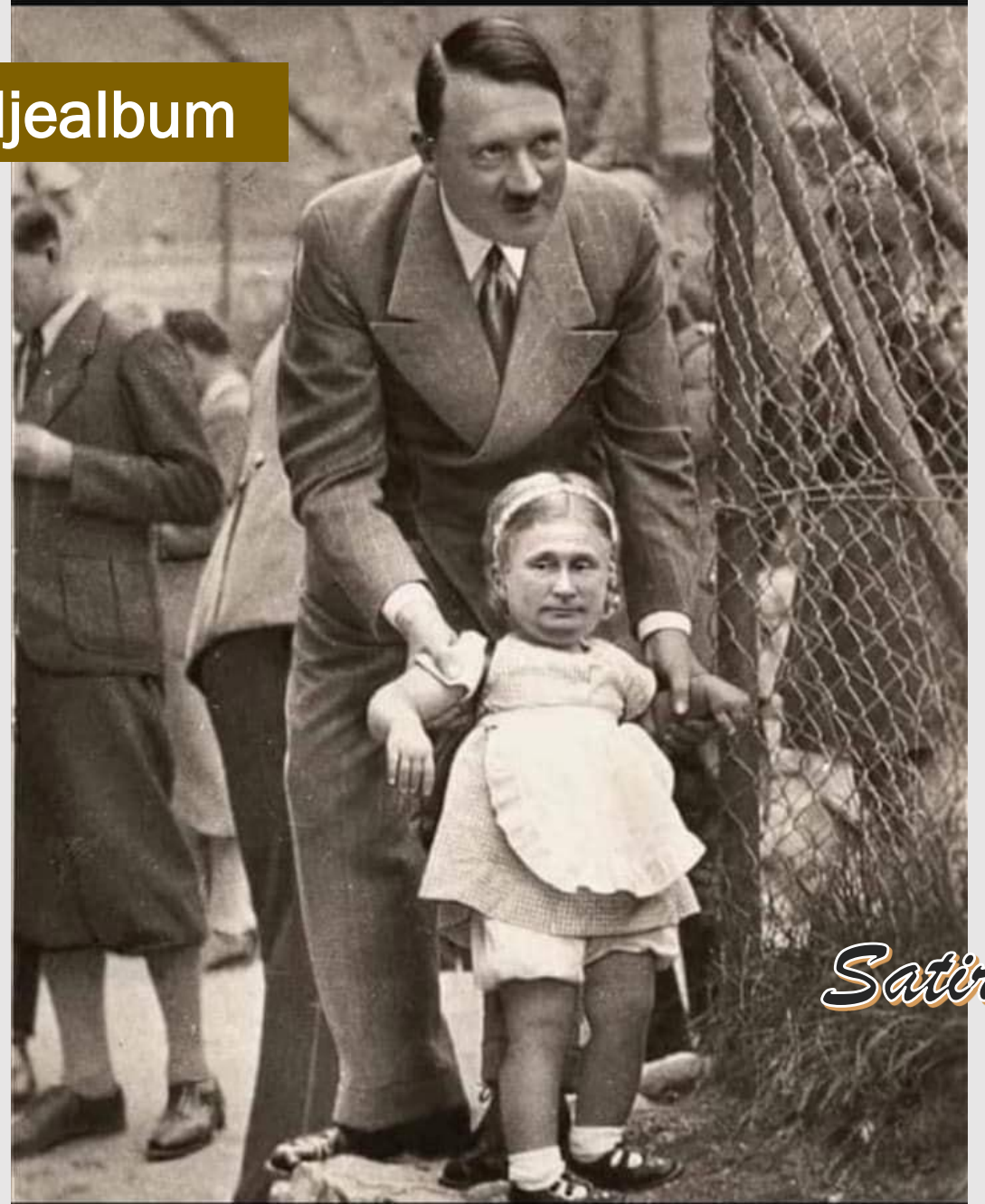
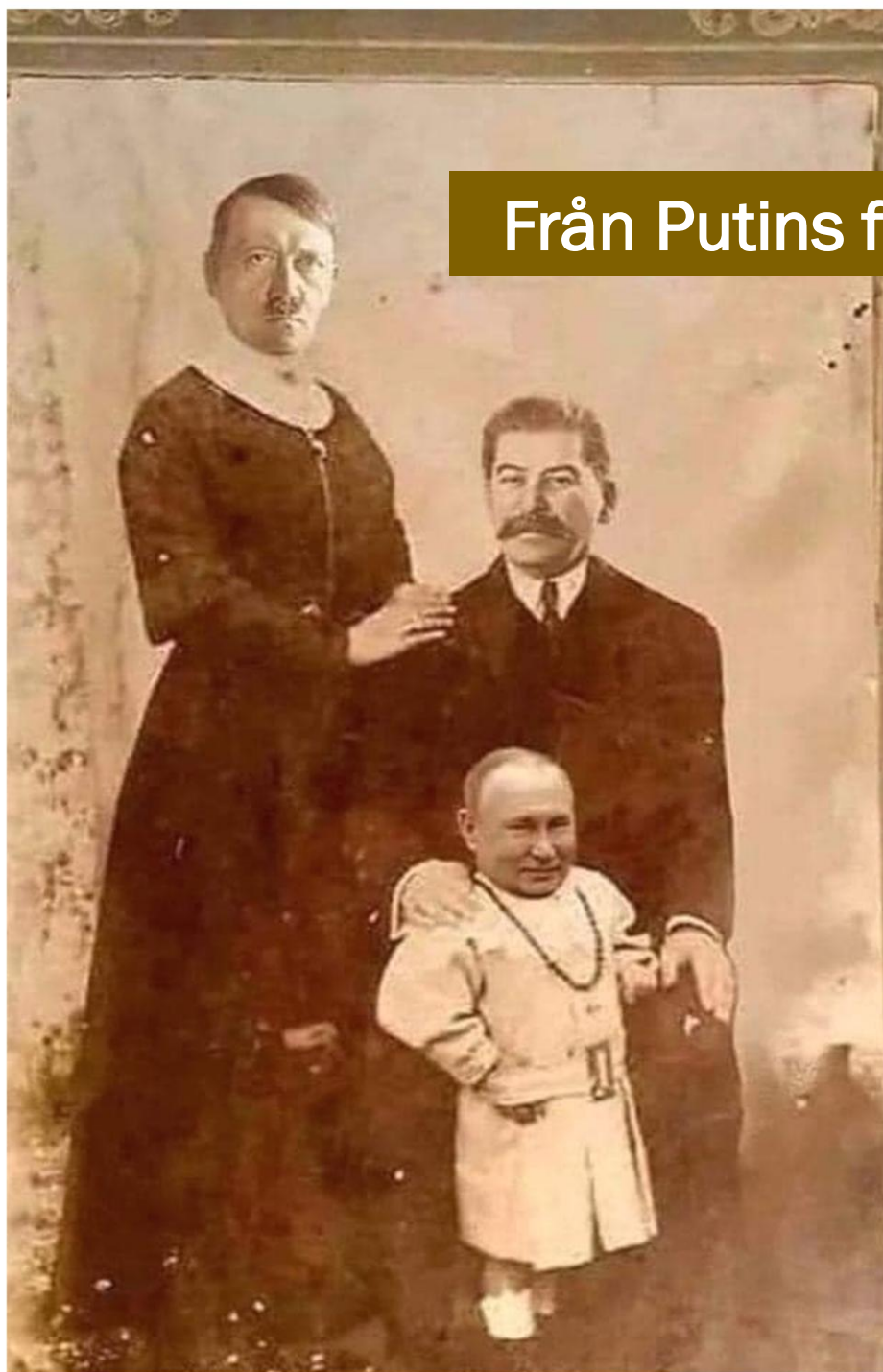
Satir

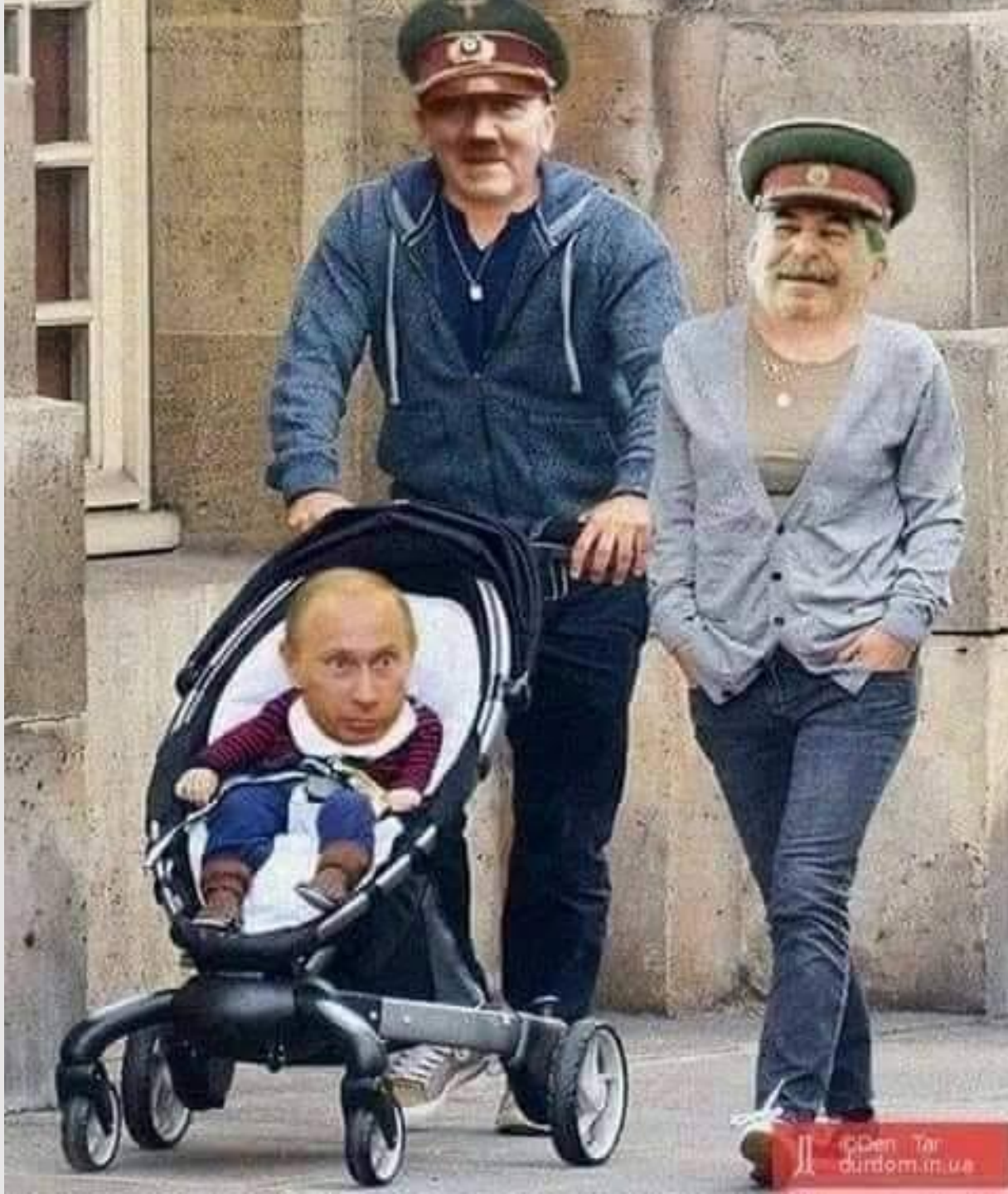
I tried to destroy Russia... you did it...

Daddys little girl . putrid.

Från Putins familjealbum

Satin

Familjen Hitler, Stalin och unge Putrid

Satir

Får ja lämn
kärnvapnet hit ?

Putin och
Lukasjenko
förhandlar

Satir

Ruki Verh !

Satin

Ge oss Ukraina !

”Världsledare” som sätter en hel värld i gungning.

Vladimir Vladimirovitj Putin

Kim Jong-un

**Hyväksyttiin NATO:on!?!
Neuvostoliittoonhan meidän
piti liittyä! PEVKEVE!**

Satir

Dopingskandalen i Lahtis
2001

Satir

**För att nå dit man
önskar måste man
bege sig iväg**

En blick över horisonten

WELCOME TO THE
FUTURE
ENJOY THE RIDE

På väg mot Framtiden

HISTORIEN GÅR VIDARE – VARJE DAG

Lars-Eric Thylin
Historiska Berättelser
2025

Nya Nedslag